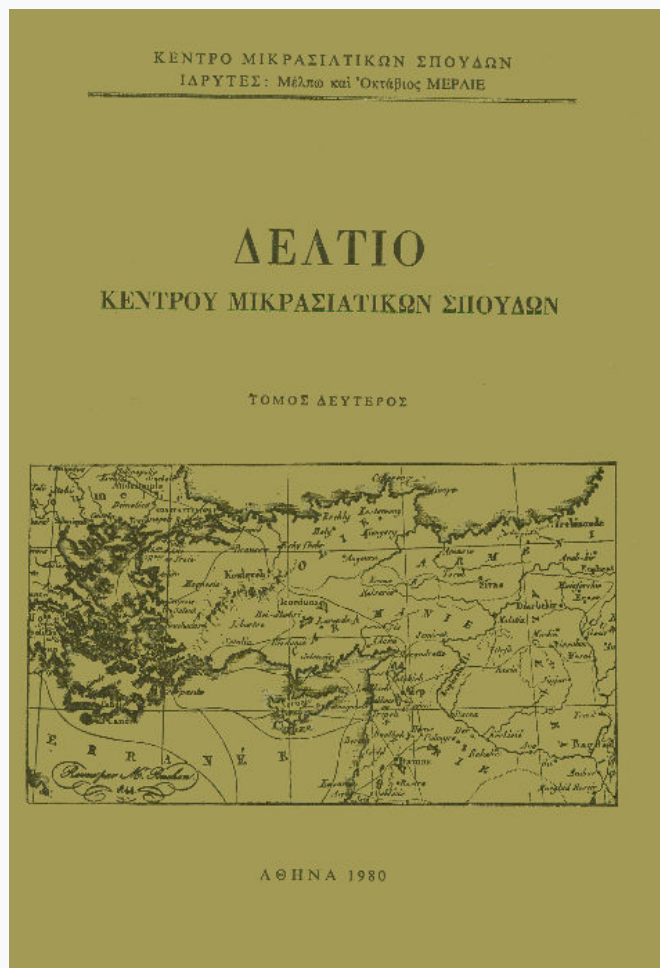

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 2 (1980)

Τουρκικές λέξεις στο Φαρασιώτικο ιδίωμα

Βασίλης Αναστασιάδης

doi: [10.12681/deltiokms.249](https://doi.org/10.12681/deltiokms.249)

Copyright © 2015, Βασίλης Αναστασιάδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Αναστασιάδης Β. (1980). Τουρκικές λέξεις στο Φαρασιώτικο ιδίωμα. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 2, 33–120. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.249>

ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΣΤΟ ΦΑΡΑΣΙΩΤΙΚΟ ΙΔΙΩΜΑ

Α' ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Στὴν ἐργασία μου αὐτὴ ἔχω συγκεντρώσει τὶς τουρκικὲς λέξεις, πού δανείστηκε τὸ Φαρασιώτικο Ἰδίωμα ἀπὸ τὴν τουρκικὴ γλῶσσα ἐξαιτίας τῆς μακροχρόνιας ἐπαφῆς τῶν Ἑλλήνων τῆς Καππαδοκίας μὲ τοὺς Τούρκους. Ἀρκετὲς λέξεις τῆς γλώσσας τοὺς τὶς πῆραν οἱ Τούρκοι ἀπὸ ἄλλους λαούς, ἀλλὰ λόγοι γεωγραφικοί, θρησκευτικοί, πολιτικοί, πολιτιστικοί καὶ γενικὰ ἱστορικοὶ συνετέλεσαν, ὥστε τὶς πῶ πολλὰς ἀπὸ αὐτὰς νὰ τὶς πάρουν ἀπὸ τοὺς Ἀραβες καὶ τοὺς Πέρσες. Κάμποσες ἀπὸ αὐτὰς τὶς λέξεις, πού δανείστηκαν οἱ Τούρκοι ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς λαούς, μῆλκαν καὶ στὸ Φαρασιώτικο Ἰδίωμα.

Στὸν πίνακα λέξεων πού παραθέτουμε πρὶο πέρα, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς τουρκικὲς καὶ τὶς ἀραβοπερσικὲς (518 ἀραβικὲς καὶ 213 περσικὲς), συμπεριλαμβάνονται καὶ 21 ἑλληνικὲς (ἀντιδάνεια στὸ ΦΙ) καὶ 27 ἀπὸ εὐρωπαϊκὲς γλώσσες.

Ἡ σημαντικὴ αὐτὴ παρουσία ἀραβικῶν καὶ περσικῶν λέξεων ὀφείλεται, ὡς σημειώσαμε πρὶο πᾶνω, σὲ ἱστορικοὺς λόγους. Τόσο οἱ Πέρσες, ὅσο καὶ οἱ Ἀραβες στὰ χρόνια τοῦ Βυζαντίου ἔκαναν ἐπιδρομὰς καὶ κατακοῦσαν ἐδάφη τῆς περιοχῆς. Ἀντανάκλαση αὐτῶν τῶν γεγονότων παρουσιάζεται ἐν τῇ γλώσσῃ (καὶ ἰδιαίτερα στὸν τομέα τοῦ λεξιλογίου).

Γελικὰ ἡ Καππαδοκία καὶ μαζί τῆς καὶ τὰ Φάρασα μὲ τὴν περιοχὴ τοῦ θά κατακτηθοῦν νωρὶς ἀπὸ τοὺς Τούρκους (Σελτζούκους) καὶ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, πού μιλοῦσαν οἱ κάτοικοι τῆς, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς παλαιότερες ἀραβοπερσικὲς ἐπιδράσεις θά ὑποστῇ τὴν ἐπίδραση τῆς γλώσσας τῶν νέων κατακτητῶν, πού θά εἶναι καὶ οἱ ὀριστικοί.

Πάντως ἀπὸ ἓνα σύνολο 2.146 λέξεων τουρκικῶν τοῦ ΦΙ οἱ 779 ἀνήκουν σὲ ξένες γλώσσες, πού κατανέμονται ὡς ἑξῆς:

Ἀραβικές (Α)	518
Περσικές (Π)	213
Γαλλικές (Γ)	4
Ἑλληνικές (Ε)	21 (ἀντιδάνεια)
Ἰταλικές (Ι)	18
Λατινικές (Λ)	1
Οὐγγρικές (ΟΥ)	1
Γερμανικές (ΓΕ)	1
Ἀγγλικές (ΑΓΓ)	2
Σύνολο	779

Οἱ ὑπόλοιπες εἶναι τουρκικές.

Ἀπὸ τὴν ἄποψη τῶν γραμματικῶν κατηγοριῶν οἱ 2.146 αὐτὲς λέξεις τοῦ ΦΙ εἶναι:

Οὐσιαστικά	1.310	61%
Ἐπίθετα	322	15%
Ρήματα	369	17,2%
Ἀντωνυμίες	12	
Ἐπιρρήματα	99	
Σύνδεσμοι	15	
Ἐπιφωνήματα	13	
Ἀριθμητικά	3	
Μόρια	3	
Σύνολο	2.146	

Ἀπὸ τὰ οὐσιαστικά, ποὺ ἀποτελοῦν τὸ 61% τῶν ξένων λέξεων τοῦ ΦΙ (1.310:2.146), τὰ 161 εἶναι παράγωγα τουρκικῶν ρημάτων μετὰ τὰ ἑλληνικά ἐπιθήματα -*ημα*, καὶ -*ισμα* (δνόματα ἐνέργειας).

Ἐξάλλου, μετὰ τὴν ἀφαίρεση 73 ἐπιρρημάτων ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν 2.146, οἱ ὑπόλοιπες (2.073) ἀναφέρονται¹:

1. Γιά τὴν κατάταξη αὐτὴ, ποὺ φυσικά δὲν εἶναι ἀπόλυτη, τῶν 2.073 λέξεων σὲ ὀχτὼ κατηγορίες στηρίχτηκα α) στὰ βοηθήματα: 1. *Ὁδηγία διὰ τὴν συλλογὴν τοῦ δημώδους λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ ὕλικου*, Θεσ/νίκη, 1927, τοῦ Συλλόγου Μακεδονικῶν καὶ Θρακικῶν Μελετῶν, 2. *Ὁδηγία πρὸς συλλογὴν τοῦ δημώδους γλωσσικοῦ ὕλικου*, Ἐκδόσις Γ' Ἐν Ἀθήναις 1961 τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας καὶ β) σὲ ὁδηγίες: 1. τοῦ Διευθυντῆ τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν κ. Φ. Ἀποστολόπουλου καὶ 2. τοῦ κ. Ν. Κοντοσόπουλου, ποὺ ἐργάζεται στὴ Γλωσσικὴ Ἑταιρεία.

- στὸν ἄνθρωπο (μέλῃ σώματος, σχῆμα, χρῶμα, ιδιότητες, ἐνέργειες) οἱ	720	34,7%
- στὸ σπῖτι καὶ οἰκογενειακὴ ζωὴ οἱ	359	17,3%
- στὴν κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ζωὴ οἱ	297	14,3%
- στὴ γεωργικὴ ζωὴ οἱ	237	11,4%
- στὸ ἐμπόριο, βιοτεχνία, ἐπαγγέλματα οἱ	153	7,4%
- στὴ φύση οἱ	142	7,4%
- ἄκλιτες λέξεις (ἐκτός, ἀπὸ ἐπιρρ.) οἱ	106	5,1%
- στὴ θρησκευτικὴ ζωὴ οἱ	59	2,8%
Σύνολο	2.073	

στὴν ἐργασία μου αὐτὴ βασίστηκα κυρίως στὴν προφορικὴ παράδοση καὶ σὲ γλωσσικὸ ὕλικὸ ἀπὸ τὰ φαρασιώτικα χωριά Βαραδός, Ἀφσάρι καὶ Ἱτσουχοῦρι. Ἄν καὶ ἡ μητρικὴ μου γλώσσα εἶναι τὰ φαρασιώτικα (καὶ οἱ δύο γονεῖς μου κατάγονται ἀπὸ τὸ Ἀφσάρι), ἐντούτοις δὲν περιορίστηκα μόνο στὸν ἑαυτό μου καὶ στὴ σχετικὴ μὲ τὰ Φάρασα βιβλιογραφία, ἀλλὰ ἔκαμα διασταύρωση τοῦ γλωσσικοῦ ὕλικου μου, ρωτώντας μὲ ἐπιμονὴ καὶ ὑπομονὴ διάφορους γέροντες καὶ γριεὶς ἀπὸ τὰ Φάρασα, ἰδιαίτερα τὸν πατέρα μου Κώστα, σήμερα 82 χρονῶν, ὥστε ἡ ἐργασία μου νὰ γίνῃ κατὰ τὸ δυνατό πληρέστερη. Εἶναι φυσικὸ νὰ μοῦ ξέφυγαν ὀρισμένες τουρκικὲς λέξεις τοῦ ΦΙ, ποὺ δὲν τίς συμπεριέλαβα ἐδῶ, πιστεύω ὁμως πὼς αὐτὲς θὰ εἶναι ἐλάχιστες.

Τὰ Φάρασα² ἢ Βαραδός, ὅπως τὸ ὀνόμαζαν οἱ ἐλληνόφωνοι Ἑλληνες (Φαρασιώτες), εἶναι ἓνα κεφαλοχώρι ποὺ στὸ 17ο αἰ., κατὰ τὸν Καρολίδη³, εἶχε 800 οἰκογένειες (4000 περίπου κατοίκους). Ὁ πληθυσμὸς ὁμως αὐτὸς θὰ μειωθεῖ. Στὶς παραμονὲς πάντως τοῦ ξεριζωμοῦ (1922-24) τὰ Φάρασα ἔχουν 2000 περίπου κατοίκους, ἐνῶ τὰ χωριά ποὺ δὲν εἶναι παρὰ ἀποικίες τῶν Φαράσων ἔχουν τὸν ἐξῆς πληθυσμό: τὸ Ἀφσάρι (Ἀφσάρ-κιοῖ) 350 κατόικους, τὸ Ἱτσουχοῦρ (Ἱτσουχοῦρ-γιοῦρῑ) 485, ἡ Κίσκα (Κίσκε, ἡ ἀρχαία Κισκισσός) 700 (ἀπὸ τοὺς ὁποίους 200 περίπου Τοῦρκοι), ὁ Σατῆς (Σατῑ) 200, τὸ Φκόσι ἢ ὁ Γαρσαντῆς (Γαρσαντῑ) 400, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους ἄρκετοὶ Τοῦρκοι⁴. Δὲν ὑπολογίζουμε τὰ χωριά μὲ ἀμιγῆ τουρκικὸ πληθυσμό.

2. Γιά τὰ Φάρασα ὡς κωμόπολι καὶ ὡς Περιφέρεια βλ. Μ. Μερλιέ, «Οἱ Ἑλληνικὲς Κοινότητες στὴ σύγχρονη Καππαδοκία» στὸ *Δελτίο τοῦ Κ.Μ.Σ.* Α (1977), 65-72.

3. *Γλωσσάριον συγκριτικὸν τῶν ἐλληνοκαππαδοκικῶν λέξεων*, ἐν Σμύρνῃ 1885.

4. Γιά τὰ χωριά αὐτά, ἀποικίες Φαράσων, βλ. Μ. Μερλιέ, ὅ.π., 65 κ.ἑ. Ἐπίσης R. Dawkins, *Modern Greek in Asia Minor*, Cambridge 1916, 30-35. Θ. Θεοδωρίδης, «Τοπωνύμια καὶ λαογραφικὰ Φαράσων», *Μικρ. Χρον.* 15 (1967), 208.

5. Μ. Μερλιέ, ὅ.π., 71.

Τὰ Φάρασα καὶ ἡ περιφέρειά του βρίσκονται στὰ ΝΑ τῆς Καππαδοκίας καὶ εἶναι σχεδὸν ἀπομονωμένα ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη ἐπαρχία. Ἀπὸ τὴν Καισάρεια τὰ Φάρασα ἀπέχουν 100 χλμ. καὶ ἀπὸ τὰ Ἄδανα 120⁵, ἐνὼ σημαντικές εἶναι οἱ ἀποστάσεις ποὺ χωρίζουν τὴν ἴδια τὴν κομόπολη ἀπὸ τὰ χωριά ποὺ ἀναφέρθηκαν πρὸ πάνω, γεγονὸς ποὺ δυσκόλευε τὴ μεταξὺ τους ἐπικοινωνία.

Ἡ τελευταία γινόταν ἀκόμη πρὸ δυσκόλη, ὅταν ληφθεῖ ὑπόψη ἡ ὀρεινὴ σύσταση τῆς περιοχῆς μὲ τίς βαθιὲς χαράδρες. Στὸ γεωγραφικὸ αὐτὸ πλαίσιο τοποθετεῖται τὸ ἑλληνικὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα, ποὺ παρουσιάζει διαφορὰς ἀπὸ τὸ γενικότερο ἰδίωμα τῆς Καππαδοκίας. Διαφορὰς, μικρὰς βέβαια, παρουσιάζει ἀκόμη καὶ τὸ ἰδίωμα τοῦ Βαρασσοῦ μὲ τὰ ἰδιώματα τῶν χωριῶν τῆς ἴδιας περιφέρειας, καὶ προπαντὸς μὲ τὸ ἰδίωμα τοῦ Ἀφσάριοῦ καὶ τοῦ Ἰτσουχοιροῦ. Σημειώνουμε τίς κυριότερες:

α) α ἢ ä, ὅπου ὁ Βαρασσὸς ἔχει ε: χωράφα-χωράφε, πιλᾶ-πιλέ, ἰσῦρᾶς-ἰσᾶρές,

β) στὶς καταλήξεις τῶν ἐπιθέτων καὶ οὐσιαστικῶν καὶ στὴν κατάληξη τοῦ α' προσώπου τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτα τῶν ρημάτων ἔχουν ου, ἐνὼ ὁ Βαρασσὸς ἔχει ο: σαπούχους-σαπούχος, λύκους-λύκος, δάκνου-δάκνω,

γ) τρέπουν τὴν ἄτονη κατάληξη ε τῶν ρημάτων τῆς ἐνεργητικῆς καὶ παθητικῆς φωνῆς σὲ ι: Ἐνεργ. (ἐνεστ.) δάκνουμι-δάκνουμε, δάκνιτι-δάκνετε, (παρ.τ.) δακνίνκις-δακνίνκες, δακνίνκιν-δακνίνκιν, ἦφαρις-ἦφαρες, ἦφαριν-ἦφαρεν, Παθητ. (ἐνεστ.) ἐρχομι-ἐρχομαι, ἐρτίσι-ἐρτίσεσαι, ἐρτίσιτι-ἐρτίσεται, ἐρχοῦμισι-ἐρχοῦμεστε, ἐρτίσιτι-ἐρτίσεστε, ἐρχουντι-ἐρχονται, (παρ.τ.) ἐρχοῦμισι-ἐρχοῦμεστε, ἐρχοῦσιτι καὶ ἐρχοῦσιτι-ἐρχοῦμεστε καὶ ἐρχοῦστε, ἐρχοῦσαν(τι)-ἐρχοῦσαντε, (ἀόρ.) ἡρτίς-ἡρτές, ἡρτίτι-ἡρτέτε,

δ) τρέπουν ἀκομή σὲ ι τὸ ἄτονο ε πρὶν ἀπὸ τίς καταλήξεις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου, ποὺ λήγει σὲ -εψα καὶ -εξα: (γρεῦω) ἡγριψα-ἡγρεψα, ἡγριψις-ἡγρεψες, ἡγριψιν-ἡγρεψεν, (πλέξω) ἐπλιξα-ἐπλεξα κτλ. ὁμοίᾳ τρέπουν τὸ ἄτονο ε σὲ ι, ὅπως καὶ στὰ βορειοελλαδίτικα νεοελληνικά ἰδιώματα.

Τελειώνοντας θὰ ἠθελα νὰ εὐχαριστήσω ἀπὸ ἐδῶ ὅλους ἐκείνους, ποὺ μὲ βοήθησαν στὴν ἐργασία μου αὐτὴ καὶ ἰδιαίτερα τὸν αἰδεσιμότατο κ. Θεόδωρο Θεοδώριο, ποὺ διάβασε ὁλόκληρη τὴν ἐργασία μου αὐτὴ, μοῦ ἔκαμε σημαντικές διορθώσεις καὶ μοῦ ἔδωσε χρήσιμες πληροφορίες γύρω ἀπὸ τὸ ΦΙ, καὶ τὸν ἀγαπητὸ φίλο κ. Ἄν. Μιχαηλίδη γιὰ τίς πληροφορίες του σχετικὰ μὲ τίς τουρκικὰς λέξεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Π. Καρολίδου, *Γλωσσάριον συγκριτικόν ἑλληνοκαππαδοκικῶν λέξεων*, Σμύρνη, 1885.
2. P. Lagarde, *Neugriechisches aus Kleinasien* (Abhandlungen der Königlischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen), 33, Göttingen, 1886.
3. Ι.Σ. Ἀρχελάου, *Ἡ Συνασός, ἥτοι θέσις, ἱστορία, ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ κατάστασις, ἠθικὴ, ἔθιμα καὶ γλῶσσα τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ κωμοπόλεως Συνασοῦ*, Ἀθήναι, 1899. Πβ. Βιβλιοκρισία Γ.Ν. Χατζιδάκη, *ΜΝΕ* 2, 532-544.
4. Pavlaki N. Melitopoulos, *Türkçeden Rumcaya Sözlük*, Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1902.
5. R. Dawkins, *Modern Greek in Asia Minor*, Cambridge, 1916.
6. Ν. Ἀνδριώτη, *Τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῶν Φαράσων*, Ἀθήνα, 1948.
7. Ι. Κεσίσογλου, *Τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τοῦ Οὐλαγάτς*, Ἀθήνα, 1951.
8. Δ. Λουκόπουλου - Δ. Λουκάτου, *Παροιμίαι τῶν Φαράσων*, Ἀθήνα, 1951.
9. Α.Α. Παπαδοπούλου, *Ἱστορικὸν λεξικὸν τῆς ποντικῆς διαλέκτου*, Α-Β, Ἀθήναι, (1958-1961).
10. Andon V. Teofilaktidis, *Türkçe - Rumca Sözlük*, Istanbul, 1960.
11. Δ. Φωστέρη - Ι. Κεσίσογλου, *Λεξιλόγιον τοῦ Ἀραβανί*, Ἀθήνα, 1960.
12. Γ. Μαυροχαλυβίδης - Ι. Κεσίσογλου, *Τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῆς Ἀζοῦ*, Ἀθήνα, 1960.
13. Θ. Θεοδωρίδης, «Φαρασιώτικες παραδόσεις κ.τ.λ.», *Λαογραφία* ΙΘ (1960), 222-263 καὶ ΚΑ (1964), 269-336.
14. Μεν. Δημητριάδου, *Λεξικὸν ἑλληνο-τουρκικὸν τουρκο-ἐλληνικὸν (μετὰ συντόμου ἑλληνικῆς καὶ τουρκικῆς γραμματικῆς)* Sözlük yunancadan - Türkçeye Türkçeden - yunancaya, Ξάνθη, 1962.
15. A. Costakis, *Le Parler Grec d'Anakou*, Athènes, 1964.
16. Θ. Θεοδωρίδης, *Φαρασιώτικος ἱστορικὸς διάλογος* (πολυγραφημένη ἐκδοσις), Ἀθήνα, 1966, 106-138.
17. Ν. Ἀνδριώτη, *Ἑτυμολογικὸ λεξικὸ τῆς κοινῆς νεοελληνικῆς*, Β' ἐκδ. Θεσ/νίκη, 1967.
18. Θ. Θεοδωρίδης, «Τοπωνύμια καὶ Λαογραφικὰ τῶν Φαράσων τῆς Καπα-

- δοκίας», *Μικρασιατικά Χρονικά*, ΙΓ (1967), 183-250, *Μικρασιατικά Χρονικά*, ΙΔ (1970), 118-166, *Μικρασιατικά Χρονικά*, ΙΕ (1972), 191-222.
19. *Türkçe Sözlük* (Beşinci baskı), Ankara, 1969.
 20. Θ. Κωστάκη, *Τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῆς Σίλλης*, Ἀθήνα, 1968.
 21. Ch. Symeonidis, «Griechische Lehnwörter im Türkischen», *Balkan Studies*, 14, Thessaloniki, 1973, 167-200.
 22. Βασ. Ἀναστασιάδης, *Ἡ σύνταξη στὸ φαρασιώτικο ἰδίωμα τῆς Καππαδοκίας, σὲ σύγκριση πρὸς τὰ ὑπόλοιπα ἰδιώματα τῆς Μ. Ἀσίας, καθὼς καὶ πρὸς τὴν ἀρχαία, τὴ μεσαιωνικὴ καὶ τὴ νέα Ἑλληνικὴ γλῶσσα*, Θεσσαλονίκη, 1976.
 23. Τοῦ ἴδιου, «Ἱστορία καὶ γλῶσσα τῆς Καππαδοκίας καὶ τὸ ἰδίωμα τῶν Φαράσων», *Μικρασιατικά Χρονικά*, ΙΣΤ (1975), 150-184.
 24. Χ. Συμεωνίδης, «Ἡ ἑλληνικὴ ἐπίδραση στὴν τουρκικὴ γλῶσσα καὶ ὁ ρόλος τῆς Ποντιακῆς», *Ποντιακὴ Ἑστία* 25 (1979), 20-26.
 25. Μ. Μερλιέ, «Οἱ ἑλληνικὲς κοινότητες στὴ σύγχρονη Καππαδοκία», *Δελτίο Κ.Μ.Σ.*, Ἀθήνα, Α (1977), 29-74.

ΦΩΝΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΦΘΟΓΓΩΝ

1. $\ddot{a}$ = ε πολὺ ἀνοιχτό. Ἀπαντᾷ συχνὰ στὰ περίχωρα καὶ σπάνια στὸ Βαρασό: τᾶχλικάς ΑΦ, τεχλικάς Β.
2. $\acute{y}$ = γ ὑπερωικό. Μπαίνει πρὶν ἀπὸ ε καὶ ι καὶ προφέρεται, ὅπως στὴ λέξη γάλα. Ἀπαντᾷ μόνο σὲ λέξεις παρμένες ἀπὸ τὴν τουρκική: ἄγίς, ἴσιμά-τι.
3. ω = ε βαθύφωνο, ποὺ κλίνει πρὸς τὸ ι καὶ παριστάνει φωνὴν μὲ προφορὰ διάμεση ἀνάμεσα στὸ ε καὶ στὸ ι, σὺν τὸ βουλγάρικο ϵ . Πρόκειται γιὰ τὸ τουρκικὸ ι χωρὶς τελεία καὶ ἀπαντᾷ σὲ λέξεις παρμένες ἀπὸ τὴν τουρκική.
4. ξ = ζ παχύ σὺν τὸ γαλλικὸ j (jardin).
5. $\acute{k}$ = κ παχύ: κάμι, χεκίμης.
6. $\acute{\lambda}$ = λ παχύ: κάλ'δ. Ἔτσι προφέρεται κυρίως στὸ τέλος τῶν οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθετῶν ἄρσενικοῦ γένους, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν τουρκική, μόνον ὅταν εἶναι γυμνὸ ἀπὸ φωνὴν: ὁ κάλ', ἀλλὰ τὸν κάλην.
7. ν = ν φωνηεντικό. Προφέρεται μόνο μὲ τὴ μύτη, χωρὶς νὰ ἀκουμπᾷ ἡ γλώσσα στὸν οὐρανίσκο. Ἀπαντᾷ κυρίως σὲ λέξεις παρμένες ἀπὸ τὴν τουρκική: σινίρι, τενίζι.
8. $\acute{\nu}$ = ν οὐρανικό. Ἀπαντᾷ κυρίως σὲ καθαρὰ ἑλληνικὲς λέξεις στὸ σύμπλεγμα $\acute{\nu}k$, ὅταν προηγεῖται ε καὶ ι, καὶ προφέρεται, ὅπως στὴ λέξη κονιάκ: κλαϊνκά, ξένκά, κοφτίνκα, ῥηνέκαν.
9. ξ = ξ παχύ (κῶ).
10. $\acute{\pi}$ = π παχύ: πᾶράς. Ἀπαντᾷ κυρίως σὲ λέξεις παρμένες ἀπὸ τὴν τουρκική.
11. $\acute{\rho}$ = ρ παχύ: χορλατίζω.
12. $\acute{\sigma}$ = σ παχύ: ὅερι, ὄνι, ὅπως στὴ λέξη chambre. Ἀπαντᾷ ὄχι μόνο σὲ ἑλληνικὲς λέξεις, ἀλλὰ καὶ σὲ λέξεις παρμένες ἀπὸ τὴν τουρκική, γιὰ νὰ ἀποδώσει τὸ παχύ τουρκικὸ s, τὸ $\acute{s}$. Σὲ ἑλληνικὲς λέξεις συμβολίζει τὸ παχύ σ, ποὺ προέρχεται ἀπὸ ἀλλοίωση τοῦ οὐρανικοῦ χ πρὶν ἀπὸ ε καὶ ι καὶ στὸ σύμπλεγμα τῶ (γερμ. tsch), γιὰ νὰ συμβολίσαι τὸ παχύ ὁ.
13. $\acute{t}$ = τ παχύ: τᾶζός, ἴτινός. Ἀπαντᾷ συνήθως σὲ λέξεις παρμένες ἀπὸ τὴν τουρκική καὶ σποραδικὰ σὲ ἑλληνικὲς.
14. $\acute{t}\acute{s}$ = τ + ξ παχύ: τῶό, τῶάς. Ἀπαντᾷ σπάνια.

15. τῶ καὶ τὸς = στὸ α' προφέρεται ὡς παχὺ μόνο τὸ σ, ἐνῶ στὸ β' καὶ τὸ τ: ἀτσεῖ, τῶμι (= τζάμι), ἀλλὰ τῶουόσης, τῶμι (= πεῦκο).
16. χ = χ ὑπερωικό. Ἄπαντὰ κυρίως σὲ λέξεις παρμένες ἀπὸ τὴν τουρκικὴ καὶ προφέρεται, ὅπως στὴ λέξη χαρά, πρὶν ἀπὸ ε καὶ ι: σεχέρι, χεκίμης, χιτάω, γαχίρι.
15. ψ = ψ παχὺ (πῶ).
16. b, d, g = προφέρονται, ὅπως τὰ ἀντίστοιχα λατινικά.
17. δ-δ, κ-κ, λ-λ, μ-μ, ν-ν, π-π, ρ-ρ, σ-σ, τ-τ, φ-φ = προφέρονται μὲ διπλὴ προφορά: τέσ-σαρα, πετ-τάω.
18. ' = εἶναι ἡ γνωστὴ ἀπόστροφος, πὺ μπαίνει στὴ θέση ἐνὸς ἀποβλημένου φωνήεντος. Σπάνια ὁμως δὲ σημειώνεται, ἰδίως ὅταν τὸ ἀποβλημένο φωνὴν βρίσκεται στὸ τέλος τῆς λέξης: τῶει-τῶ, κλαίει-κλαῖ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

- Α = ἄραβικὴ λέξη
 ΑΓΓ = ἄγγλικὴ λέξη
 ΑΦ = Ἀφῶρι
 Β = Βαραῶς
 Γ = γαλλικὴ λέξη
 ΓΕ = γερμανικὴ λέξη
 D = Dawkins R (*Modern Greek in Asia Minor*, Cambridge 1916)
 Ε = ἑλληνικὴ λέξη
 Ι = ἰταλικὴ λέξη
 ΙΤΑΚ = ἰδιοματικὴ τουρκικὴ λέξη Καππαδοκίας
 ΚΝΕ = κοινὴ νεοελληνικὴ
 Λ = λατινικὴ λέξη
 ΟΥ = οὐγγρικὴ λέξη
 Π = περσικὴ λέξη
 ΠΕΡΧ = περὶχωρα Βαραῶ (Ἀφῶρι, Ἐτσοχούρι, Σατήης, Ἐκίσκα, Φκόσι)
 ΠΔΙ = ποντιακὴ διάλεκτος
 πρβ = παράβαλε
 Ἐτῶ = Ἐτσοχούρι
 ΦΙ = φαρασιώτικο ἰδίωμα
 ~ = ὕφεν, πὺ δείχνει τὴ συμπεροφῶ δύο φωνηέντων

Β'
ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Ι. ΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. Ουσιαστικά

Ἐρκετά ἀφηρημένα οὐσιαστικά σχηματίζονται ἀπὸ τὰ ρήματα σὲ -ῶ ἢ -ιέω μὲ τὴν κατάληξη -ημα καὶ λίγα ἀπὸ τὰ σὲ -ίζω, ἀλλὰ αὐτὰ μὲ τὴν κατάληξη ισμα.

A

- A Ἐπὰς ὁ, -άδες οἱ B (<aba = ἐπανωφόρι) = τιμητικὸ ἐπανωφόρι
 A ἀπατόης ὁ B (<abaci = κατασκευαστὴς ἢ πωλητὴς ἀπάδων) = σκηνί-
 της
 A ἀτσελές ὁ (<acele) = βιασύνη
 ἀτόης ὁ (<aci) = πόνος, λύπη, πίκρα
 ἀτάς ὁ (<ada) = νησι
 A ἀτέτι τὸ B, ἀτᾶτι τὸ AΦ, Ἐτῶ (<adet) = συνήθεια, ἔθιμο
 Γ ἀτρέσα ἡ B, ἀτιρᾶσᾶς ὁ AΦ, Ἐτῶ (<adres) = διεύθυνση, σύσταση
 A<E ἄφι τὸ (<af ἴσως <ἐλλην. ἄφεςις) = συγχώρηση, συγγνώμη
 E ἀφιόνι τὸ (<afyon <ἐλλην. ὄπιον) = ὄπιο
 ἀγάς ὁ (<ağa) = ἀγάς, ἀφέντης
 ἀḡης ὁ (<aḡi) = δηλητήριο
 ἀḡίλα ἡ (<aḡil ἴσως <ἐλλην. ἀḡέλη) = στάνη, μαντρί γιδοπροβάτων
 ἀḡιζλίχι τὸ (<aḡizlik) = τσιμπούκι, πίπα γιὰ τσιγάρο
 A ἀχαλῆς ὁ B, AΦ, ἐχαλῆς ὁ B (<ahali) = κόσμος, ὄχλος
 A ἄχμαḡλιέχι τὸ B, ἄχμαḡλίχι τὸ AΦ, Ἐτῶ (<ahmaklik) = ἀνοησία, βλα-
 κεία
 Ἐαχγιαβουδῶτῖς ὁ, Ἐαχγιαβουδῶτῖσσα ἡ (<Yahyali) = κάτοικος Ἐαχγι-
 αβοῦς
 A ἄḡίλι τὸ (<akil) = μυαλό, νοῦς
 ἄḡιντῶς ὁ (<akıntı) = ροή, κλίση
 A ἄχράνης ὁ ἢ ἄχράνι τὸ (<akran) = συνομιληκος

- A ἀνκσουζλιέχι τὸ B, ἀνκσουζλίχι τὸ AΦ (<aksilik) = ἡ ιδιότητα τοῦ ἀνάποδου
- E ἀλάνι τὸ (<alan ἴσως <έλλην. ἀλώνι) = ξέφωτο
 ἀλατσούχι τὸ (<alacik) = σκηνή, καλύβα, εἶδος παιχνιδιοῦ
 ἀλεμέτι τὸ B, ἄλᾱμέτι τὸ AΦ (<alâmet) = καταστροφή, ταραχή, φασαρία
 ἀλάφι τὸ B, ἀλάφη ἢ AΦ (<alaf) = φλόγα
- A (ἄ)λούτσι τὸ (<alic) = ἀγριομουσμουλιά, κρεάτεγος
 ἀλισβερισί τὸ (<alısveris) = δοσοληψία, ἀλισβερίσι
 ἀλτίλικι τὸ (<altılık) = πλεκτὸ πασουμάκι
 ἀλτούνι τὸ (<altın) = χρυσός, χρυσάφι
 ἀμπάρι τὸ (<ambar ἴσως <έλλην. ἐμπόριον) = ἀμπάρι, ἀποθήκη δημητριακῶν
- I ἀντίκα ἢ B, ἀντικᾶς ὁ AΦ (<antika) = παλιὸ ἀντικείμενο ἀξίας, ἀρχαῖο νόμισμα, σταυρὸς ἁλυσίδας, |μεταφορ. ἔξυπνος, παράξενος, ζωηρὸς
- Π ἀπτᾶζι τὸ(saptes) = τουρκικὸς ἁγιασμός, πλύσιμο πρὶν ἀπὸ τὴν προσευχή
- Π ἀπτᾶζ-χανᾶς ὁ B, ἀπτᾶς-χανᾶς ὁ AΦ (<apteshane) = ἀποχωρητήριον
 ἄρι τὸ (<âr) = ὑπόληψη, ντροπή, ἀνυπόληπτος
 ἄρᾶς ὁ (<ara) = τὸ ἐνδιάμεσο, τὸ ἀναμεταξύ
 ἄραπᾶς ὁ (<araba) = ἀραμπᾶς, κάρο, ἄμάξι
 ἄραλίχι τὸ (<aralik) = ἐρημιὰ, ἐνδιάμεσο, ἀναμεταξύ
 ἄράπ(ης) ὁ (< arap) = ἄράπηγ
 ἄρχατάδης ὁ, ἄρχατάδι τὸ (<arkadaş) = σύντροφος
 ἄρχαταδλίεχι τὸ B, ἄρχαταδλίχι τὸ AΦ (<arkataşlık) = συντροφιά, φιλία
 ἄρχᾶς ὁ (<arkas) = προστασία, ὑποστήριξις
 ἄρσουζλούχι τὸ (<arsızlık) = ἀταξία
- A ἄσλι τὸ (<asli) = ἀλήθεια, νόημα, δεβαίνω σ' ἄσλι του = τὸ καταλαβαίνω, ἄσλι τῷ ὅει = δὲν εἶναι ἀληθινὸ
- A ἄσκέρ(ης) ὁ B, ἄσκᾶρ(ης) ὁ AΦ(<asker) = στρατιώτης
- A ἄσκέρι τὸ B, ἄσκᾶρι τὸ AΦ, (ἔσκέρι τὸ AΦ-D) (<asker) = στρατός, στρατιώτης
- A ἄσκερλιέχι τὸ B, ἄσκᾶρλίχι τὸ AΦ (<askerlik) = στρατιωτικὴ θητεία
 ἄσλάν(ης) ὁ B, ἄσλάνους ὁ AΦ (<aslan) = λιοντάρι, παλικάρι
 ἄσμάς ὁ (asmaş) ὁ (<asma) = κληματαριὰ (στο Βαραδὸ συνήθως ἔνενε-τράδι)
- E ἰστάρι τὸ B, ἄστᾶρι τὸ ΠΕΡΧ (<astar ἴσως <έλλην. ἰστάριον) = φόδρα, ἄστᾶρι
 ἄδτᾶς ὁ ΠΕΡΧ (<aşci) = μάγειρας

- A άσ-σίχος ό (<âsik) = έραστής, τραγουδιστής, ποιητής έρωτικῶν τραγουδιῶν
 άσ-σίχι τὸ (<asik) = άστράγαλος
 άσλαμάς ό B, άσλαμάς ό AΦ (<aş(i)lama) = έμβόλιο, μπόλι, μπολιασμένο δέντρο
 άσής ό (ίσως<aşma = ύπερπήδηση, πέραςμα) = δύση, βράδυ, πέραςμα δρόμου
 άστίεσμα τὸ B, άστίεσημα τὸ AΦ (<άστιέ(γω) (= βασιλεύω)<aşmak) = βασίλεμα ήλιου
 άτάς ό (<ata) = πρεσβύτερος (πατέρας, μητέρα, παπούς, γιαγιά), πρόγονος
 άβι τὸ (<an) = κυνήγι, αλλά (άβι τὸ (= λαβή, χερούλι)<λαβή ή)
 άβτῶς (<avci) = κυνηγός
 άβλίχι τὸ (<avcilik) = κυνήγι
 άβαναχλιέχι τὸ B, άβαναχλίχι τὸ AΦ (<avanaklik) = άνοησία, βλακεία
 άβαραλιχι τὸ (<avaralik) = άνεργία, χασομέρια
 E χαβλούς ό AΦ, χαβλούμι τὸ B (<(h)avlu<έλλην. αὐλή) = περίβολος, περιφραγμένη αὐλή για ζῶα
 Γ άπόκάτ(ης) ό (<avukat) = δικηγόρος
 A άγιάρι τὸ (<ayar) = αντίβαρο
 άγιαζί τὸ (<ayaz) = παγωνιά, πολὺ κρύο
 A ά(γ)ib' τὸ B, άίπι τὸ ΠΕΡΧ (<ayır) = ντροπή, έλάττωμα
 Π αινάς ό (<ayna) = καθρέφτης
 Π άζάτι τὸ (D) (<azat) = άπελευθέρωση (κυρίως δούλου)
 άζγουνλιέχι τὸ B, άζγουνλούχι τὸ AΦ (<azginlik) = μανία, λύσσα, τρέλα, μεγάλη όργή

B

- πατσάχι τὸ (<bacak) = σκέλος, μπούτι
 πατσανάχης ό (<bacanak) = μπατσανάκης, σύγγαμπος
 I πατανάς ό (<badana) = άσβέστωμα
 A πατέμι τὸ B, πατᾶμι τὸ AΦ (<badem) = άμυγδαλιά, άμύγδαλο
 παίριμάς ό B, παίριμα τὸ AΦ (<bağırnak = φωνάζω δυνατά) = δυνατό φώναγμα, κραυγή
 παίριτούς ό (<bağırıtı) = δυνατή φωνή, κραυγή
 Π παχάρ(ης) ό, παχάρι τὸ (<bahar) = άνοιξη
 Π παχτῶς ό (<bahce) = κήπος, μπαξές
 A πέχτση ή (<bahis) = στοιχημα
 Π παχσίσι τὸ (<bahşış) = δῶρο, φιλοδώρημα
 A παχίρι τὸ (<bakır) = χαλκός

- A πακ-κάλ'(ης) ό (<bakkal) = μπακάλης
- A πακ-καλίέχι τὸ B, πακ-καλίχι τὸ AΦ (<bakkalik) = μπακαλική
- A παχλάς ό (<bakla) = φασόλι, φασολιά
παλδίρι τὸ B, παλδούρι τὸ AΦ (<baldır) = γάμπα
παλάχι τὸ AΦ, μαλάχι τὸ Ὑό (<balak) = βουβαλάκι
παλτούζα ή (<baldız) = κουινάδα
παράνι τὸ AΦ (<baran) = αὐλάκι τοῦ κήπου γιὰ φύτεμα ζαρζαβατικών
παριῶτιέσμα τὸ B, παριῶτιέσημα τὸ AΦ (<παριῶτιέω (= συμφιλιώνο-
μαι) <barışmak) = συμφιλιώση
πασχούς ό (<baskı) = πιεστήριο
πάσκιτάνι τὸ (<baskı + -τάνι(ἄρμενική λέξη) = ντάλα) = στραγγι-
σμένη καὶ ἀλατισμένη οὐρδα
πασμάς ό (<basma) = εἶδος ὑφάσματος
- I παστόνι τὸ (<baston) = μπαστούνι
παῶ-ῶάχι τὸ (<başak) = σταχολόγημα, συλλογή κάθε εἶδους ἀπὸ δεύ-
τερο χέρι, ματσάκι ἀπὸ στάχυα
παῶάρεμα τὸ (<παῶαρεύω (= κατορθώνω, καταφέρνω) <başarmak)
= κατόρθωμα, ἐπιτυχία
παῶλάτημα τὸ (<παῶλατῶ(= ἀρχίζω)<başlamak) = ἀρχή, ἀρχίνισμα
πάσι τὸ (<baş) = κεφάλι. Ἀπαντᾷ μόνο στὴ φράση: πάσι τῶό βκαίνει
= δὲν τὰ βγάξει πέρα<baş cikmak
παῶάχι τὸ (<batak) = βούρκος, τέλμα
παῶμάνι τὸ (<batman) = μονάδα βάρους ἴση μὲ 6 ὀκάδες
παῶράχι τὸ (<bayrak) = σημαία
- A παῶτάρ(ης) ό (<baytar) = κτηνίατρος
- A παῶλαμάς ό (<bazlama) = εἶδος λαγάνας
- A παῶάλι τὸ (<bedel) Ὑ ἐτήσια πληρωμὴ τῶν ἀντρῶν πρὸς τὴν Τουρκία
γιὰ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸ στρατὸ
πουκανμάς ό B[καὶ πουκάντημα τὸ AΦ<πουκαντίζω καὶ πουκαντιέω =
διαλέγω, προτιμῶ, μοῦ ἀρέσει<beğenmek] (<beğenme) = ἐπιδοκι-
μασία, ἀρέσκεια
πεκῶτής ό (<bekçi) = ἀγοροφύλακας
πέλι τὸ (<bel) = φτυάρι εἰδικὸ γιὰ σκάψιμο, πέλι
- A πελῶς ό B, πελῶς ό AΦ, Ὑό (<belâ) = μεπелᾶς
- I περπέρ(ης) ό (<berber) = κουρέας. Ἔτσι λέγεται καὶ αὐτὸς ποὺ ἀνήκει
σὲ μιὰ φυλὴ γειτονικὴ μὲ τὸ Βαραῶό
- I περπερλίκι τὸ (<berberlik) = ἡ δουλειά, τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κουρέα
- A περεκέτι τὸ B, πᾶράκάτι τὸ AΦ (<bereket) = ἀφθονία, εὐτυχία
πεσλέτεμα τὸ B, πεσλέτημα τὸ AΦ (<πεσλέτῶ(= διατρέφω, παχύνω)<
beslemek) = διατροφή, πάχυνση

- πέγος ό B, πᾶγους ό AΦ (<bey) = μπέης, ἄρχοντας
- Π πεϊκίρι τὸ (<beygir) = φοράδα, (ἐνῶ τὸ ἄλογο = ἄβκο τὸ <ἄλογο)
- πεϊνής ό και ζεινής στο B (<beyin) = μυαλό
- πιζίρι τὸ B, πεζίρι τὸ AΦ, ἱτ (<bezir = σπόρος, λιναρόσπορος) = σου-
σαμόλαδο ἢ καναβουρόλαδο
- πιζιρᾶς ό (<bezir) = πιτσιρίκος, δεβόου πιζιρᾶς = διαβολόπαιδο, δια-
βολόσπορος
- πιραχτιέσημα τὸ (<πιραχτιέω(= ἀποβάλλω (γιὰ ζῶα)<birakmak) =
ἀποβολή (γιὰ ζῶα)
- πιέχι τὸ (<biyik) = μουστάκι
- πιτίσίμι τὸ (<biçim) = σχέδιο
- A πινὰς ό (<bina<ἀραβ. biney) = μπάλωμα στὸν πάτο παπουτσιοῦ ἢ τσα-
ρουχιοῦ
- A πινέσι τὸ (<bina) = μικρὴ καλύβα κυνηγοῦ, ὅπου κρυβόταν ό κυνηγός
γιὰ καρτέρι
- πιν-νίκι τὸ AΦ, πιλενίκι τὸ ᾽Τῶ (<ITAK binnik) = κοτέτσι
- πουγάς ό (<boğa) = ταῦρος, μπουγάς
- πογάζι τὸ (<boğaz) = στενὸ, μπουγάζι
- ποχτσᾶς ό (<boğsa) = μπόγος
- πολιέχι τὸ B, πολ-λούχι τὸ AΦ (<bolluk) = ἀφθονία
- πορούς ό (<boru) = σωλήνας θερμάστρας, μπουρί, σάλπιγγα
- ποσαμάς ό (<boşama) = διαζύγιο
- πόι τὸ (<boy) = ἀνάστημα, ὕψος, μπόι
- πογιας ό (<boya) = μπογιά, βαφή, χρῶμα
- ποζτιέσ(η)μα τὸ (<ποζτιέ(ζω) (= χαλῶ, καταστρέφω)<bozmak)= χά-
λασμα, μετατροπὴ, χρημάτων σὲ ψιλὰ
- ποζγούνι τό, ποζγοῦνε τὰ B καὶ ποζγοῦνα τὰ AΦ (<bozgun)= ψιλὰ
χρήματα
- πελίκι τὸ (<bölük) = κομμάτι (κυρίως γῆς), μεταφ. πλῆθος: ἔδει ἂν
πελίκι χοροντάς = ἔχει μεγάλῃ οἰκογένεια
- πορέκι τὸ B, ποράκι τὸ AΦ (<börek) = μπουρέκι
- πουτάχι τὸ (<budak) = βλαστάρι (ἀπὸ κλαδεμένο δέντρο)
- πουτάτημα τὸ (<πουτατῶ (= κλαδεύω)<budamak) = κλάδεμα
- πούγι τὸ (<buğu) = ἀτμός
- πλαμάτῶι τὸ B, πουλαμάτῶι τὸ καὶ πουλαμάτῶης ό AΦ (<bulamaş)
= ἀλευριά
- πουλουντούς ό (<buluntu) = ἔρμαιο, ἀρχαιολογικὸ εὑρημα, θησαυρός
ποῦ βρίσκει κανεῖς
- πουρμάς ό (<burma) = κουλούρα μαλλιοῦ γιὰ γνέσιμο
- πουρούνι τὸ AΦ, ᾽Τῶ(<burun) = κορυφή, λοφίσκος

πουγιουρμάς ό Β, πουγιούρμα τό ΑΦ (<πουγιουρδάω (= διατάζω) <bu-yurmak) = τό νά διατάζει κανείς
 πούζι τό ΑΦ, τῶ (<buz) = πάγος

C

- τῶατῶίχι τό (<cacık) = τζατζίκι
- Π τῶάμι τό (<cam) = τζάμι
- Α τῶαμι τό (<camı) = τζαμι
 τῶάρι τό (<car) = πέπλος νύφης
 τῶαμπάζης ό - τῶαμπάζα ή (<cambaz) = καταφερτζής, τσαμπάζης, πα-
 νούργος
- Π τῶαμπαζλίχι τό (<cambazlık) = ή δουλειά τοῦ τζαμπάζη
- Π τῶαναλιτόης ό (<canalici) = χάρος
- Π τῶανσιχίσις ό (<cansikintisi) = στενοχώρια
- Π τῶαναβάρι τό (<canavar) = ἄγριο ζῶο, ἄγριμι
- Γ τῶἄντάρμᾶς ό (<candarma) = χωροφύλακας
 τῶάρκα ή (<ἴσως carga) = τσαρδάκι
- Α τῶαζούσσα και τῶαζού ή Β (και τῶαζίσσα ή ΑΦ, 'Τῶ) (<casus = κατά-
 σκοπος) = ραδιούργα γυναίκα
- Α τῶαζουλούχι τό Β, τῶαζιλιχι τό ΑΦ (<caculuk) = ραδιουργία
 τῶαἰτιέσημα τό (<τῶαἰτιέω (= μετανιώνω)<saymak) = μετάνιωμα, ἄλ-
 λαγή γνώμης
- Α τῶε(χ)εντέμι τό (<cehentem) = κόλαση
- Α τῶελ-λέτης ό Β, τῶελ-λάτ(ης) ό ΑΦ (<cellât) = δῆμιος
- Α τῶεμπρές ό (<cemre) = εἶδος ἔρπετοῦ σάν σαύρα (σύμβολο τῆς ἄνοι-
 ξης), ή ἄνοδος τῆς θερμοκρασίας κατά τήν ἄνοιξη
- Α τῶαναζ-ζᾶς ό Β, τῶαναζᾶς ό ΑΦ (<cenaze = νεκρός) = κόλλυβα
- Α τῶεν-νέτι τό Β, τῶεν-νᾶτης ό ΑΦ (<cennet) = παράδεισος
- Α τῶάπη ή (<cep) = τσέπη
- Α τῶερεμές ό (<cereme) = πρόστιμο, τζερεμές
- Α τῶεσερέτι τό Β, τῶεσαρέτι τό ΑΦ (<cesaret) = θάρρος, γενναία καρδιά,
 τόλμη
- Α τῶεβαχέρι τό (<cenahir) = πολύτιμη πέτρα
- Α τῶεβάπι τό Β, τῶογάπι τό ΑΦ (<cenar) = ἀπάντηση
- Α τῶεζβάς ό (<cenze) = μπρίκι καφέ
- Α τῶεζᾶς ό (<ceza) = τιμωρία, τιμωρία πρόστιμου
- Ι τῶίγαρα ή Β, τῶίγαράς ό ΑΦ (<cigara) = τσιγάρο
 τῶιβιλτούς ό (<cinilti) = κελᾶηδημα, ή φωνή τῶν πουλιῶν τσίου τσίου
- Α τῶιλβές ό (<cilve) = χάρη, θέλγητρο, ἐρωτότροπη κίνηση
 τῶινταρίσι τό ΑΦ, τῶιν-ταρίσι τό Β (<cindarisi) = εἶδος ψιλοῦ καλαμ-

- ποκιού, πού με τὸ καβούρδισμα σκάει
 τῶινγγίλι τὸ (<cingil) = τσαμπὶ σταφυλίου
 Α τῶίνσι τὸ (<ins) = γένος, εἶδος, ράτσα, καταγωγή, ποιότητα, φύλο
 τῶιντάρ(ης) ὁ (<ITAK cintah<A cin = πνεῦμα, δαίμονας) = καταφερ-
 τζής, ἀπατεώνας, μάγος
 τῶινταρλίχι τὸ (<cintarlık<cintah) = μαγεία, ἀπατεωνία
 τῶομάρτ(ης) ὁ (<cömert) = χοβαρδός, γενναιόδωρος
 Ε τῶουμπούσι τὸ (<cümbüs<ἵσως συμπόσιον) = φαγοπότι, γλέντι
 Α τῶουπ-πᾶς ὁ (<cürpe = τήβεννος, ράσο) = ἐπανωφόρι ἀνδρικό κοντὸ
 ὦς τῇ μέση
 Π τῶουζδάνι τὸ (<cüzdan) = πορτοφόλι

Ç

- τῶαπαλάτημα τὸ (τῶαπαλατῶ = προσπαθῶ) <çapalamak) = προσπά-
 θεια, ἀγώνας
 τῶατίρι τὸ (<çadır) = ἀντίσκηνο
 τῶαγίλτους ὁ ΑΦ (<çağıltı) = θόρυβος ἀπὸ κλαδιά, πέτρες
 τῶαγίλα τὰ (<çağla<ἐλλην. διάγαλο) = πράσινα τρυφερά ἀμύγδαλα
 τῶαγαλία τὰ καὶ τῶαγαλίοι οἱ (<çakıl) = χαλίκια, βότσαλα
 τῶαχμάχι τὸ (<çakmak) = τσακμάκι, /μεταφ. ἔξυπνος
 τῶαλγής ὁ (<çalgi) = μουσικὸ ὄργανο
 τῶαλγίτῶς ὁ (<çalgıcı) = ὄργανοπαίκτης
 τῶαλοῦς ὁ (<çalı) = θάμνος
 Ἵτῶαλίχος ὁ Β(<çalık) = ἐπώνυμο στὸ Βαρασό
 τῶαλίμι τὸ (<çalım) = ἐπιδειξη, περηφάνια, κάμωμα
 τῶαλιότιέσ(η)μα τὸ (<τῶαλιότιέω(=ἐργάζομαι)<çalışmak) = ἐργασία,
 δούλεμα, δουλειά
 τῶάλημα τὸ (<τῶαλτῶ(= τραβῶ τὸ μαχαίρι, πῆζω τὸ γάλα, σκουπίζω,
 παίζω μουσικὸ ὄργανο, τῶαλτιέ με ὁ ὕπνος Β, τῶαλτεῖ μι ὁ ὕπνος
 ΑΦ = με παίρνει ὁ ὕπνος, ἀποκοιμιέμαι)<çalmak) = ἡ ἐνέργεια τοῦ
 τῶαλτῶ
 τῶαλτὲ ἡ Β (<τῶαλτῶ<çalmak) = μαχαίριά, σπαθιά
 τῶανάχι τὸ (<çanak) = πῆλινο βαθουλὸ πιάτο, τσανάκι
 τῶεντῆς ὁ Β, τῶάντᾶς ὁ ΑΦ (<çanta) = τσάντα, ντορβάς
 Ι τῶαπᾶς ὁ (<çapa) = τσάπα
 τῶαπράζι τὸ (<çapraz) = εἶδος κουμπιού, θηλύκι, τσαπράζι, |μεταφ.
 στραβός
 τῶαπούτι τὸ (<çaput) = πανί
 Π τῶαρδάχι τὸ (<çardak) = τσαρδάκι
 Π τῶαρῆς ὁ Β, τῶαρᾶς ὁ ΑΦ, Ἵτῶ (<çare) = θεραπεία, ὠφέλεια

- Π ἰδάρχι τὸ (<ɟark ἢ ɟarh) = φτερωτὴ μύλου, τσικρίκι
ἰδαρούχι τὸ (<ɟarik) = τσαρούχι
ἰδαρπίτιε(η)μα τὸ (<ἰδαρπίτιέ(ζ)ω (= χτυπῶ, ρίχνω κάτω με ὀρμή, ἐξ-
απατῶ) <ɟarpmak) = χτύπημα, ρίξιμο κάτω με ὀρμή, ἀπάτη
- Π ἰδαρτίσι τὸ B, ἰδαρτίσῃς ὁ AΦ (<ɟarɟsi) = ἀγορά
- Π ἰδαρτίδᾶφι τὸ (<ɟarɟaf) = σεντόνι
ἰδαρπουτῆς ὁ (<ITAK ɟarɟisi) = ἀπατεώνας
ἰδᾶτί τὸ (<ɟat) = χαράδρα, ρεματιὰ
ἰδατάλι τὸ (<ɟatal) = δικράνι, πιρουνί
ἰδατῆς τὸ AΦ (<ɟati) = στέγη, τσατὶ
ἰδατίλτους ὁ B, ἰδατίρτους ὁ (<ɟatirti) = θόρυβος, τρίξιμο
ἰδαίλάτ'μα τὸ B, ἰδαίλάτημα τὸ AΦ (<ἰδαίλατῶ (= σκάζω (ἀμετβ.)
<ɟatlamak) = σκάσιμο
ἰδαίμας ὁ (<ɟatma) = ξύλινη οἰκοδομή, σκελετὸς ξύλινης οἰκοδομῆς
ἰδατιέσημα τὸ (<ἰδατιέζω (= συναρμολογῶ) <ɟatmak) = συναρμολό-
γηση, στήσιμο
ἰδᾶστι τὸ (<ἰδαστεύομαι (= βασανίζομαι, παιδεύομαι) <ἴσως ɟatmak)
= βάσανο
ἰδασούσης ὁ (<ɟanus) = καπετάνιος, ἐπόπτης
ἰδαῖρι τὸ B, ἰδεῖρι τὸ AΦ, Ἵδῶ(<ɟayır) = χόρτο
- Π σεχρῆς ὁ B, ἰσεχρῆς ὁ AΦ (<ɟehre) = πρόσωπο, ὄψη
ἰδακούτῃ τὸ (<ɟekis) = σφυρί
ἰσούλι τὸ (<ɟekül) = ἄλφάδι, στάθμη
ἰσελίκι τὸ (<ɟelik) = τσελίκι, ἀτσάλι, τσακμάκι ἀπὸ ἀτσάλι
ἰσελικά ἢ AΦ, Ἵδῶ (<ɟelik) = (τὸ παιχνίδι) τσουλικά (στὸ B κίτα ἢ)
ἰδαμάμι τὸ B, ἰδεμένι τὸ AΦ (<ɟemen) = τσεμένι, εἶδος κυμίνου γιὰ
παστουρμά
ἰδενῆς ὁ B, ἰδανᾶς ὁ AΦ, Ἵδῶ (<ɟene) = σιαγόνι, φλυαρία
- Π ἰδενγκέλι τὸ (<ɟengel<περσ. tchenkel) = τσιγκέλι
- Π ἰδαγκάλι τὸ B, ἰδανγάλι τὸ AΦ (<ɟengel<περσ. tchenkel) = φαουλό-
ξυλο
ἰδεπίτσι τὸ (<ɟeris) = θηλυκὸ κατσίκι ἐνὸς ἔτους>ἰδεπιτῶκ-κο τὸ
(ὑποκοριστικὸ)
- Π ἰδερτίβις ὁ (<ɟerɟene) = παίσιον παραθύρου
ἰδερῆζι τό, πληθ. ἰδερῆζε τὰ B, ἰδερῆζα τὰ AΦ (<ɟerez) = διάφοροι
ξηροὶ καρποί, κυρίως στραγάλια καὶ σταφίδες.
ἰδεσίτι τὸ (<ɟesit) = εἶδος, ποικιλία
ἰδετέξ ὁ B, ἰδᾶτᾶς ὁ AΦ, Ἵδῶ (<ɟete) = ἀντάρτης, τσέτης
- A τδεχῆζι τὸ (<ɟeyiz) = προίκα, προικιὰ
ἰδασούρδεμα τὸ B, ἰδασούρημα τὸ AΦ (<ἰδασουρδά(γ)ω (=κυκλώνω,

στρέφω, γυρίζω, ράβω παπούτσια) <zenirnek) = κύκλωμα, γύρισμα, ή ενέργεια του τσαουρντά(γ)ω

Τσίφουτ(ης) ό (<çifti) = Έβραϊός

τίσιγίλτους ό (<çigili) = θόρυβος από κλαδιά ή πέτρες

τίσιγίρι τó (<çığır) = μονοπάτι (ιδίως άνάμεσα σε χιόνια ή άσος)

τίσιγίρτους ό (<çığirti) = κραυγή, τσιρίδα, φώναγμα

τίσιγίρδμα τó (<τίσιγίρδάω (= κραυγάζω, φωνάζω, τσιρίζω) <çığırnak = τσίριγμα, φώναγμα

τίσεχής ό B, τίσιχής ό AΦ, 'Τσ(<çiki) = κομπόδεμα

τίσιράς ό (<çıra) = λυχνάρι >τίσιραδόκ-κο τó = λυχναράκι

τίσιράχος ό (<çırak) = ύπηρέτης

τίσιτσάκι τó (<çizek) = λουλουδί, άνθος

Π τίσιφτόής ό (<çifti) = γεωργός

Π τίσιφτι τó (<çifti) = ζευγάρι, όργωμα, τίσιφτάδε τά B, τίσιφτάδα τά AΦ = ζευγάρι

Π τίσιφτίσιλίχι τó (<çiftiçilik) = γεωργία

Π τίσιφτās ό (<çifte) = δίκανο

τίσίχι τó AΦ, σάχι τó B (<çığ) = ή όροσιά (πού πέφτει τó πρωί)

τίσιλεντους ό (<çilenti) = βροχούλα, ψιλή βροχή

τίσιλγās ό (<ITAK çilga) = μονοπάτι

τίσιμι τó (<çim) = χερσότοπος, γρασιδί, γκαζόν, πρασινάδα, όχθη ποταμού ή μυλαύλακος κατάφυτη

τίσιλ-λεντους ό (<çimlenti) = πρασινάδα

τίσιλινγκίρ(ης) ό (<çilingir) = σιδεράς

τίσιλινγκίρι τó (<çilingir) = χαλκωματάδικο, σιδεράδικο

τίσιντεμα (ή τίσιντημα) τó (<τίσιντεύω (= χαράζω την επιδερμίδα ή τó όέρμα, γιά νά φύγει τó μαύρο ή τó μολυσμένο αίμα) <ϊσως çimdik = τσίμπημα) = ή ενέργεια τού τίσιντιέ(ζ)ω ή τίσιντεύω

Τίσιγγενές ό - Τίσιγγενέσσα ή (<çingene ή çingâne) = Τσιγγάνος, 'Αθίγγανος

τίσισεντους ό AΦ, 'Τσ (<çisentii) = όροσουλα, ψιχάλα

τίσιτης ό (<çit) = φράχτης

τίσιτλίχι τó τίσιτλέχα ή, πληθ. τίσιτλέχα τά, τίσιτλέχοι οί (<çitlik) = γαλατσίδα (είδος χόρτου, πού τρώγεται)

τίσιβης ό (<çivii) = σφήνα

τίσιζι τó (<çizi) = γραμμή, αυλακία

τίσιζμές ό (<çizme) = μπότα

Π τίσοπάνος ό (<çoban) = βοσκός, τσομπάνος

τίσοτσούχι τó (<çocuk) = παιδί >τίσότσουχόκ-κο τó (<τίσοτσούχι-όκ-κο) = παιδάκι· τó παιδί λέγεται και: τó τσανό

- ἴσοτδουχλούχι τὸ (<ɣocukluk) = παιδιάρισμα
 ἴσοχλούχι τὸ (<ɣokluk) = πληθος, πληθώρα
 ἴτολαχίτσης ὁ (<ɣolak[(= κουλός)] + -ίτσης) = παρατσούκλι, ἐπώνυμο ἀνδρικό
 ἴτόρι τὸ (<ɣor) = ἀγιάτρευτη ἀρρώστια, διήγηση, παλιά ἱστορία, κουτσομπολιό
 ἴτοράπι τὸ (<ɣorap) = κάλτσα
 ἴτοράχος ὁ, ἴτοραχῆς οἱ (<ɣorak = ἀρμυρή γῆ, πατημένο χῶμα, πρβ. σανσκριτ. *churā* = ἀσβέστης) = λάσπη
 Α ἴτορμπατῶς ὁ (<ɣorbaci) = πρὸνχοντας, κύριος, τιμητική προσφώνηση τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς Τούρκους
 ἴτοκαλίκ(ης) ὁ Β, ἴτοκελίκ(ης) ὁ ΑΦ (<ɣökelek) = στραγγισμένη καὶ ἀλατισμένη οὐρδα, ποὺ φυλάγεται γιὰ τὸ χειμῶνα
 ἴτοκτίεσμα τὸ Β, ἴτοκτίεσμα τὸ ΑΦ (<ἴτοκτίε(γ)ω = καταρρέω, ὑποχωρῶ, βυθίζομαι<ɣökmek) = πέσιμο, γκρέμισμα, καθίζηση
 ἴτολμεκτῶς ὁ ΠΕΡΧ(<ɣölmekci)-ἴτολμεκτῶσις ἡ = κανατάς, ἀγριοπλάστης
 ἴτόπι τὸ (<ɣöp) = κομμάτι ἀπὸ χόρτο ἢ ξύλο, σκουπίδι, τσάκνο
 ἴτόἄτανι τὸ ΠΕΡΧ (<ɣöten) = πλεκτό μὲ βέργες, ποὺ τοποθετεῖται πάνω σὲ βοιδάμαξα ἢ κατασκευάζεται πάνω σὲ πασσάλους μόνιμα καρφωμένους στὸ ἔδαφος καὶ χρησιμεύει ὡς ἀποθήκη δημητριακῶν
 ἴτσουχᾶς ὁ (<ɣuha) = τσόχα, εἶδος μάλλινου μονόχρωμου ὑφάσματος
 ἴτοουχούρι τὸ (<ɣukur) = κοίλωμα ἐδάφους, τοπωνύμιο ἐνὸς χωριοῦ τῶν Φαράσων
 ἴτούλι τὸ (<ɣul) = εἶδος ὑφαντοῦ, κυρίως ἀπὸ γιδόμαλλο, ποὺ χρησιμεύει γιὰ τάπητες ἢ κουβέρτα ἢ ντιβανοσκέπασμα
 Β ἴτουλφᾶς ὁ (<ɣulha) = ὑφαντῆς
 ἴτουλτῶς ὁ (<ɣulci) = ὑφαντῆς ἴτουλιῶν
 ἴτουλτᾶρι τὸ (<ɣultari) = παλιὸ ροῦχο, παλιά κουβέρτα
 Δ
 Α ἱακίκῆς ὁ Β, ἱακ-κάς ὁ ΑΦ (<dak(i)ka) = λεπτό τῆς ὥρας
 τάλι τὸ ΠΕΡΧ(<dal) = κλωνάρι, κλαδί
 ταλάχι τὸ (<dalak) = σπλήνα
 ταλγᾶς ὁ (<dalgā) = κύμα, ζάλη
 ταμάχι τὸ (<damak) = ἐξόγκωμα οὐρανίσκου γαιῶδουριοῦ
 ταμάρι τὸ (<damar) = φλέβα, γενιὰ
 ταμουζλούχι τὸ (<damizlik) = ζῶο γιὰ ἀναπαραγωγή, νταμουζλούκι
 ταμ(π)λᾶς ὁ (<damla) = σταγόνα, ἐγκεφαλική συμφόρηση
 τανᾶς ὁ (<dana) = μοσχάρι

- τάρι τὸ ΑΦ, 'Τὸ (<dâr) = ἀπλή σχεδιά γιὰ ψάρεμα στὰ ποτάμια
ταβράντισμα τὸ (<ταβραντίζω = κινουῖμαι, βιάζομαι, προσπαθῶ < da-
vranmak) = κίνηση, βιάση, προσπάθεια
- Α ταβούλι τὸ Β, ταούλι τὸ ΑΦ, 'Τὸ (<davul) = τύμπανο, νταούλι
- Α ταβουλτῶς ὁ Β, ταουλτῶς ὁ ΑΦ, 'Τὸ (<davulcu) = τυμπανιστὴς (καὶ
ἐπώνυμο)
- ταγιάχι τὸ (<dayak) = στύλος γιὰ στήριγμα, δάρσιμο μὲ χοντρὸ ξύλο
ταῆς ὁ (<dayi) = θεῖος
- τατὰς ὁ (<dede ἢ ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο ἑλληνικό: τέττης ὁ = προσωνυμία τῶν
μεγαλυτέρων ἀπὸ τοὺς νεωτέρους, ποντιακά: τάττας, ταττάς, τᾱττάς
ὁ)= πατέρας
- Ε ἑφνάς ὁ (<defnek<δάφνη) = δάφνη
τε(ῖ)ρμεντῶς ὁ (<değirmenci) = μυλωνάς
τᾱλιτῶς ὁ (<delice) = ἡρα
τᾱλιπουράνος ὁ (<delipuran) = τρελός, ξεσυλλόγιαστος
τενῖζι τὸ (<deniz) = θάλασσα
τένγκι τὸ (<denk) = ἰσορροπία, ταίρι, ὁμοιος (μεταφορικά)
- Π τερετῶς ὁ Β, τᾱρατῶς ὁ ΑΦ (<derece) = κανονικὴ θέση, θερμοκρα-
σία, ἔσχατη στιγμή· ἡρῖα σὸ 'στερνὸν τὸν τερετῶ = ἔφτασα στὴ
ἔσχατη στιγμή Β, φερίνου τα σὸν τᾱρᾱτῶ του = τὸ(ν) φέρνω στὸ
λογαριασμὸ ΑΦ
- Π τερμάνι τὸ (<derman) = σωματικὴ δύναμη
τερνᾱκι τὸ (<dernek) = πρόγραμμα, τακτικὴ
- Π τέρδι τὸ Β, τᾱρδι τὸ ΑΦ (<dert) = βάσανο, στενοχώρια, πόνος, λύπη,
ἄρρώστια
- Π τερβίδης ὁ Β, τεβρίδης ὁ ΑΦ (<devriş) = μουσουλμάνος καλόγερος,
ἀπαιτητικὸς ζητιάνος, ποὺ ζητιανεύει μ' ὅλη τὴν οἰκογένειά του.
- Π τεργιάς ὁ (<deryas) = θάλασσα
- Π τέβι τὸ Β, τᾱβι τὸ ΑΦ, 'Τὸ (<dev) = δράκος, πελώριος ἄνθρωπος
τεβάμι τὸ (<devam) = προσπάθεια, συνέχεια, παράκληση, |φτένω τεβά-
μι=προσπαθῶ, κάνω προσπάθεια
- Α τοβγκάτι τὸ (<ῖσως devlet) = εὐτυχία
τιπέκι τὸ Β, τουπάκι τὸ ΑΦ (<dibek) = γουδί
τιλεντῶς ὁ - τιλεντῶσις ἡ ΠΕΡΧ (<dilenci) = ζητιάνος
τιλίμι τὸ (<dilim) = φέτα
- Α τίνι τὸ (<din) = πίστη, θρησκεία
τιλ-λίκι τὸ Β, τιρλίκι τὸ ΑΦ (<dirlik) = ὁμόνοια, σύμπνοια
τιρσέκι τὸ Β, τιρσᾱκι τὸ ΑΦ (<dirsek) = ἀγκώνας, γωνία, γωνία θερμά-
στρας
τιδτῶς ὁ (<dişci) = ὀδοντίατρος, αὐτὸς ποὺ βγάζει δόντια.

- τογραμάς ό (<doğrama) = κομμάτιασμα, λιάνισμα
- Γ τοχτόρ(ης) ό (<doktor) = γιατρός
- τολάχι τὸ (<dolak) = φαρδιά μάλλινη ταινία για τύλιγμα τὼν ποδιῶν για προστασία ἀπὸ τὸ κρύο.
- τολάπι τὸ (<dolar) = ντουλάπι, ντουλάπα
- τολαῶτιέσημα τὸ (<τολαῶτιέω (= μπερδεύομαι) <dolaşmak) = μπερδεμα
- Π τόστης ό (<dost) = φίλος
- Π τοστλιέχι τὸ (<dostluk) = φιλία
- τοκουντούς ό (<döküntü) = ὑπόλειμμα, ψίχουλο
- τόλι τὸ (<döl) = γένος, γενιά, παιδί
- τολάκι τὸ ΑΦ (<dölek = ἐπίπεδος, ὀμαλός (κυρίως για ἐπιφάνειες) = ἴσιωμα
- τονούμι τὸ (<dönüm) = στρέμμα
- τοῶτάσι τὸ Β, τοῶάκι τὸ (<döşek) = στρώμα
- τοβάς ό (<dua) = εὐχή, προσευχή
- τουτάχι τὸ ΠΕΡΧ (<dudak) = χεῖλος
- τουلدάς ό (<dulda) = ὑπὴνεμο μέρος
- τουμάνι τὸ (<duman) = καπνός, ὀμίχλη, (του)μένι Β, (του)μάνι ΑΦ: στη φράση: 'ίνου 'μένι = πήγαινε στὸ διάβολο, στὴν ὀργή, φύγε
- τούτι τὸ (<dut) = μουριά, μούρο
- τουτούκι τὸ (<düdük) = σφυρίχτρα
- του(ῥ)ουρτόης ό - του(ῥ)ουρτόίσις ή (<dünürcü) = προξενιτὴς προξενήτρα
- του(ῥ)ουρτόουλούκι τὸ (<dünürçülük) = προξενιά
- Α τουκ-κιάνι τὸ (<dükkân) = κατάσταση, μαγαζί
- τουλκέρ(ης) ό Β, τουλκάρ(ης) ό ΑΦ, 'Τῶ(<dülger) = μαραγκός
- Α τουῥ(γ)ιάς ό (<dünya) = κόσμος, ντουनिया
- τουρούμι τὸ (<dürüm) = δραξιά, μπουκέτο, κάτι τυλιγμένο, κυρίως προσφάγια τυλιγμένα σὲ ψημένο φύλλο πίτας σάν εἶδος σάντουιτς
- τουῶμάνος ό (<düşman) = ἐχθρός
- Α τουβέλι τὸ Β, τουᾶλι τὸ ΑΦ, 'Τῶ(<düvel) = κράτος
- τουζένι τὸ Β, τουζᾶνι τὸ ΑΦ (<düzen) = τάξη, τακτοποίηση

E

ἐπέ ή Β, ἔπᾶ ή ΑΦ, 'Τῶ (<ebe) = γιαγιά

ἄτεπσουζλιέχι τὸ Β, ἄτεπζουζλίχι τὸ ΑΦ (<edepsizlik) = ἀδιαντροπιά

ἐφές ό (<efe), (μεταφορ.) περήφανος, γλεντσές, |ἐφελερίμ (<efe-lerim) = ἀφέντες μου

γᾶγκᾶς ό, γᾶγκᾶδοι οἱ (<ege) = νέες κυρίως γυναῖκες, πὺ συνοδεύουν

τὴ γαμήλια πομπή

ἄλλακι τὸ (<elek) = κόσκινο ἄλευριού

ἄλλᾱκτῶς ὁ - ἄλλᾱκτῶσιςσα ἡ (<elekcı) = γυρολόγος, κοσκινάς

A ἄμανάτι τὸ (<emanet) = ἐνέχυρο, μονάκριβο

μάγκι τὸ B, μάκι τὸ AΦ, Ὑῶς (<emek) = κόπος, μόχθος

A ἐμίρι τὸ (<emir) = διαταγή

A ἐμπλάκι τὸ (<emlâk) = φόρος εἰσοδήματος

ἄμ-μῆς ὁ (<ITAK emmi) = θεῖος ἀπὸ πατέρα

A ἐμνιέτι τὸ B, ἐμνιαῖτι τὸ AΦ (<emniyet) = βάση, ἀσφάλεια, βοήθεια, ἐμπιστοσύνη

Π ἐριστῆς ὁ B, ἄριστᾶς ὁ AΦ (<eriste) = εἶδος χειροποιήτου μακαρονίου

γέσι τὸ (<es) = σύντροφος, συνομήλικος, σύζυγος

γεῶικι τὸ (<esik) = κατώφλι

A ἐῶχιάς ὁ (<eskiya) = κλέφτης, ἀντάρτης, μεταφ. κακός, κακοῦργος

A ἐβλάτι τὸ (<evlât) = παιδί

A ἐζιάτι τὸ B, ἄζιαῖτι τὸ AΦ (<eziyet) = βάσανο, ταλαιπωρία, κόπος

F

A φαῖζι τὸ (<faiz) = τόκος

φαλτῶς ὁ (<falci) = μάντης

A φαῖ ἡ (<fare) = μεγάλο ποντίκι

A φάργι τὸ (<fark) = ὠφέλεια, κέρδος, διαφορά· τὸ φάργι του ἐνι ἀτέ (= ἡ ὠφέλειά του εἶναι αὐτή), φτένω φάργι(= ὠφελῶ), δεβαίνω σὸ φάργι του = ὠφελῶ)

A φαῖδάς ὁ (<fayda) = ὠφέλεια, κέρδος, φτένω φαῖδάς (= ὠφελῶ)

A φερετῶς ὁ B, φᾶράτῶς ὁ AΦ (<ferace) = φερετζῆς

A φεράχι τὸ (<ferah) = ὀρεξιότικος, χαρούμενος) = ἀνακούφιση

Π φερμάνι τὸ (<ferman) = διάταγμα, φερμάνι

φέσα ἡ B, φᾶσι τὸ AΦ (<fes) = φέσι, κασκέτο

A φεσατλίχι τὸ (<fesatlık) = συκοφαντία, ραδιουργία

E φιρῑτῶς ὁ ΠΕΡΧ (φουῑρῑῶ ἡ B) (<firca < βούρτσα <ῑσως γερμ. burstja) = βούρτσα

φιριλδάχι τὸ (<firildak) = σβούρα

A φουρσάντι τὸ (<firsat) = εὐκαιρία

φιῑσιλῑῶς καὶ φιῑσιρῑῶς ὁ (<fisirtı και fisirtı) = ψίθυρος, θόρυβος, κρυφομίλημα

A φικίρι τὸ καὶ φίκρι τὸ (<fikir<ἀρβ. fikir) = ἰδέα, σκέψη, γνώμη

φιλιτῶνι τὸ (<filcan και fincan) = φλιτσάνι

φιρέζι τὸ B, φιῑῑζι τὸ AΦ (<ITAK firez) = καλαμιά, καλάμι (δημητριακῶν

φίτι τὸ (<fit) = ἐξερέθιση, ὑποκίνηση

G

- A γαῖλᾱς ὁ (<gaile) = φροντίδα, ἐγνοια, στενοχώρια
- Π κιεβούρ(ης) ὁ - κιεβούρτσα ἢ B, κιαούρ(ης) ὁ - κιαούρτσα ἢ AΦ, ᾿Τὸ (<gavur <ἄρβ. kâfir) = ἄπιστος. Ἐτσι ὀνόμαζαν οἱ Τοῦρκοι τοὺς Ἑλλήνες
- A γαιῖπᾱτι τὸ (<gaybet) = κακολογία, κουτσομπολιό, φτένω γαιῖπᾱτι = κακολογῶ, κουτσομπολεύω
- A γαιῖρέτι τὸ (<gayret) = προσπάθεια, φροντίδα, ζήλος, ὑπομονή, θάρρος φτένω γαιῖρέτι = προσπαθῶ, δραστηριοποιούμαι
- A γαζέπι τὸ B, γαζᾱπι τὸ AΦ (<gazer) = τιμωρία, θεομηνία
- A γαζέλι τὸ B, γαζᾱλί τὸ AΦ (<gazel) = κίτρινο φύλλο δημητριακῶν ἢ καπνοῦ, ξερὸ φύλλο δέντρων
- I γαζέτα ἢ B, γαζᾱτᾱς ὁ AΦ, ᾿Τὸ (<gazete<βεν. gazeta) = ἐφημερίδα κᾱτῶᾱλίκι τὸ (<gecelik) = νυχτικό, διανυκτέρευση, πέρασμα νύχτας κείτῖμι τὸ AΦ, ᾿Τὸ, γετῖμι τὸ B (<geçim) = διαβίωση, ζωὴ κείτῖται τὸ (<geçit) = πόρος, πέρασμα (ποταμιοῦ) κεδῖμι τὸ (<geçmiş) = παρελθόν, γενιά κατοῦκι τὸ (<gedik) = ἐγκοπὴ, ἐξόγκωμα, ἀνωμαλία ἐδάφους, χτυπήματα στὴν κόψη κοφτεροῦ ὄργανου (μαχαιριοῦ, τσεκουριοῦ κ.τ.λ.), δίοδος ἀνάμεσα σὲ βουνὸ
- κέμι τὸ B, κᾱμι τὸ AΦ, ᾿Τὸ (<gem) = χαλινάρι, γκέμι κεντῶλῖέχι τὸ B, κᾱντῶλῖχι τὸ AΦ, ᾿Τὸ (<gençlik) = νεότητα
- Π κερᾱνί τὸ (<gerdan) = περιδέραιο, κολιὲς
- Π κερᾱν-νίχι τὸ (<gerdanlık) = περιδέραιο, κολιὲς κερκούς ὁ B, κᾱρκούς ὁ AΦ (<gergi = ἐργαλεῖο τεντώματος) = τέντωμα κερκιλέτημα τὸ B, κᾱρκιᾱήτημα τὸ AΦ <κερκιλετίζω B, κᾱρκιᾱτίζω AΦ<gergilemek = τεντώνω) = τέντωμα κεβεζελίκι τὸ B, κᾱβᾱζᾱλίκι τὸ AΦ (<gevezelik) = φλυαρία κιζῆρ(ης) ὁ (<gezir) = κλητήρας (κοινότητος, χωριοῦ)
- A γαιῖπᾱτι ὁ (<giybet) = κακολογία σὲ βάρος ἀπόντος, κακολογία κείτῖ τὸ (<gidiş) = διαγωγή, περίσταση κετὲν-κελμέζης ὁ (<gittengelmez) = ὁ ἀγύριστος, ὁ θάνατος, ὁ ᾿Αδης κοπάκι τὸ ΠΕΡΧ (<göbek) = ὀφθαλὸς κότηι τὸ (<gös) = ἀποσκευὲς μετανάστη κότηῖσµα τὸ B (<κοτῖζω B (= μεταναστεῶ, μετοικῶ)<gösme) = μετανάστευση
- κότηση τὸ AΦ (<κοτῶω AΦ (= μεταναστεῶ, μετοικῶ)<gösme) = μετανάστευση

κοβδάς ό (<gönde) = σώμα, κορμί

κοἄρτουός ό ΠΕΡΧ (<göverdi) = πρασινάδα

κοβλεμέζης ό (<gön = πράσινος) = πράσινο καπνόφυλλο Β, φασολάκι

ΑΦ

κοζῆς ό (<göze) = πηγή νερού

κοζλούκι τὸ (<gözlük) = ματογυάλι

κοζλουκτὸς ό (<gözlükçü = πωλητής ἢ κατασκευαστής ματογυαλιῶν

κοζτασί τὸ (<göztası) = θεικὸς χαλκός, γαλαζόπετρα

Α γουρβέτι τὸ Β, γουρπάτι τὸ ΑΦ (<gurbet) = ξενιτιά

Ε κάμπρας ό (<gübre<κοπριά) = κοπριά, μεγάλο κομμάτι ξερῆς κοπριάς βοοειδῶν

κούτσι τὸ (<güc) = ἰκανότητα, δύναμη

Λ κόυμ(π)ρούκι τὸ (<gümruk) = τελωνεῖο

κουμούσι τὸ (<gümüş) = ἄσημι

Π κουνάχι τὸ (<günah) = ἁμαρτία

κουντελίκι τὸ (<gündelik) = μεροκάματο

κουγιάς ό Β, κου(γι)ἄ ἢ ΑΦ (<güne) = σκόρος

Η

Α χαβάρι τὸ Β, χαπάρι τὸ ΑΦ (<haber) = εἴδηση, πληροφορία

Α χατῶάτι τὸ Β, χατῶάτι τὸ ΑΦ (<hacat πληθυντ. τοῦ hacet) = ἐργαλεῖο, ἀνάγκη

Α χατὸς ό - χατῶάβη ἢ, πλ.θλ. χατῶάβδες οἱ (<haci) = προσκυνητής - προσκυνήτρια ἙΑγίων τόπων

Α χατῶιλίχι τὸ (<hacılık) = χατζηλίκι, ἡ ιδιότητα τοῦ χατζῆ

Α χάχι τὸ (<hak) = δίκιο, δικαίωμα, ἁμοιβή

Α χάλι τὸ (<hal) = κατάσταση, χάλι

χαλι τὸ, χαλίδα τὰ ἙΤῶ (<hali) = χαλι

Α χαλχάς ό (<halha) = χαλκάς, κρίκος ἄλυσίδας

Α χαμαῖλι τὸ (<hamail) = χαῖμαλι

Α χαμπάλ'(ης) ό (<hamal) = χαμάλης

Α χαμπαλ-λιέχι τὸ Β, χαμπαλ-λίχι τὸ (<hamalık) = χαμαλίκι

Α χαμάμι τὸ (<hamam) = λουτρό, χαμάμι

χαμούτι τὸ (<hamut) = λαιμαριά (σαγή ἀλόγου)

Π χάνι τὸ (<han) = χάνι, πανδοχεῖο

Π χαντὸς ό (<hanci) = πανδοχέας, χαντσης

χανίμα ἢ (<hanım) = κυρία, γυναίκα

Α χάπι τὸ (<hap) = χάπι

χαῖπουσλιέχι τὸ Β, χαῖπισλιχι τὸ (<hapislik) = φυλάκιση

Α χαπίσι τὸ (<hapis) = φυλακή

- A χαράτῳ τὸ (<haraz) = χαράτσι
 A χαράπι τὸ (<harap) = ἐρείπιο (γιὰ οἰκοδομές, κτίσματα), (μεταφ.) ἐρειπώμενος· ἐνότουν χαράπι = ἐρειπώθηκε, ἔγινε ἐρειπώμενο
 A χαράρι τὸ (<harar) = μεγάλο σακί
 χαδλίεχί τὸ B, χαδλίχι τὸ AΦ, ῾Τῶ (<harçlık) = χαρτζιλίκι
 χαρδαλᾶς ὁ (<hardala) = πελώριο ζῶο
 A χαρέμι τὸ B, χαρᾶμι τὸ AΦ, ῾Τῶ (<haremi) = χαρέμι
 χαριένι τὸ (<ITAK hareni) = μεγάλο χάλκινο καζάνι
 Π χαρμαντῶς ὁ (<harmanci) = ἄλωνιστής
 χασῆς ὁ B, χασᾶς ὁ AΦ, ῾Τῶ (<hasa) = χασῆς
 A χασίρι τὸ (<hasır) = ψάθα
 A χασαρέτι τὸ (<hasaret) = ζημιὰ, δυστύχημα, ἀπώλεια
 A χασιρέτιν καὶ χασρέτι τὸ B, χασιρᾶτι τὸ AΦ (<hasret) = λαχτάρα, πόθος γιὰ ἀπόκτηση ἐνὸς πράγματος, ἀγαπητὸ ξενιτεμένο πρόσωπο καὶ λύπη γι' αὐτὸ
 Π χασταχανῆς ὁ B, χασταχανᾶς ὁ AΦ (<hastahane) = νοσοκομεῖο
 Π χασταλίχι τὸ (<hastalık) = ἄρρώστια
 A χασῆχάσι τὸ (<hashas) = παπαρούνα, τῆς ὁποίας τρώγονται οἱ σπόροι, ὁ σπόρος αὐτῆς τῆς παπαρούνας, χασῆχάσι
 A χασίσι τὸ (<hasıs) = χασίσι
 χαδλάτημα τὸ (<χαδλάτῳ (= ζεματίζω) <haslamak) = ζεμάτισμα
 A χατίρι τὸ (<hatır) = χατίρι, χάρη
 A χαβάς ὁ (<hava) = καιρὸς, κλίμα, (μεταφορ.) σκοπὸς
 A χαβατίσι τὸ (<havadis) = νέο, εἶδηση
 Π χαβάνι τὸ (<havan) = ἀπλὸ καπνοκοπτικὸ μηχανήμα, χαβάνι
 A χασούζι τὸ (<havuz) = δεξαμενὴ, χαβούζα
 A χαϊμάς ὁ (<ῆσως hayat) = σάλα, αὐλή, ὑπόστεγο, ἐξώστης
 αἰτέρ(ης) ὁ – αἰτέρῑσα ἡ (<haydar) = λιοντάρι, λεβέντης, παλικάρι
 A χαῖρι τὸ (<hayır) = ἀγαθοεργία, ὠφέλεια, ὄφελος
 A χαῖβάνι τὸ (<hayvan) = ζῶο, χαῖβάνι
 A χαζιλ-λάτημα τὸ B (<χαζιλ-λατῶ (= ἐτοιμάζω), χαζιρλάτημα τὸ (<χαζιρλατῶ (=ἐτοιμάζω) = προετοιμασία, ἐτοιμασία
 A χαζινᾶς ὁ (<hazne) = θησαυρὸς
 A χεκίμ(ης) ὁ (<hekim) = γιαντρός
 χαριένι τὸ (<hereni) = μεγάλο καζάνι, κατσαρόλα
 Π ἡερκελῆς ὁ B, (χ)ἡρκᾶλᾶς ὁ AΦ (<hergele) = κοπάδι μεγάλων ζώων (κυρίως ἀλόγων)
 Π ἡερτσῆς ὁ (<herze) = ἀνοησία, φλυαρία, ἀπόρητο
 A (ἡ)εσάπι τὸ (<hesap) = λογαριασμὸς
 A χαβάσι τὸ (<haves, heves) = ῥῆλος, κλίση, ἐπιθυμία, διάθεση

- A χαβασλιέχι τὸ (<haves+-λιέχι) = χαρά, ἱκανοποίηση
 χιτσίπ(ης) ὁ (<hicip = εἶδος τουρκικοῦ στρατοῦ) = ἱπέας, ληστής
 βουνοῦ
- A χιντσιρ(ης) ὁ (<hinzir) = γουρούνι, κάπρος, (μεταφορ.) ἄπιστος
- A χιντσιρόκ-κο τὸ (<hinzir+-όκ-κο) = ὑποκοριστικὸ τῆς λέξεως hinzir
 χισίμ(ης) ὁ - χισίμτσα ἡ (<hisim) = συγγενῆς
 χισιμλιέχι τὸ B, χισιμλιχί τὸ AΦ (<hisimlik) = συγγένεια
 χιέρι τὸ (<hiyar) = ἀγγούρι
- A χιζμάτι τὸ (<hismet) = δουλειά, περιποίηση
- A χιζμεκέρ(ης) ὁ B, χιζμᾱκᾱρ(ης) ὁ AΦ (<hizmekâr) = ὑπηρέτης, ὑπάλ-
 ληλος
- A χιζμετ-τῶς ὁ B, χιζμᾱτ-τῶς ὁ AΦ (<hizmetçi) = ὑπηρέτης, ὑπάλλη-
 λος
- A χιλ-λῆς ὁ B, χιλ-λᾱς ὁ (<hile) = δόλος, νοθεία
 χοτσᾱς ὁ (<hoca) = χότζας
 χονουρτούς ὁ (<honurtu) = μουγγρητό, μούγγρισμα
 χοπλάτημα τὸ (<χοπλάτῶ(= πηδῶ, χοροπηδῶ)<hoplamak = πήδημα,
 χοροπηδῶ
 χοροντιάς ὁ (<horanta) = οἰκογένεια
 χορασάνι τὸ (<horasan) = εἶδος λάσπης (λάσπη μὲ τρίχες καμήλας)
- Π χόσι (<hos = εὐχάριστος, ὥραιος, παράξενος) = παράξενος, διαφορε-
 τικός. Στις φράσεις: πααίνει σὸ χόσι μου (<hosuma gitmek) = παρα-
 ξενεύομαι, ἴνουμει ἂν χόσι (<bir hos olmak) = παραξενεύομαι
- Π χοσᾱφι τὸ (<hosaf) = ξερά, στεγνωμένα φρούτα γιὰ κομπόστα, κομπό-
 στα, χοσᾱφι
 χοβαρδᾱς ὁ (<hovarda) = μοιχὸς
 χοβλάτημα τὸ (<χοβλατῶ(= ὀρμῶ, χυμῶ)<hovlanmak) = ἐπίθεση, χύ-
 μημα
 χοурμάς ὁ (<hurma) = χοурμάς
- Π χούι τὸ (<huy) = συνήθεια (κυρίως κακή), χούι
- A χουζούρι τὸ (<huzur) = ἡσυχία, ἄνεση, χουζούρι
- A χουτσούμι τὸ (<hücum) = ἐξόρμηση, ἐπίθεση
- A χοκούμέτι τό, B, χοκᾱτί τό, χοκᾱτ(ης) ὁ AΦ (<hükümet) = κράτος,
 δημόσιο
- Π χονκᾱρ(ης) ὁ (<hünkâr) = μεγάλο θρησκευτικὸ ἄξιωμα Τούρκων

I

ιῶχίνι τὸ (<ITAK ıskin) = βλαστάρι δέντρου

Ι

- A ἱπρίχι τὸ (<ibrik) = μπρίκι
 Π ἱπρίμι τὸ (<ibrişim) = μεταξωτὸ νῆμα = μετάξι
 A ἱτσάρι τὸ (<icar) = νοίκι
 A ἱταρῆς ὁ B, ἱταῤῥῆς ὁ AΦ (<idare) = οἰκονομία, διαχείριση, λυχνάρι
 A ἱφατῆς ὁ B, ἱφατῆς ὁ AΦ (<ifade) = κατάρθεση, ἀπολογία
 A ἱχπάλι τὸ B, ἐχπάλι τὸ AΦ (<ikbal) = τύχη, τυχερὸ
 ἱκίλικι τὸ (<ikilik) = διπλὸ μεταλλικὸ γρόσι
 A ἱκράμι τὸ (<ikram) = προσφορά, ὑποδοχή
 A ἱχτιζᾶς ὁ (<iktiza) = ἀνάγκη
 A ἱλάτῃ τὸ (ilaç) = φάρμακο
 A ἱμάμης ὁ (<imam) = ἱμάμης
 A ἱμάνι τὸ (<iman) = πίστη
 A ἱμζᾶς ὁ (<imza) = ὑπογράφη
 A ἱνάτι τὸ (<inat) = πείσμα, γινάτι
 ἱντσίρι τὸ (<incir) = συκιά, σύκο
 A ἱνκάρι τὸ B, ἱνκᾶρι τὸ AΦ (<inkâr) = ἄρνηση
 A νισάφι τὸ (<insaf) = ἔλεος, δικαιοσύνη
 A ἱνσάνι τὸ (<insan) = κόσμος, ἄνθρωπος
 ἱρεσπέρ(ης) ὁ - ἱρεσπέρτσα ἡ (<ITAK ilesber) = γεωργός, /(μεταφορ.)
 καημένος
 ἱρεσπερλίχι τὸ (<ITAK ilesberlik) = γεωργία
 ἱριδ-σίκι τὸ (<iriski) = λουκάνικο, σουτζούκι
 I ἱσκελῆς ὁ B, ἱσκάλλῆς ὁ AΦ (<iskele <σκάλα <skala) = ἀποβάθρα, σκα-
 λωσιὰ
 A ἱσπάτ(ης) ὁ -πληθ. ἱσπάτοι οἱ (<ispat) = μάρτυρας
 ἱσᾶράτι τὸ (<işaret) = νεῦμα
 ἱσμάρι τὸ (<işmar) = νεῦμα, φτένω ἱσμάρι (<işmar etmek) = κάνω
 νεῦμα
 A ἱστάχι τὸ (<iştah) = ὄρεξη, διάθεση
 A ἱταάτι τὸ (<itaat) = ὑπακοή, ὑποταγή
 ἱτ-ταχᾶς ὁ (<ITAK ittaha) = πείσμα, γκρίνια
 ἐιλίκι τὸ (<iyilik) = καλοσύνη, εὐεργεσία
 A ἱζίνι τὸ (<izin) = ἄδεια, δῖνω ἱζίνι (<izin vermek) = δίνω ἄδεια
 A ἱζιν-νεμῆς ὁ (<izinname) = ἄδεια γάμου

K

- γαπάτης ὁ (<kabaday) = παλικάρῶς, λιονταρής, νταής
 γαπάχι τὸ (<kabak) = κολοκυθιά, κολοκύθι
 γαπαρμᾶς ὁ B, γαπάρμα τὸ AΦ (<kabarma) = φούσκωμα

- A γαπούλι τὸ (<kabul) = ἀποδοχή. Κυρίως σημαίνει: δεκτός, φτένω γαπούλι (<kabul etmek) = ἀποδέχομαι κάτι
- γατῶάχος ὁ - γατῶάχῑσα ἡ (<kaşak) = δραπέτης
- γατάς ὁ (<ITAK kada) = κίνδυνος, κακὸ. Στὶς φράσεις: παίρω τὸ γατὰ σου(<kadani aliyom) = κινδυνεύω γιὰ σένα, νὰ πάρω τὸ γατὰ σου (<kadani aliyim) = νὰ κινδυνέψω, νὰ χαθῶ γιὰ σένα
- OY γατανάς ὁ (<kadana) = πελώριο ζῶο
- A γατέφι τὸ B, γατᾶφι τὸ AΦ (<kadeh) = ποτηράκι οὔζου
- A γατέρι τὸ B, γατᾶρι τὸ AΦ (<kader) = τύχη, τυχερὸ
- A γατῆς ὁ (<kadi) = κατῆς, δικαστῆς
- A γατιφῆς ὁ B, γατιφᾶς ὁ AΦ(<kadife) = κατιφές, βελούδο
- A γαφᾶς ὁ (<kafa) = κεφάλι
- Π γαφάσι τὸ B, γαφᾶσι τὸ AΦ (<kafes) = καφάσι
- κάχῑ τὸ (<kâh(= τόπος, καιρὸς)<ἀρμεν. kawh = τὰ γύρω, kow = πλευρὸ) = ἄκρη, γωνία, τὸ πλαϊνὸ
- A γαχῑρι τὸ (<kahır = δύναμη, παράπονο, κατατρόπωση, θλίψη)= λύπη, παράπονο, διαμαρτυρία
- Π γαχπῆ(σσα) ἡ B, γαχπᾶ(σσα) ἡ (καὶ γαχπᾶς ὁ) AΦ (<kahre) = πόρνη
- Π γαχπόγλου ὁ (<kahroğlu) = ὁ γιὸς τῆς πόρνης (βρισιά)
- A γαφιάς ὁ (<kahve) = καφές, καφενεῖο
- Π κεχᾶς ὁ - κεχᾶβη ἡ (<kâhya) = (πρόεδρος AΦ), ἐπιστάτης, κεχαγιάς
- A γαιτῆς ὁ B, γαιτᾶς ὁ AΦ (<kaide) = σκοπὸς (μουσικῆς)
- χαχάτῑ τὸ (<kakas) = μακρόστενο σὰ λουρὶ στεγνωμένο κρέας, / (μεταφορ.) ψηλὸς καὶ λεπτὸς
- Π κέκῑλι τὸ B, κᾶκῑλι τὸ AΦ (<kâkül) = βόστρυχος, μπούκλα
- γαλαπαλῑχῑ τὸ (<kalabalık) = καλαμπαλίκι
- γαλαί τὸ (<kalay) = καλαί, κασσίτερος
- γαλαῖτῑς ὁ (<kalaycı) = γανωτῆς, καλαῖτῑς
- A γάλπι τὸ (<kalb) = χαρακτήρας, αἴσθημα, διάθεση, ἐπιθυμία, ἰδέα
- A γαλᾶς ὁ (<kale) = φρούριο, Γαλαδῶτ(ης) ὁ - Γαλαδῶτ-ῑσα ἡ = αὐτὸς ποὺ κατὰγεται ἀπὸ τὸ χωριό: Γαλᾶς ὁ (ἐθνικὸ ὄνομα)
- A<E γαλέμι τὸ B, γαλᾶμι τὸ AΦ (<kalem<ἀραβ. kalam<καλάμιον<κάλαμος) = μολύβι (ἀντιδάνειο)
- A γάλφας ὁ (<kalfa) = ἐργοδηγός, ἀρχιμάστορας, ἀρχιτεχνίτης, κάλφας
- A γαλέπι τὸ (<kahır) = καλούπι
- γαμᾶς ὁ (<kama) = σπάθα, κάμα ἡ
- γαμῑτῑς ὁ (<kamçı) = καμπτσίκι, μαστίγιο
- γαμγάς ὁ (<kamga) = πελεκούδι
- γαμῑῑ τὸ (<kamış) = καλάμι
- γαμῑσόκ-κο τὸ (<kamış + -όκ-κο) = καλαμάκι (ὑποκοριστικὸ)

- γαμιτόλιζι τὸ (<kamışlık) = καλαμιώνας
- A γαναάτι τὸ B, γανᾶᾗτι τὸ AΦ (<kamaat = ἄποψη, αὐτάρκεια) = εὐχα-
ρίστηση, ἱκανοποίηση, ὑπομονή, κολακεία
- A γανασαχκερλίκι τὸ B, γανασαχκῆρλίκι τὸ AΦ (<kanaatkârlık) = ὀλιγάρ-
κεια
- γανάτι τὸ (<kanat) = φτερό, ἐξώφυλλο βιβλίου
- γαῖγάλι τὸ (<kangal) = εἶδος γαλακτεροῦ φυτοῦ τῶν Φαράσων
- γανκλί τὸ (<kanlı<kan = αἷμα) = συμπαγῆς τροχός, βοϊδόμαξα, κάρο.
- Ἄνατ. Θράκη: γκαγκλί τὸ
- γάνκλα ἢ (<kanlı<kan = αἷμα) = κύκλος, στροφή, τροχός συμπαγῆς
(ὄχι ἄκτινωτός)
- χαπάζι τὸ (<karak) = καπάκι
- χαπάχωμα τὸ (<χαπάχοῦμαι(= σκοντάφτω, πέφτω μπρούμυτα ἀπὸ μπέρ-
δεμα τῶν ποδιῶν)<karaklanmak) = σκόνταμμα
- γαπάτημα τὸ (<γαπατίζω(= κλείνω, σκεπάζω μὲ καπάκι)<karamak)
= κλείσιμο, σκέπασμα μὲ καπάκι
- χαπάνα ἢ B, χαπάνι τὸ AΦ, Ἵτς(<kapan = ἀποθήκη, ἀγορά, παγί-
δα) = μεγάλο ἀνοιγμα στὸ δάπεδο τοῦ σπιτιοῦ, μεγάλο σακί γιὰ σι-
τάρι ἢ ἁλεύρι
- γαπτσόυχι τὸ (<karşık) = σκύβαλο δημητριακῶν
- γαπούσμάς ὁ (<ΙΤΛΚ karışma) = ἄρπαγμα ἄρπαγή, λεηλασία
- Π κῆρι, τὸ B, κᾶρι τὸ AΦ, Ἵτς(<kâr) = κέρδος
- καράς ὁ (<kara = μαῦρος) = μαῦρο βόδι, ὁ καράς
- γαπαπάσης ὁ (<karapas) = μαυροκέφαλος, παπάς
- Γαρατσός ὁ (<karaca = μαυριδερός) = (ἐπώνυμο)
- γαρατσιέρι τὸ (<karacıger) = μαῦρο συκώτι
- γαριέτι τὸ (<γαριέζω(= κατηγορῶ, κακολογῶ, συκοφαντῶ)<kara-
mak) = κατηγορία, κακολογία, συκοφαντία
- γαρά(γ)όλι τὸ (<karakol) = ἀστυνομικὸ τμήμα, σταθμὸς χωροφυλακῆς
- A γαρῆρι τὸ B, γαρᾶρι τὸ AΦ, Ἵτς (<karar = ἀπόφαση, σταθερότητα,
διάρκεια) = συμφωνία, κανονικότητα, σταθερότητα, μέτρο, κρίση
- γαραλίου ὁ B (<karalı) = μαυρίλα, κάτι τὸ μαῦρο, τὸ σκοτεινὸ ἢ τὸ
ἄοριστο
- γαραχίου ὁ AΦ (<karartı) = μαυρίλα κάτι τὸ μαῦρο, τὸ σκοτεινὸ ἢ τὸ
ἄοριστο, |(μεταφορ.) παρουσία ἢ :ς κοπεῖ ὁ χαραχίους σου! (= νὰ
πεθάνεις!)
- γαρεμέτι τὸ B, γαρᾶμέτι τὸ AΦ (<ΙΤΛΚ karamet) = συκοφαντία, κακο-
λογία
- γαρίζι τὸ B, Ἵτς (ὄχι στὸ AΦ) (<karık) = αὐλάκι γιὰ φύτεμα κηπευτικῶν
- Π κερχανετῆς ὁ (<kârhanecî) = προαγωγός, πορνοβοσκός

- γαριδιχλίεχί τὸ B, γαριδιχλίχί τὸ AΦ (<karışıklık) = ἀνακάτεμα
 γαρσίλαμάς ὁ (<karşılama) = καρτσιλαμάς (χορὸς)
 γαρσίλιχί τὸ (<karşılık) = ἀντιδραστική ἀπάντηση, ἀντίσταση
 γαρτάλι τὸ (<kartal) = ἄετός
- A γασάπ(ης) (kasap) = χασάπης
 A γασαπλίεχί τὸ B, γασαπλίχί τὸ AΦ (<kasaplık) = ἡ δουλειὰ τοῦ χασά-
 πη, χασαπική
 γαζνάζι τὸ (<kasnak) = στεφάνι κόσκινου
 γάσι τὸ (<kaş) = φρύδι
- I κᾶσκαβάλι τὸ (<kaşkaval) = κεφαλοτύρι, κασκαβάλι
 κιδιφλέτημα τὸ B, κιδιφλᾶτημα τὸ AΦ (<κιδιφλετῶ B, κιδιφλᾶτῶ AΦ
 (= παρακολουθῶ ἢ ἀφουγκράζομαι κρυφά) <keşiflemek) = παρακο-
 λούθηση, κρυφάκουσμα
 γάτι τὸ (<kat) = ὄροφος, πάτωμα, σειρά ἢ στρώμα
 γατίχί τὸ (<katık) = προσφάγι, μεῖγμα
- A κατίπ(ης) ὁ (<kâtip) = γραμματικός, γραμματέας
 χαβάχί τὸ (<kavak) = λεῦκα, καβάκι
 γαβάλι τὸ (<kaval) = φλογέρα
 γαβγᾶς ὁ (<kavgal) = καυγᾶς, φιλονικία
 γα(β)ουρμάς ὁ (<kavurma) = καβουρμάς, τηγανιά
 γα(β)οῦνι τὸ (kavun) = πεπόνι
 γαῖγους ὁ (<kaygi, kaygu) = σκοτούρα, φροντίδα, μέριμνα
 γαῖχι τὸ (<kayık) = καῖκι
 γαῖνης ὁ (<kayın) = κουνιάδος
 γαῖσής ὁ (<kayısı) = βερικοκία, βερίκοκο
- A γαῖτι τὸ (<kayıt ἢ kayıt) = ἐργαλεῖο
 γαῖμάχι τὸ (<kaymak) = κρέμα γάλακτος, καῖμάκι
- A γαῖμαχάμ(ης) ὁ (<kaymakam) = καῖμακάμης, ὑποδιοικητής
- A γαῖμαχαμλιέχί τὸ B, γαῖμαχαμλίχί τὸ AΦ (<kaymakamlık) = ἐπαρχία,
 ὑποδιοίκηση
- A κεπάπι τὸ (<kebab) = κεμπάπι
 κετῶδες ὁ B, κᾶτῶας ὁ AΦ (<keçe) = πίλημα, κετσές
- A κεφίνι τὸ (<kefin) = σάβανο
 κᾶλι τὸ (<kel) = κασίδα
 κᾶλάκι τὸ (<kelek) = ἀγουροπέπονο) = ἀγουροπέπονο B, καρπούζι AΦ
 κελέπι τὸ (<kelep) = δέσμη νήματος
- Π κελ-λᾶς ὁ B, κᾶλ-λᾶς ὁ AΦ (<kelle) = κεφάλι, στάχυ
- Π κεμανής ὁ (<kemane) = λύρα, βιολί
- Π κεμεντῶδες ὁ B, κᾶμᾶντῶας ὁ AΦ (<kemance) = λύρα
- Π κεμεντῶετῶς ὁ B, κᾶμᾶντῶτῶτῶς ὁ AΦ (<kemanceci) = λυράρης, λυ-

- ριτοσης
- Π κεμέρι τὸ B, kāmāri τὸ AΦ (<kemer) = ζουνάρι γιὰ φύλαγμα τῶν χρημάτων σάν σὲ πορτοφόλι
καμουρδῆμα τὸ (<καμουρδά(γ)ω(= κατατράγω, μασῶ κάτι τὸ σκληρὸ)<kemirme) = καταφάγωμα, μάσημα κάποιου σκληροῦ
- Π κενάρι τὸ (<kenar) = πλαγιά, ἄκρη
κεντίρι τὸ (<kendir) = κανάβι, σπόρος καναβιοῦ
κενὲς ὁ B, kânās ὁ AΦ (<kene) = τσιμπούρι
- A κενέφι τὸ B, kânāfi τὸ AΦ (<kenef) = ἀποχωρητήριον
κάγκαρα ἢ B, kagkārī τὸ AΦ (<kenger) = εἶδος ἀγκινάρας καὶ μαστίχας
- Π κέπεζελίχι τὸ B, kâpāzālıchi τὸ AΦ (<kerazelik) = ξευτελισμὸς
κέπέκι τὸ B (= ἀφρὸς φαγητοῦ κατὰ τὸ βράσιμο), kâpākī τὸ AΦ (= πίτυρο)<kepek = πίτυρον
καπάγκι τὸ (<kerenk) = καταπακτή, πόρτα, κεπέγκι
- A κερμετί τὸ (<keramet) = προκοπή, εὐεργεσία, καλοσύνη
- Π κερεστὲς ὁ B, kārāstās ὁ AΦ (<kereste) = οἰκοδομήσιμη ξυλεία, κερεστὲς
- A κελπατούνι τὸ (<kelpeten) = τανάλια
κερπίτῳ τὸ B, karpētōi τὸ AΦ (<kerpiç) = πλιθί, πλίνθος, πλιθ(ρ)ὰ
κερτής ὁ (<ἴσως kerte = ἐγκοπή, χαρματιά) = εὐκαιρία, σειρά
κερτίκι τὸ (<kertik) = ἐγκοπή, ἐντομή, χαρακιά
- Π κερβάνι τὸ (<kervan) = караβάνι
- Π κερβαντῆς ὁ (<kervani) = ἀρχηγὸς караβανιοῦ
- Π κέσες ὁ B, kāsās ὁ AΦ ἱὸς (<kese) = πορτοφόλι
- Π κεσετῆς ὁ B, kāsātῆς ὁ AΦ, Ἱὸς (<keseçi) = ταμίας, αὐτὸς ποῦ κρατάει
κασᾶκι τὸ AΦ, Ἱὸς (<keseçi) = μεγάλο σβῶλι
κесімі τὸ (<kesim) = χώρισμα ἢ τμῆμα κήπου, συμφωνία
кесіті τὸ (<kesik) = σειρά, περίοδος, περιτροπή
- A κέιφι τὸ (<keyfi) = κέφι, διάθεση, ὄρεξι
- Π κεζάπι τὸ (<kezzap) = νιτρικὸ ὀξύ, κεζάπι
γίλι τὸ (<kil) = τρίχα, γιδόμαλλο (τὸ β' λέγεται συνήθως τραχάρι)
γουλαουζής ὁ (<kılanuz) = ὀδηγός, κολαούζος
γιλτσίχι τὸ (<kılci) = ἄγανο σταχυοῦ
γιλίτῳ τὸ (<kilic) = ξίφος, σπαθί
- A γιντάπι τὸ (<kinnap) = σπάγγος ἀπὸ καννάβι
γιράνι τὸ (<kiran) = καταστροφή, θανατηφόρα ἐπιδημία ζώων· ἔτσι
ὀνομάζουν ὕβριστικά καὶ τὰ πολὺ ἄτακτα καὶ ζημιάρικα παιδιὰ
γιρπάτῳ τὸ B, γιρπάτῳ τὸ AΦ (<kırac) = βούρδουλο
- A γισμάτῳ τὸ (<kismet) = τύχη, μοίρα, ριζικὸ

γῖσκάλάκι τὸ B (<kis(= χειμώνας)+ kelek(= ἄγουρο πεπόνι) = κολο-
κῦθι

γῖσκαλακόκ-κο τὸ (<γῖσκάλακι + -όκ-κο) = κολοκυθάκι

γῖστράχι τὸ (<kisrak) = φοράδα

γῖτι τὸ (<kit) = σπανιότητα, ἀκρίβεια

γῖτλίχι καὶ γῖτλιέχι τὸ B, γῖτλέχι τὸ AΦ (<kitlik) = πείνα, λιμός

γῖβράντισμα τὸ (<γῖβραντίζω (= στριφογυρίζω, περιφέρομαι)<kinvan-
mak) = στριφογύρισμα, περιφορά

γῖης ὁ (<kiyi) = ἄκρη

A γῖγιαμάτι τὸ (<kiyamet) = μέγας θόρυβος, ταραχή, φασαρία

A γῖυμάτι τὸ (<kiymet) = ἀξία, τιμὴ (γιά τὸν ἄνθρωπο)

χῖς ὁ (<kiyye) = ὀκιά

γῖτσάχι τὸ B, τῖσιζάχι τὸ AΦ (<kizak) = ἔλκυθρο

χῖζα ἡ (<kiz) = τουρκοπούλα

χῖζόκ-κο τὸ (<χῖζα + -όκ-κο) = τουρκοπουλίτσα

γῖζαμ-μούχι τὸ (<kizamik) = ἰλαρά

γῖζιλ-κόξης ὁ (<kizilköz) = κοκκινομάτης

γῖζτιέσημα τὸ (<γῖζτιέω(= ἐκνευρίζομαι, ἐξάπτομαι)<kizmak) = ἐξα-
ψη, ἐξοργισμός

A κῖπῖρι τὸ (<kibir) = ἀξιοπρέπεια, γόητρο, φιλότιμο

A κῖρπῖτ(ης) ὁ (<kibrit) = σπῖρτο

κῖλι τὸ (<kil) = ἄσπρο χῶμα ἢ ἄσπρος πηλός, πού τὸν χρησιμοποιοῦσαν
ὡς ἀπορρυπαντικό γιά λούσιμο (κυρίως τοῦ κεφαλιοῦ)

κῖλτᾶς ὁ (<kilte = κουμπὶ μεγάλο, ἀλλὰ καὶ δεσμίδα, δεμάτι, δέ-
μα) = μεγάλο κουμπὶ σακακιοῦ, παλτοῦ

κῖλίμι τὸ (<kilim) = κιλίμι

A κῖρι τὸ (<kira) = νοίκι

κῖράτῃ τὸ (<kireş) = ἀσβέστης

κῖρμᾶνα ἡ (<kirmen) = ἄδράχτι γιά γνέσιμο

κῖρπῖκι τὸ (<kiprik) = βλεφαρίδα, ματόκλαδο

κῖδνέτημα τὸ (<κῖδνετῶ(= χλμιντρίζω)<kışnemek) = χλμιντρίσμα

γότηι τὸ (<koş) = κριάρι

γολάνκι τὸ (<kolan) = πλατιά ζώνη γιά δέσιμο τοῦ σαμαριοῦ στὰ ὑποζύ-
για κάτω ἀπὸ τὴν κοιλιά τους

γολαῖ ἡ B, γολάι τὸ AΦ (<kolay) = εὐκολία

γολτούχι τὸ (<koltuk) = βραχίονας, μασχάλη, μανίκι

γοντῶης ὁ - γοντῶισσα ἡ (<komşu) = γείτονας

γονάχι τὸ B, AΦ, κονάχι τῶ (<konak) = μέγαρο, παλάτι, κονάκι

γοτῶνι τὸ B, γοῶνι τὸ AΦ (<koşan) = τίτλος κυριότητος, ταπὶ

γoubάνι τὸ (<kovan) = κυψέλη, ξύλινο δοχεῖο γιά τὸ χτύπημα τοῦ γι-

- αουρτιού, γιά νά βγεῖ βούτυρο.
 γαίτισημα τὸ (<γαίτινω B, γαίτιέ(ζ)ω(= διώχνω) <μᾶλλον ἀπὸ τὸ κο-
 νmak) = διώξιμο
 κοσάκι τὸ (<kösek) = καμηλάκι
 Π κοφτές ὁ B, κοφτᾶς ὁ AΦ (<köfte) = κεφτές
 κοκι τὸ (<kök) = ρίζα
 κολῆς ὁ B, κολᾶς ὁ AΦ (<köle) = δοῦλος
 κοῦᾶς ὁ (<körek) = παλιάνθρωπος
 κοῦόγλου (<köröğlu) = σκυλόπαιδο (βρισιᾶ)
 κοῦούκι τὸ (<körük) = ἀφρὸς
 κοῦούρδημα τὸ (<κοῦούρδιζω (= ἀφρίζω)<körürmek) = ἀφρισμα
 Κ'όρογλου ὁ (<Köroğlu) = κύριο τουρκικὸ ὄνομα
 κορῖᾶς ὁ (<ῖσως köpce) = μεγάλο κατσίκι
 Π κοσᾶς ὁ (<köse) = σπανὸς
 Π κοσᾶς ὁ (<köse) = γωνία (σπιτιοῦ)
 κοτέκι τὸ (<kötek) = ρόπαλο, ξυλοκόπημα
 κοτούλουκι τὸ (<kötülük) = κακία, κακό, ἐλάττωμα, κακὴ πράξη
 κούτῑ τὸ (<kuçu) = σκυλάκι, μικρὸ ζώου
 γουτῶαχλάτημα τὸ (<γουτῶαχλατῶ = ἀγκαλιάζω)<kucaklamak) = ἀγ-
 κάλιασμα
 γουτουρμάς ὁ B, γουτούρμα καὶ γουτούρδημα τὸ AΦ (<γουτουρδιέω
 (= λυσσιάζω)<kudurmak) = λύσσιαγμα
 γουτουργουν-νιέχι τὸ (<kudurganlık) = λύσσιαγμα
 γουλάτῑ τὸ (<kulaç) = ὄργια
 κουλάτῑ τὸ B (<kulaç) = μικρὸ φίδι
 κουλατῶόκ-κο τὸ B (<κουλάτῑ + -όκ-κο) = φιδάκι
 κούλπι τὸ (<kułp) = χερούλι (ἀγγείου)
 γούμι τὸ (<kum) = ἄμμος
 A χουμάρι τὸ (<kumar) = κουμάρι, τυχερὸ παιχνίδι μὲ χρήματα
 A χουμαρτῶῆς ὁ (<kumarcı) = κουμαρτζῆς
 A γουμάσι τὸ (<kumaş) = ὕφασμα ἐκλεκτῆς ποιότητος
 E γουντάχι τὸ (<kundak<κοντάκιον<κοντὸς) = κοντάκι ὄπλου, εἶδος
 μικρῆς κούνιας
 γουντουράς ὁ (<kundura) = εἶδος παπουτσιοῦ
 A γουρβάνι τὸ (<kurban) = σφάγιο, θύμα, θυσία
 γουρῑσάχι τὸ (<kursak) = οἰσοφάγος
 A γρούσι τὸ (<kuruş) = γρόσι
 κούσκούσι τὸ (<kuskus) = εἶδος χειροποίητου ζυμαρικοῦ
 A γουσούρι τὸ (<kusur) = ἐλάττωμα, κουσουρί
 γούσι τὸ (<kuş) = γεράκι

- γουσλούχι τὸ (<kusluk) = ὁ ἀπὸ τὸ πρῶι ὥς τὸ μεσημέρι χρόνος
- A γουβάτι τὸ (<kunvet) = δύναμη
 γου(γ)ι τὸ (<kuyu) = λάκκος
 γουγιουμτῆς ὁ (<kuyumcu) = χρυσοχόος
 γουζι τὸ (<kuzu) = ἄρνι, πρωτόγαλο, Στὸ ῥῥουζι τὸ = πρωτόγαλα
 Κουτσούκ(ης) ὁ (<küşük) = Φλεβάρης
 κούφι τὸ (<küf) = μούχλα
- E γοφᾶς ὁ (<küfe(= κοφίνι)<κόφινος) = μικρὸ καλάθι
- A κούφοורי τὸ (<küfür) = βλαστήμια, βρισιὰ
 κούκρος ὁ B (<kükre) = ἄφρὸς
 κούκράτμα τὸ AΦ (<κούκράτῶ(= ἄφριζω)<kükremek) = ἄφρισμα
 κούκούρτι τὸ (<kükürt) = θειάφι
- Π κούλάφι τὸ (<kûlah) = εἶδος καλύμματος τοῦ κεφαλιοῦ
 κουλ-λουγκι τὸ (<küllük) = σκουπιδοτόπος, τὸ μέρος ὅπου πετοῦν τῇ
 στάχτη
 κουμάσι τὸ (<kümeş) = κουμάσι, κοτέτσι
 κούρένι τὸ B, κούρανι τὸ AΦ (<ITAK kuren ἢ küren) = σμήνος πουλιῶν
 κούρκι τὸ (<kürk) = γούνα
 κούτούκι τὸ (<kütük<ἴσως ἑλλην. κοντός) = κούτσουρο, μητρῶο ἢ
 δημοτολόγιο

L

- Π λιτῆχέρι τὸ (<ἴσως ἀπὸ σύμφυρση τῶν λ. lâcivert (= βαθυγάλαζος)
 + cehri = ράμνος ἢ χρωστική) = εἶδος καρποῦ σὰν τὸ κουκούτσι
 τοῦ κέδρου γιὰ βαφὴ ὑφασμάτων
- Π λάφι τὸ (<lâf) = κουβέντα, λόγος
 λαῖπᾶς ὁ (= κομπρέσα ἀπὸ χόρτα), λαῖπᾶς ὁ (= πιλάφι χωρὶς λίπος)<lâpa
- E λαστίκι τὸ (<lastik<ἑλλην. λάστιχο) = λάστιχο
 β-βουάσι τὸ B, βάσι τὸ AΦ, ῥῥῥ(<lavaş), ποντιακά: λαβάς τὸ = ψημένο
 φύλλο πίτας
 λεῖπλεπῆς ὁ B, λαῖπλεπῆς ὁ AΦ (<leblebi) = στραγάλι
- A ἱλεῖχιμ τὸ (<lehim) = καλαί ἢ ἄλλη συγκολλητικὴ οὐσία μετὰλλων
 ἱλεῖ: τὸ (<leş) = πτῶμα (κυρίως ζώου)
 λεῖλέκι τὸ B, λαῖῖλακι τὸ AΦ (<leylek) = λελέκι
- I λοκάντα ἢ B, λοκάντᾶς ὁ AΦ, ῥῥῥ(<lokanta) = ἐστιατόριο
 λοχούμι τὸ (<lokum) = λουκούμι
- AΠ λόρῥ(ης) ὁ (<lort) = λόρδος, πολὺ πλούσιος
 λόκι τὸ (<lök = εἶδος καμήλας) = καμπούρα καμήλας, |(μεταφορ.) πε-
 λώριος

M

- A ματένι τὸ B, ματᾶνι τὸ AΦ (<maden) = μεταλλεῖο, Μετένι = ὄνομα χωρίου κοντὰ στὸ Βαρασὸ
- A ματεντῶς ὁ - μετεντῶσσα ἢ B, ματᾶντῶς ὁ - ματᾶντῶσσα ἢ AΦ (<madenci) = μεταλλουργός, κάτοικος τοῦ Μαδενιου ἢ τῆς περιοχῆς του
- A μαγαράς ὁ (<mağara) = σπηλιά
- A μεχᾶς ὁ (<mahalle) = μαχαλάς
- A μεχадώτ'ς ὁ (<mahallet + -ώτης) = ὁ μαχαλιώτης, αὐτὸς ποὺ ἀνήκει στὸ μαχαλά
- A μαχῑτσούμι τὸ (<mahdum) = μωρὸ
- A μαχλουκάτι τὸ (<mahlûk) = πλάσμα
- A μαχσούλι τὸ (<mahsul) = προϊόν, σοδειά
μαχαράς ὁ (<makara) = μακαράς, καρούλι
- I<E μάκινα ἢ (<makina) = μηχανή
- A μάλι τὸ (<mal) = πράγμα, κτῆμα, περιουσία
- Π μαλᾶς ὁ (<mala) = μυστρί
- A μαnῆς ὁ (<māna) = ἔννοια, πνεῦμα, σημασία
μαnκάλι τὸ B, μαnγάλι τὸ AΦ (<mangal) = μαγκάλι
μαντῆς ὁ (<manti) = εἶδος ζυμαρικοῦ
- A μερέσι τὸ B, mᾶrᾶσι τὸ AΦ (<miras) = δωρεὰ ἀπὸ ἁκληρῶν ἢ ἀπὸ προίκα
- A μασχαράς ὁ (<maskara) = μασκαράς
- A μαστράφι τὸ (<masraf) = ἐξοδὸ
μασᾶς ὁ (<masa) = μασιὰ
- A μακ-κάπι τὸ AΦ, ματχάπι τὸ B (<matkap) = τρυπάνι
- Π μαγιας ὁ (<maya) = μαγιά
μαγιασίρι τὸ (<mayasil) = ἔκζεμα
- E μαγданόζι τὸ (<maydanoz<μακεδονήσι) = μαϊδανὸς
μαῖμουnι τὸ (<maymun) = μαῖμου, μαῖμουnι
μαῖζῆς ὁ (<mazi) = ἄξονας κάρου
- A μεντῑλιῑσι τὸ (<meclis) = συμβούλιο, συνάθροιση
mᾶtrᾶsᾶς ὁ (<medrese) = μετρεσές, ἀνώτερο σχολεῖο ὅπως τὸ Λύκειο
- A μεκτούπι τὸ (<mektup) = γράμμα, ἐπιστολή
mᾶlᾶfᾶς ὁ (<melefas) = κάλυμμα παπλώματος
mᾶlᾶtᾶma τὸ (<mᾶlᾶtᾶw(= βελάζω)<melemek) = βέλασμα
- A μελμεκέτι τὸ B, mᾶlᾶmᾶkᾶti τὸ AΦ, Tᾶ(<melmeket) = χώρα, πατρίδα
- E μάνγγανα ἢ (<megene<ἵσως ἑλλην. μάγγανον) = μέγγενη, παγίδα
mᾶnᾶtᾶsᾶς ὁ (<menteşe) = μεντεσές
- A μεράχῑ τὸ (<merak) = μεράκι, ὄρεξη

- A μεράμι τὸ B(<meram) = σκοπός, πρόθεση, ἐπιθυμία
 Π μερδιβάνι τὸ B, μερδουβάνι τὸ AΦ (<merdiven) = σκάλα
 A μερχαμέτι τὸ B, мәχрәмәти τὸ AΦ (<merhamet) = εὐσπλαχνία
 A μασάλι τὸ B, AΦ, μεσέλι τὸ 'Tō (<mesel) = παραμύθι
 A μεσελές ὁ B, мәсәләс ὁ AΦ (<mesele) = υπόθεση, ἱστορία, διήγηση,
 παράδοση, ὄνειρο
 μεσίνι τὸ (<meşin) = κατεργασμένο δέρμα
 E μετέλικι τὸ (<metelik<έλλην. μεταλλικόν) = τουρκικὸ κέρμα, μεταλίκι
 A μεντέρισι τὸ (<met(e)ris) = ὄχυρό, μετερίζι
 A μεϊδάνι τὸ (<meydan) = πλατεία, ἀνοιχτὸς χώρος
 Π μεϊβάζ ὁ (<meyva) = ὀπωροφόρο δέντρο, φρούτο
 μεϊτί τὸ (<meyyit) = λείψανο, νεκρὸς
 A μεζάτι τὸ (<mezat) = δημοπρασία
 мәзәс ὁ (<meze) = μεζές
 μισίρι τὸ B (<misir) = καλαμπόκι
 A μουσχάς ὁ B, μισχάς ὁ AΦ (<miska καὶ muska) = φυλαχτό, χαϊμαλὶ
 A μιζράχι τὸ B, мантсирәчи τὸ AΦ (<mizrah) = ξυράφι, αἰχμὴ ἀκοντίου
 A μιντσιράχι τὸ AΦ (<mizrah) = αἰχμὴ βουκέντρας
 A μιτές ὁ B, μιτās ὁ AΦ (<mide) = στομάχι
 A μίλι τὸ (<mil) = βελόνα μεγάλη γιὰ πλέξιμο
 A μιλ-λέτι τὸ B, мил-ләти καὶ мил-лиәти τὸ AΦ (<millet) = ἔθνος, λαὸς
 Γ μιλιόνι τὸ (<milyon) = ἑκατομμύριο
 A μιν-νερές ὁ B, минарәс ὁ AΦ (<minare) = μιναρές
 μινδέρι, τὸ B, мινдәри τὸ AΦ (<minder) = μιντέρι
 A μουν-νάτι(v) τὸ (<minnet) = ὑποχρέωση, χρέωση
 A μερέσι τὸ B, мәрәси τὸ AΦ (<meres) = μερίδιο, κληρονομιά, μοιράδι
 A μισαφούρ(ης) ὁ - μισαφούρτσα ἡ (<misafir) = μουσαφίρης, φιλοξενού-
 μενος
 μιτίλι τὸ (<mitil) = κουρέλι
 μιγτίτσης ὁ, μιγτίτσες οἱ B (<ἴσως minicik = μικροσκοπικός) = μικρο-
 σκοπικό, μικρόσωμο ἄλλογο
 I μοστουράς ὁ - μοστουράσσα ἡ (<mostra) = μόστρα, πρόσωπο (εἰρωνι-
 κά)
 A μουγαῖνι τὸ B, AΦ, μουαῖνι τὸ 'Tō (<muayene) = ἐξέταση (ἀπὸ γιατροῦ)
 A μουτσοζέτι τὸ (<muzizet) = ἀνταπόδοση, ποινὴ, ἀγίασμα, ἐξαγνισμὸς
 A μουχαπέτι τὸ B, мухапәти τὸ AΦ (<muhabbet) = συζήτηση, διασκέδα-
 ση, φιλία, ἀγάπη, ἔρωτας.
 A μου(γ)ατσίρ(ης) ὁ - μου(γ)ατσίρτσα ἡ (<muhacir) = πρόσφυγας
 A μου(γ)ατσίρλιέχι τὸ B, му(γ)атсирлiчi τὸ AΦ (<muhacirlik) = προσφυ-
 γιὰ

- A μουχαρεπές ό B, μουχαράπᾱς ό ΑΦ (<muharebe) = πόλεμος, μάχη
 A μουχτάρ(ης) ό (<muhtar) = πρόεδρος (στο Ἐφσάρι λεγόνταν: κεχᾱς = kâhya)
 A μουράτι τὸ (μουράζι τὸ ΑΦ, ἱδ-D) (<murat) = πόθος, ἐπιθυμία, εὐτυχία
 A μουῤαμπᾱς ό (<muṣamba) = κηρωτὸ ὕφασμα, μουσαμᾱς
 A μουταράς ό (<müdara) = ὑποχρέωση, προχειρότητα, ἀδιαφορία, ὑποκρισία
 A μουτούρ(ης) ό (<müdü) = ἐπαρχος
 A μουτουρλούχι τὸ (<müdürlük) = ἐπαρχία
 A μουφτής ό (<müfti) = μουφτής, ἐρμηνευτής τῶν νόμων
 A μouxούρι τὸ (<mühür) = σφραγίδα
 Π μουζτᾱς ό B, μουζτᾱς ό ΑΦ (<müjde) = εὐχάριστη εἶδηση, δῶρο ποὺ παίρνει αὐτὸς ποὺ φέρνει εὐχάριστη εἶδηση
 A μούλκι τὸ (<mülk) = κτῆμα, περιουσία
 Π<A μουντᾱρι τὸ (<murdar<ᾱρβ. murededd) = ψοφίμι τὸ
 A μουρεκέφι τὸ B, μουράκᾱφι τὸ ΑΦ (<mürekke) = μελάνι
 A μουσατᾱς ό B, μουσατᾱς ό ΑΦ (<müsaade) = προθεσμία, διωρία
 A μουσλουμᾱνος ό B, μουσλιμᾱνους ό ΑΦ (<müslümun) = μουσουλμᾱνος
 A μουῤτερής ό (<müşteri) = μουστερής, πελάτης
 A μιζαβουρτᾱής ό (<müzavirci = στρεψόδικος, ἀπατεῶνας) = προδότης, συκοφάντης
 A μιζαβουρλιᾱχι τὸ B, μιζαβουρλιᾱχι τὸ ΑΦ (<müzavircilik = στρεψοδικία, ἀπατεωνία) = προδοσία, συκοφαντία

N

- A ναχίῤι τὸ (<nakiz) = κεντητὴ ἢ ὕφαντὴ (ἢ καὶ ξυλόγλυπτῃ) διακόσμηση
 A ναλίनि τὸ ΑΦ, λαλίनि τὸ B, Ἵῤ (<nalin) = ξύλινο τσόκαρο
 Π ναμάζι τὸ (<namaz) = προσευχὴ μουσουλμᾱνου
 A ναμούσι τὸ (<namus) = ντροπὴ, τιμὴ, ὑπόληψη
 A νενᾱς ό B, νᾱνᾱς ό ΑΦ (<nane) = δυόσμος
 A νερκιλᾱς ό B, νᾱρκιλᾱς ό ΑΦ (<nargile) = ἄργιλᾱς
 A νασίπι τὸ (<nasip) = τύχη, τυχερὸ
 Π νάζι τὸ (<naz) = νάζι, κάμωμα
 A νεφέσι τὸ B, νᾱφᾱσι τὸ ΑΦ (<nefes) = ἀνάσα, ἀναπνοή
 Π λέμι τὸ B, λᾱμι τὸ ΑΦ (<nem) = ὕγρασία
 Π<E νερκίζα ἢ B, νερκίζι τὸ ΑΦ (<nergis) = νᾱρκισσος
 A νικάχι τὸ B(σᾱν.), νικᾱχι τὸ ΑΦ (<nikāh) = γάμος, στέφανο γάμου
 νισπέτι τὸ B, νιζπέτι τὸ ΑΦ (<nisbet ἢ nispet) = σχέση, κρίση, σύγκριση, διαφορὰ, κουτσομπολιό, κακολογία ἀπόντος, πείσμα
 νιῤατίρι τὸ (<niṣadır) = νισατίρι

- Π νισάνι τὸ (<nışan) = σημάδι, στόχος (ἄρραβόνας ΠΕΡΧ)
 Π νιδεστὲς ὁ B, νιδᾶστᾶς ὁ AΦ (<nışeste) = νισεστὲς
 A νι(γ)έτι τὸ (<niyet) = σκοπός, πρόθεση, ἀπόφαση
 A νιζᾶς ὁ, νιζᾶχι τὸ (<niza) = γκρίνια, φιλονικία
 A νιζαχτῆς ὁ (<nizakci) = καυγατῆς
 A νοπάτι τὸ B, νοπάτη ἡ AΦ (<nöbet) = σειρά, περιτροπή
 A νοπάτ-ῖτῆς ὁ (<nöbeci) = πελάτης ἀλευρόμυλου ποῦ πιάνει σειρά γιὰ ἄλεσμα
 A νοφούζι τὸ (<nüfus) = ἄτομο, πληθυσμός

Ο

- ῥτᾶγί τὸ (<ocak) = τζάκι, λακκούβα ἢ φωλιά γιὰ φύτεμα κηπευτικῶν
 (συνήθως τὸ τζάκι λέγεται: παρ(α)καμίνα ἢ)
 ὀτάς ὁ (<oda) = δωμάτιο (κυρίως ὕπνου ἢ ὑποδοχῆς)
 ὀγούλι τὸ (<oğul) = νεοδημιούργητο μελίσσι >γούλι τὸ = πλάσμα
 (χαϊδευτικά, Θεοῦ γούλι = πλάσμα τοῦ Θεοῦ)
 ὀχι τὸ (<ok) = τὸ μακρὸ ξύλο, ποῦ ἐνώνει τὸ ἀλέτρι ἢ τὸ κάρο μὲ τὸ ζυγό,
 βέλος
 ἄχλαοῦ ἡ B, ῥχγιεοῦ ἡ AΦ (<oklağu καὶ oklağu) = κλώστης, πλαστρό-
 ξυλο
 ὄνβαδῆς ὁ (<onbaşı) = δεκανέας
 ὀρλατήμα τὸ (<ὀρλατῶ(= σκαρφαλώνω)<ITAK orlamak ἢ ollamak)
 = σκαρφάλωμα
 ὀνίκ(ι)λέρ(ης) ὁ, ὀνίκ(ι)λέροι οἱ (<onikiler) = ὁ ἕνας ἀπὸ τῆ δωδεκάδα
 τῶν συμβούλων
 ὀρμάνι τὸ (<orman) = δάσος
 Π ὀρασποῦ ἡ B, ὀροσπούσσα ἡ AΦ, ῥτῶ (<orospu) = πόρνη
 ὀρταχτῆς ὁ - ὀρταχτῆσσα ἡ (<orkakci) = συντάιρος, μισιακάρης
 ὀρταχεψίμη ἡ B (<ὀρταχέψημα<ὀρτάχεψα ἄορ. <ὀρταχέω
 (= συνορεύω)<ortak + -εύω) = μοιρασιά, κολληγιά
 ὀρταλίχι τὸ (<ortalik) = κοινωνία, κόσμος
 ὀβᾶς ὁ (<ona) = πεδιάδα
 ὀβᾶλᾶτημα τὸ AΦ <ὀβᾶλᾶτῶ(= τρίβω, θρυμματίζω(<onalamak) = τρί-
 ψιμο, θρυμμάτισμα
 χοβᾶλᾶτημα τὸ (<χοβλατῶ(= ὀρμῶ, ἐπιτίθεμαι)<oylamak) = ἐπίθεση
 ἐναντίον κάποιου
 ὀῖνι τὸ (<oynun) = παιχνίδι

Ö

- ὀκούτι τὸ B, ῥκούτι τὸ AΦ (<öğüt) = συμβουλή, παραινεση

γιοσουλτῆς ὁ, πληθ. -ῖδοι (<ITAK ösülçü<ῖσως ölsülçü = μετρητῆς)
= φοροσυλλέκτης τῆς δεκάτης

- A ὄμπρι τὸ (<ömür) = ζωή, διάρκεια ζωῆς
ἰγκλίκι τὸ (δὲν ἀπαντᾷ στὸ Ἐφῶάρι) (<önlük) = ποδιά
ὀράνι τὸ (<ören) = ἐρεῖπιο, οἰκόπεδο παλίου σπιτιοῦ
ὀρσᾶλᾶτμα τὸ ΑΦ (<örseâlâtō(= ἀνακατεύω, καταστρέφω μετὸ ἀνα-
κάτεμα κηπευτικὰ φυτὰ)<örselemek) = ἀνακάτεμα, καταστροφή
κηπευτικῶν φυτῶν μετὸ ἀνακάτεμά τους
ὀζι τὸ (<öz) = οὐσία, ψίχα, λιβάδι μετὰ καθαρὸ χόρτο
ὀτεπερῆς ὁ πληθ. -ῖδε Β, -ῖδα ΑΦ τὰ (<öteberi) = πράγματα, μικροπρά-
γματα
A ὀζούρι τὸ (<özür) = πύο, πάθος, ἀσθένεια, ἐλάττωμα, τὸ ἄχρηστο, τὸ
σάπιο πὺν ὑπάρχει μέσα στὴ σάρκα

P

- πατῶς ὁ (<paşa) = πατσάς
Π πατιῶχος ὁ (<padışah) = βασιλιάς
Π πακλάτμα τὸ (<πακλατῶ(= καθαρίζω)<paklamak) = καθάρισμα
Π παλάνι τὸ (<palan) = εἶδος σαμαριοῦ
παλάζι τὸ (<palaz) = πουλάκι, νεοσσὸς (ὄχι ὁμῶς κότας)
παντῶάρι τὸ (<pancar) = παντσάρι
παράς ὁ (<para) = χρῆμα, παρὰς
παρῶς ὁ (<parşa <ῖσως λατιν. pars -tis) = κομμάτι
παρλάτμα τὸ (<παρλατῶ (= λάμπω, λαμποκοπῶ, γυαλίζω)<parlamak
= λαμποκόπημα, γυάλισμα
παρμάχι τὸ (<parmak) = ἄκτινα ἀπὸ ἀκτινωτὸ τροχὸ κάρου
παρναχλίχι τὸ (<parmaklik) = δικτυωτὸ παραθύρων
πάσι τὸ (<pas) = σκουριά
παστάλι τὸ (<pastal) = ὀρμαθὸς ξερῶν φύλλων καπνοῦ
παστουρμάς ὁ (<pastırma) = παστουρμάς
πάσῶς ὁ (<paşa) = πασάς, πουσάκας ὁ (<paşa+-άκας) = ἔτσι ὀνομαζό-
ταν ὁ μεγαλύτερος ἀδελφὸς ἀπὸ τοὺς μικροτέρους
πατιλτοὺς ὁ Β, πατιρτοὺς ὁ ΑΦ, Ἐτῶ (<patirtı) = μεγάλος θόρυβος ἢ
κρότος, μεγάλη φασαρία
πατλάτμα τὸ (<πατλατῶ (= σκάζω)<patlamak) = σκάσιμο
πατιρτσάνι τὸ (<patlıcan) = μελιτσάνα
Ε παῖδος ὁ (<paydos) = παύση, τέλος ἐργασίας
Π παῖτᾶρι τὸ (<payidar = μόνιμος, διαρκῆς) = πλαγιά, ἀνώμαλο μέρος
Π παζάρι τὸ (<pazar) = παζάρι, ἀγορὰ
Π πεχλιβάνος ὁ (<pehlivan) = παλαιστής

- πέντσαρη ή B, πάντσαρη ή AΦ, 'Tō (< pencere) = παράθυρο
- Π παντῶς ό (= φούχτα), πάντῶς ό (= σιόλα) = περσε
- Π περτῶς ό B (< ἴσως perdah = γυάλισμα, λείος) = λύση
- Π περδῆς ό B, πᾶρδᾶς ό AΦ (< perde) = κουρτίνα, μπερτές
- Π περιδανλίχι τῶ (< perişanlık) = ἀθλιότητα, ταλαιπωρία, δυστυχία
- Π πεδκίρι τῶ (< peşkir) = πετσέτα
- Π πιδταμπάλι τῶ (< peştamal) = ποδιά
- Π πετέκι τῶ B, πᾶτάκι τῶ (< petek) = κηρήθρα, πίτα κυψέλης
- Π πῖρτῆς ό (< irtı) = ὕφασμα (κυψέλη B)
- Π πῖτῶι τῶ (< rıs) = νόθο, μπάσταρδο παιδί
- E πιτᾶς ό (< pide < ἑλλην. πίτα) = πίτσα, πιτίτσα
- Π πιλᾶφι τῶ (< pilav) = πιλάφι
- Π πῖρίντῶι τῶ (< pırınç) = ρύζι
- Π πῖσλίχι τῶ (< pislik) = ἀκαθαρσία
- I πῖασῆς ό B, πῖᾶσᾶς ό AΦ (< rıyasa = ἀγορά) = ὑπολογισμός, ἐκτίμηση
- ΑΓΓ πολίσης ό (< polis) = ἀστυνομικός
- Π πορτῶσυχος ό B, πορ(τ)σούχους ό AB (< porsuk = ἀσβός) = ἀσβός,
ἴσως ἀπὸ τῆ λ. porsuk καὶ : πορτῶούκι τῶ = πέος (μικροῦ παιδιοῦ)
- Π πορτίεσημα τῶ (< ITAK πορτίεω (= ξεπετιέμαι, ξεπηδῶ) < rörtmek)
= ξεπέταγμα, ξεπήδημα
- Π πόστι τῶ (< post) = δέρμα, τομάρι
- Π ποστάλι τῶ (< postal) = παπούτσι, εἶδος σανταλιού
- I πόστα ή B, ποστᾶς ό AΦ (< posta) = ταχυδρομεῖο
- I ποστατῶτης ό (postacı) = ταχυδρόμος
- Γ ποτῖνι τῶ (< potin) = ἄρβυλο
- Π πούλι τῶ (< pul) = γραμματόσημο, λέπι ψαριοῦ, ὑποδιαίρεση τοῦ παρᾶ
- Π πούλ-λουχί τῶ (< pulluk) = σιδεράλετρο
- ΓΕ πούσι τῶ B, πούσα ή AΦ (< rus) = ὀμίχλη, ἄνεμος, ψιχάλισμα, σπόρος
- Π γαιδουράγκαθου πού πετᾶ στὸν ἄερα
- Π ποουσνῶχος ό (< rus + -νῶχος) = ὀμίχλη
- Π ποουσιέσημα τῶ (< ποουσιέω (= συστέλλομαι καὶ δὲ μιλῶ, ζαρᾶνω, τρυ-
πᾶνω, κρύβομαι) < rusmak) = ἡ ἐνέργεια τοῦ ποουσιέω
- Π ποούστης ό B, ποουδῆς ό AΦ (< ruştı) = πούστης
- Π ποουκούλ-λι τῶ B, ποουκούλι τῶ AΦ (< rüşkül) = φούντα, κρόσσι,
- Π ποουσκουλ-λου πελᾶς (= φουντωτός, μεγάλος μπελᾶς) B

R

- A ῖραχατλίχι τῶ AΦ (< rahatlık) = ἡσυχία
- ῖραχῆς ό (< raki < ἰνδοευρ. arrak) = ρακή ή
- A ραχμετῶλος ό - ραχμετῶλούσα ή B, ῖραχατῶλος ό - ῖραχατῶλούσα ή AΦ

(<rahmetli = μακαρίτης, -ισσα

A ραμαζάνι τὸ (<ramazan) = ραμαζάνι

Π ρένκι τὸ (<renk) = χρώμα, χροιά

ἱρεζές ὁ B, ἱράζᾱς ὁ AΦ (<reze) = στρόφιγγα πόρτας ἢ παραθύρου, ρεζές

A ἱρεζίλ-λιέχι τὸ B, ἱρεζίλ-λίχι τὸ AΦ (<rezillik) = ρεζιλίκι, ξεφτίλα

A ρουδφᾱτί τὸ (<rûşvet) = ρουσφέτι

οὔρουζκᾱρι τὸ (<ruzgâr) = ἄνεμος

S

A σαχᾱτί τὸ (<saat) = ὥρα, ρολόγι

σαπῆς ὁ (<sapi) = ἀνήλικος, μωρό, νήπιο

A σαπούρι τὸ (<sapır) = ὑπομονή

σάτῳ τὸ (<sac) = εἶδος γάστρας πάνω στὴν ὁποία ἔψηναν φύλλα πίτας, πιτίτσες

A σαταγᾱς ὁ (<sadaka) = ἐλεημοσύνη, κόλλυβα

A σαφράς ὁ (προφέρεται ζαφράς) (<safra) = χολή, ἔμετός πού ἔχει κίτρινο χρώμα

σαῖλίχι τὸ (<sağlık) = υἡγεία, ζωή

σακ-κᾱρι τὸ (<sakar) = λευκή κηλίδα στὸ μέτωπο ζώου

A σαχράς ὁ (<sahre) = θημονιά

σαχίζι τὸ (<sakız) = μαστίχα, ρετσίνι

σαλέπι τὸ (<salep) = σαλέπι

σαλ-λάτῆμα τὸ (<σαλ-λατᾱ(= κουνᾱ, σείῳ)<sallamak) = κούνημα, σείσιμο

A σαντούχι τὸ (<sandık) = μπαούλο, σεντούκι

σαντᾱῆς ὁ (<sanci) = κολικόπονος, ἀπότομος περιοδικὸς ὀξὺς πόνος

σαγᾱρί τὸ B, σανᾱρί τὸ AΦ (<sansar) = κουνάβι

σαντούρι τὸ (<santur) = σαντούρι

σαπάνα ἡ (<sapan) = σφεντόνα

σαπίτέσημα τὸ (<σαπίτέῳ(=παραμερίζῳ ἄμεταβ.) <sarmak) = παρα-μέρισμα

A σᾱρα ἡ (δὲν ἀπαντᾱ στὸ Ἐφᾱρί) (<sara) = ἐπιληψία

Π σαράι τὸ (<saray) = σεράι, μέγαρο

σαρίχι τὸ (<sarık) = σαρίκι

σαριλίχι τὸ (<sarılık) = κιτρινάδα, ἱκτερος

σαρμασούχι τὸ (<sarmasık) = εἶδος ἀναρριχητικοῦ λουλουδιοῦ, χόρτου

A σαράφ(ης) ὁ (<sarraf) = σαράφης, ἀργυραμοιβὸς

σαῖλιτᾱνι τὸ (<sathican) = πλευρίτιδα

- σαγιαῖς ὁ (<saya) = φόρεμα, ρούχο
- Π σαϊάς ὁ (<saye) = προστασία
- σαϊγούς ὁ (<saygi) = σεβασμός, ἐκτίμηση, ὑπολογισμός
- Π σάζι τὸ (<saz) = τόπος ποῦ ἔχει καλὰ μὲν καὶ νερό, ἔλος
- Π σαζάκι τὸ (<sazak) = ἐλώδης τόπος, ἔλος
- A σατέφι τὸ B, σατᾶφι τὸ AΦ (<sedef) = σεντέφι
- A σεφιλ-λίχι τὸ (<μᾶλλον ἀπὸ τὸ sefillik ΙΤΑΚ) = ἀθλιότητα, ταλαιπωρία, δυστυχία
- A σεφερπιλ-λίκι τὸ B, σᾶφᾶρπιλ-λίκι τὸ AΦ (<seferberlik) = ἐμπόλεμη κατάσταση, ἐπιστράτευση
- σεκμῆς ὁ (<sekme) = πεζούλι, σκαλοπάτι, εἶδος καναπέ
- σεῖμένης) ὁ, πληθ. σεῖμένοι οἱ (<sekmek = ἀναπηδῶ) = νέος ποῦ συνόδευε τὴ γαμήλια πομπή, ἰδίως κατὰ τὴ μετὰ βᾶση ἀπὸ τὸ ἕνα χωριὸ στὸ ἄλλο
- A σέλι τὸ (<sel) = χεῖμαρρος
- A σελάμι τὸ (<selâm) = χαιρετισμός
- A σελαμέτι τὸ B, σελαμάτι τὸ AΦ (<selâmet) = εἰρήνη, ἡσυχία, ἡρεμία
- σελὲ ἡ B, σᾶλᾶς ὁ AΦ (<sele) = πανέρι
- σεπέτι τὸ B, σᾶπᾶτι τὸ (<sepet) = καλάθι
- Π σερπεσλίχι τὸ B, σερπεσλίχι τὸ AΦ (<serpeslik) = ξενοιασιά, ἔλευθερία
- σερκούς ὁ (<sergi) = ἄπλωμα προϊόντων (γεωργικῶν) γιὰ στέγνωμα
- σερίνι τὸ (<serin) = τὸ καλοκαιρινὸ ἀπόγευμα πρὸς τὸ βράδυ ποῦ κάνει ὄροςιᾶ
- Π σερμιῆς ὁ B, σερμιᾶς ὁ AΦ (<sermaya) = κεφάλαιο
- σάσι τὸ (<ses) = φωνή
- A σεβδᾶς ὁ (<sevda) = ἔρωτας, ἀγάπη
- σιτῖδιράτημα τὸ (<σιτῖδιρατῶ (= πετιέμαι ἀπότομα ἢ πηδῶ πρὸς τὰ πάνω, πιτσιλίζω) <siçgramak) = ἀπότομο πέταγμα ἢ πῆδημα πρὸς τὰ πάνω, πιτσιλισμα
- σιγτιέσημα τὸ (<σιγτιέω (= χωράω) <siğmak) = ἡ ἀφηρ. ἔννοια τοῦ χωράω
- σινάτημα τὸ (<σινατῶ (= δοκιμάζω) <sinatmak) = δοκίμασμα
- σιπάς ὁ (<sipa) = πουλάρι, παλιόπαιδο (βρισιά)
- A σίρι τὸ (<sir) = μυστικὸ
- σιρίμι τὸ (<sirim) = λουρι ἀκατέργαστου δέρματος, κυρίως γιὰ τσαρούχι
- σίρτι τὸ (<sirt) = κορυφή, ράχη
- σιρτάρδημα τὸ (<σιρτάρδῶ (= ἀντιμιλῶ, ἀντιστέκομαι) <sirtarmak) = ἀντιμίλημα, αὐθαδίασμα, ἀντίσταση σὲ μεγαλύτερο

σιτμάς ὁ (<sitma) = πυρετός

σουβάς ὁ (<siva) = σουβάς

σίρδημα τὸ (<σιρδάω (= ξύνω (κυρίως ἐπιφάνεια ἐδάφους)<siyirmak)
= ξύσιμο

σιζιλτὺς ὁ (<siziltı) = ἐλαφρὸς ἐνοχλητικὸς πόνος

σιζιλάτημα τὸ (<σιζιλατῶ (= πονῶ, ὑποφέρω ἀπὸ πόνο)<sizlamak) = ἡ
ιδιότητα τοῦ σιζιλατῶ

σιζιντὺς ὁ (<sizinti) = στάξιμο, μικρὴ φλέβα νεροῦ

σιτσίμι τὸ (<sicim) = χοντρὸς καὶ καλοστριμμένος σπάγγος (βρεσίζει
ἀντὶ σιτσίμι = βρέχει πολὺ δυνατὰ

σικτίρι τὸ (<siktir) = διώξιμο, σικτίρισμα, (σικτίρ (= βρισιά) = σικτίρ)

σικτιρέντσα ἢ B, σικτιράντσα ἢ AΦ (<siktir + -έντσα) = πόρνη, ἀλή-
τισσα

A σιλάχι τὸ (<silâh) = ὄπλο

A σιν(κ)σιλῆς ὁ B, σιν(κ)σιλᾶς ὁ AΦ, (σιν(κ)σιλέας ὁ B-D)(<silsile) = γενιά,
γένος

σινὶ τὸ (<sini) = ταψί

σινίρι τὸ (<sinir) = νεῦρο, /(μεταφορ. ράχη βουνοῦ)

σιτίλι τὸ (<sitil) = κακάβι

A σοχάχι τὸ (<sokak) = σοκάκι

A σοχαχτῆς ὁ - σοχαχὺ καὶ σοχαχτίσσει ἢ (<sokakci) = αὐτὸς ποὺ
τριγυρνᾷ στὰ σοκάκια, ἀλήτης, σουρτούκης

σοχτιέσημα τὸ (<σοχτιέω (= μπήγω, χώνω)<sokmak) = μπήξιμο, χώ-
σιμο

σαχοὺς ὁ B, σοχοὺς ὁ AΦ (<soku) = μεγάλο γουδι ἀπὸ μάρμαρο, πέτρα
ἢ ξύλο

σοχούμι τὸ (<sokum) = προσφάγια, κυρίως ἀπὸ χόρτα ἢ βρασμένα
αὐγά, τυλιγμένα σὲ ρολὸ σὲ ψημένο φύλλο πίτας

σογουλτσάνι τὸ (<soğulcan ἢ solucan) = σκουλήκι τοῦ παχιοῦ ἐντέρου
τοῦ ἀνθρώπου

σολούχι τὸ (<soluk) = ἀναπνοή, ἀνάσα, ψυχομαχητὸ

σοπάς ὁ (<sopa) = θερμάστρα

σοπατῆς ὁ (<sopaci) = κατασκευαστὴς θερμαστρῶν

σόι τὸ (<soy) = γένος, καταγωγή, σόι

σοϊτιέσημα τὸ (<σοϊτιέω (= ληστεύω)<soymak) = λήστεμα

σοκτιέσημα τὸ (<σοκτιέ(ζ)ω (= ξηλώνω, ξεριζώνω)<sökmek) = ξή-
λωμα, ξεριζωμα

σιτσούχι τὸ B, σουτσούχι τὸ AΦ (<sucuk) = λουκάνικο, λουκάνικο ἀπὸ
πετιμέζι καὶ καρύδια

σούτσι τὸ (<suç) = σφάλμα

- A σούλχι τὸ (<sulh) = συμβιβασμός, εἰρήνη
 A σουράτι τὸ (<surat) = εἰκόνα, ζωγραφιά, πρόσωπο, μορφή
 A σουλούκι τὸ (<sülük) = βδέλλα
 σουρκούς ὁ (<sürgü) = ἀμπάρα
 σουρκούνι τὸ (<sürgün) = ἐξορία, σουρκούνι = ἐξοριστος
 σιρδῆμα τὸ (<siṛdāw (= ξύνω, διαρκῶ)<sürtmek) = ξύσιμο
 σοῦρτεμα τὸ (<σουρτεῖω(= ξύνω, τρίβω)<sürtmek) = ξύσιμο, τρίψιμο
 σουρούς ὁ (<sürü) = κοπάδι
 σουζέκι τὸ B, σουζάκι τὸ AΦ (<süzek) = στραγγιστήρι γάλακτος
 σουζκάτσί τὸ (<süzgeç) = μεταλλικὸ στραγγιστήρι σὰν κόσκινο
 σουζμές ὁ B, σουζμάς ὁ AΦ (<süzme) = οὐρδα
 σουζδιέσημα τὸ (<σουζδιέ(ζ)ω (=στραγγίζω (μεταβ. καὶ ἀμε-
 τάβ.)<süzmek) = στράγγισμα

§

- ῥατραβάνι τὸ (<şadırvan) = συντριβάνι
 A ῥαφάχι τὸ (<şafak) = αὐγή, πρωί, ξημέρωμα
 A ῥαχαζλιέχι τὸ B, ῥαχαζλίχι τὸ AΦ (<şahbazlık) = βιασύνη, γρηγο-
 ράδα
 τῥαχάνι τὸ B, ῥαχάνι τὸ AΦ (<ITAK şahan) = βαθὺ ἀπόκρημνο πετρῶ-
 δες μέρος, βαθιὰ χαράδρα
 σαχαν-νίκι τὸ (<şahan +-ίκι) = βαθιὰ χαράδρα
 Π ῥαχίνι τὸ (<şahin) = σαῖνι, γρήγορο γεράκι, βασιλικὸς ἀετὸς
 ῥαχάς ὁ (<şaka) = ἀστεῖο
 ῥαχίλτους ὁ B, ῥαχίρτους ὁ AΦ (<şakırtı) = θόρυβος μέσα σὲ δάσος
 (κυρίως κλαδιῶν)
 A ῥαούλι τὸ (<şakul) = ἀλφάδι, στάθμη
 A ῥάλι τὸ (<şal) = μάλλινο ὕφασμα ὕφασμένο σὲ ἀργαλειῶ
 ῥαλβάρι τὸ (<şalvar) = παντελόνι, σαλβάρι
 ῥαμανικὸ τὸ (<şamama ἢ χειμωνικὸ¹) = πεπόνι
 A ῥαματάς ὁ (<şamata) = θόρυβος, σαματάς
 ῥάνι τὸ (<şan) = δόξα
 ῥασούρμα τὸ (<şasıṛma) = μπερδεμα, σύγχυση
 ῥασούρδημα τὸ (<ῥασουρδάω(= μπερδεύω, συγχέω)<şasıṛmak) =
 μπερδεμα, σύγχυση
 ῥαστιέσημα τὸ (<ῥαστιέω(= τὰ χάνω, μένω ἐκπληκτος)<şasımak) =
 ἐκπληξη
 ῥάφτη ἡ (<şavk) = φῶς

1. N. Ἀνδριώτη, *Τὸ γλωσσικὸ ἰδιῶμα τῶν Φαράσιων*, Ἀθήνα 1948, 20 -21.

- Π ὄφαταλούς ὁ Β, ὄεφαταλούς ὁ ΑΦ (<seftali) = ροδάκινο
 Π ὄεχέρι τὸ (<sehîr) = πόλη
 Π ὄεχερῶτ(ης) ὁ - ὄεχερῶτ'σσα ἡ (<sehîr+ -ώτης, -ισσα) = ἀστός, ὁ κά-
 τοικος τῆς πόλης
 ὄοκάρι τὸ (<seker) = ζάχαρη
 Σοκάρου ἡ (<δοκάρι + -οῦ μετάφρ. τῆς ἑλλην. λέξης Ζαχαρούλα) = γυ-
 ναικεῖο ὄνομα
 ὄάκι τὸ (<selek) = φορτίο ξύλων ἢ χόρτων ποῦ μεταφέρεται ἀπὸ τὸν
 ἄνθρωπο στὴ ράχη του.
 Α ὄεμσίεζ ὁ Β, σάμσιᾶς ὁ ΑΦ (<semsiye) = ὀμπρέλα
 Α ὄαρπάτι τὸ (<serbet) = σερμπέτι
 Α ὄεῖ τὸ (<sey) = πράγμα
 ὄιχίρτης ὁ (<şikirtî) = θόρυβος στὸ δάσος ἀπὸ χαμόκλαδα ἢ κλαδιὰ
 σιρνέτημα τὸ (<σιρνετῶ(= ἀποθρασύνομαι, ἀτακτῶ)<şirnamak) =
 ἀποθράσυνση, ἀταξία
 ὄούφι τὸ (<şif) = φλούδα, σκύβαλο ὀσπριοειδῶν καὶ δημητριακῶν
 ὄουφλέτημα τὸ (<δουφλετῶ(= ξεφλουδίζω)<şiflemek) = ξεφλούδισμα
 ὀσπριοειδῶν, καλαμποκιῶν καὶ γενικὰ δημητριακῶν
 ὄσιλῆς ὁ Β, ὄσιλῆς ὁ ΑΦ (<şilte) = στρώμα μὲ γέμισμα ἀπὸ βαμβάκι,
 σελῆς
 ὄιμσίρι τὸ (<şimşir) = πιζάρι
 Ε ὄινίικι τὸ (<şinik<βυζαντ. σοινίκιον<χοῖνιξ) = μέτρο χωρητικότητος
 δημητριακῶν (6 ὀκάδες)
 ὄιρῆς ὁ Β, ὄιρᾶς ὁ ΑΦ (<şıra) = μοῦστος, χυμὸς φρούτων
 ὄισῆς ὁ Β, ὄισᾶς ὁ ΑΦ (<şişe) = μπουκάλι
 ὄισᾶκι τὸ (<şişek) = πρόβατο δύο χρονῶν
 Α ὄικόυρι τὸ Β, σουκούρι τὸ ΑΦ (<şükür) = εὐχαριστία, εὐγνωμοσύνη

Τ

- Α ταπάχι τὸ (<tabak) = δίσκος γιὰ κέρασμα, μεγάλη κόλλα γιὰ γράψιμο
 Ι ταπαχᾶς ὁ (<tabaka) = ταπακιέρα
 ταπάνι τὸ (<tapan) = βάση, θεμέλιο, πάτος
 ταπαντσᾶς ὁ (<tapanca) = πιστόλι
 Α ταπαχάτι τὸ Β, ταπαᾶτι τὸ ΑΦ, ταπιᾶτι τὸ Ὑτῶ (<tabiat) = διαγωγή,
 χαρακτήρας
 ταπούρι τὸ (<tabur) = τάγμα, πλῆθος
 Π τάχτι τὸ (<taht) = βασιλικὸς θρόνος
 ταχταπιτής ὁ (<tahta biti) = κοριὸς
 ταχίμι τὸ Β, ταχίμι τὸ ΑΦ (<takim) = κοστουμί, μιὰ σειρά ἀπὸ ὅμοια
 πράγματα, ντουζίνα

- A *ταλίμι* τὸ (<talim) = γυμναστική, ἐκγύμναση
 A *ταμάχι* τὸ (<tamah) = πλεονεξία, φιλαργυρία, φιλοδοξία
 A<Π *ταμαχ(κίερ)λιέχι* τὸ B, *ταμαχκῆρλίχι* τὸ AΦ (<tamahkârlık) = πλεονεξία, φιλοδοξία
 A *ταντίρι* τὸ B, *τανδούρι* τὸ AΦ (<tandır) = εἶδος φούρνου
τανίτημα τὸ (<τανιτάω(= κοιτάζω, διακρίνω, ἀναγνωρίζω)<tanımak) = κοίταγμα, διάκριση, ἀναγνώριση
ταπάνι τὸ (<tapan) = σβάρνα γιὰ ἰσοπέδωση χωραφιών γιὰ σπάρσιμο
ταπαν-νάτισμα τὸ (<ταπαν-νατίζω(= ἰσοπεδώνω χωράφι μὲ ταπάνι) <tapannamak) = ἰσοπέδωση χωραφιοῦ μὲ ταπάνι
 A *τάσι* τὸ (<tas) = κύπελλο, τάσι (λέγεται καὶ ποτούτσι ἢ πάρτσί τὸ)
 A *ταφσίρι* τὸ (<tasvîr) = φωτογραφία, κάδρο
τασίτημα τὸ (<τασίτα(γ)ω(= χρησιμοποιοῦ, μεταχειρίζομαι) <taşımak) = χρήση, μεταχείριση
ταδλάτημα τὸ (<ταδλατῶ(= πετροβολῶ) <taşlamak) = πετροβολήμα, πετροβολητὸ
ταδτῆς ὁ (<taşci) = λιθοξόος, λατόμος
ταδτιέσημα τὸ (<ταδτιέω(= ξεχειλίζω)<taşmak) = ξεχειλίσμα
τάτι τὸ (<tat) = γλύκα, νοστιμάδα, γεύση
τάβι τὸ (<tav) = κανονικός, κατάλληλος βαθμὸς θερμοκρασίας
ταβάς ὁ (<tava) = εἶδος τηγανιοῦ γιὰ καβούρδισμα, ἰδίως καφέ
ταβάνι τὸ (<tavan) = νταβάνι
ταβαν-νάτισμα τὸ (<ταβαν-νατίζω(= ταβανιάζω)<tavannamak) = ταβάνιασμα
ταβλάντισμα τὸ (<ταβλαντίζω(= παχαίνω [γιὰ ζῶα]) <tavlanmak) = πάχυνση
τάι τὸ (<tay) = πουλάρι ἀλόγου ἡλικίας ὥς τριῶν ἐτῶν
ταϊτάδης ὁ, *ταϊτάσι* τὸ (<taydaş) = συνομήλικος
 Π *ταζής* ὁ B, *ταζί* τὸ AΦ (<tazî) = λαγωνικὸ
 A *ταζίρι* τὸ (<tâzîr) = ἐπίπληξη, μάλωμα
 A *ταζίλ-λάτημα* τὸ B (<ταζίλ-λατῶ(= ἐπιπλήττω), *ταζίρλάτημα* τὸ AΦ (<ταζίρλατῶ)<tazirlamak) = ἐπίπληξη, μάλωμα
 A *τετσέλι* τὸ B, *τατσάλι* τὸ AΦ (<tecelli) = μοίρα, τύχη
 A *τέφι* τὸ B, *τᾶφ(τ)ι* τὸ AΦ (<tef) = ντέφι
 A *τεχλικῆς* ὁ B, *τεχλικῆς* ὁ AΦ (<tehlike) = κίνδυνος
τεκάς ὁ (<teke) = τράγος
τεκᾶρι τὸ (<teker) = τροχὸς
τεκέλεμές ὁ (<tekerleme) = μύθος, αἶνιγμα
 A *τεκ-κάς* ὁ B, *τεκ-κα* ἢ AΦ (<tekke) = τεκές, τουρκικὸ μοναστήρι
τέλι τὸ (<tel) = σύρμα

- A τᾱλασσᾶς ὁ (<telās) = σκοτούρα, παραχή, στενοχώρια
τᾱλᾱμᾱς ὁ (<teleme) = ἄφρως λειωμένου βούτυρου ποῦ τὸν πετοῦν, εἶδος
ἄγριου χόρτου ποῦ τὸ χρησιμοποιοῦν γιὰ πῆξιμο γιαουρτιοῦ
- A τελ-λάλ'(ης) ὁ (<tellāl) = ντελάλης
τελτίκι τὸ (<teltik) = ἄγγιστρο παγίδας γιὰ δόλωμα, σκανδάλη ὀπλου
ἱᾱμπᾱλ-λίχι τὸ ΠΕΡΧ (<tembellik) = τεμπελιά
- A ἱαμπέχι τὸ B, ἱεμπίχι τὸ ΑΦ (<tembih) = παραγγελία, σύσταση
- Λ ἱεμπεχλέτημα τὸ (<ἱεμπεχλετῶ (= παραγγέλλω, συσταίνω)<tembihle-
mek) = παραγγελία, σύσταση
- E ἱεμέλι τὸ B, ἱᾱμᾱλί τὸ ΑΦ (<temel<θεμέλιο) = θεμέλιο
- A τεμεν-νέχι τὸ B, τεμενάχι τὸ ΑΦ (<temenna(h) = προσκύνημα
τένι τὸ B, ἱᾱνί τὸ ΑΦ (<ten) = σῶμα
τενικῆς ὁ - τενικέδε τὰ B, ἱᾱνικᾶς ὁ - ἱᾱνικᾶδα τὰ ΑΦ (<teneke) = τενε-
κῆς
τεπές ὁ (<tepe) = κορυφή, βουνοκορφή, κεφάλι
τεπέλετημα τὸ (<τεπέλετῶ(= καταπατῶ, κακοποιῶ καταπατώντας)<te-
pelemek) = καταπάτημα, κακοποίηση μὲ καταπάτημα
τεψης ὁ (<tepsi) = ταψι
- A ἱερτσουμάνος ὁ (<tercüman) = διερμηνέας
- A ἱερεκῆς ὁ B, ἱᾱρᾱκᾶς ὁ ΑΦ (<tereke) = κληρονομιά, μοιρασιά κληρο-
νομιάς
- A ἱερπιᾱς ὁ B, ἱᾱρπιᾱς ὁ ΑΦ (<terpiye) = ἀνατροφή, ἀγωγή, τιμωρία
ἱερσλίχι τὸ B, ἱᾱρσλίχι τὸ ΑΦ (<terslik) = ἀναποδιά
- A ἱερτίβι τὸ B, ἱᾱρτίπι τὸ ΑΦ (<tertip) = τρόπος, κόλπο, μέθοδος
- Π ἱερζῆς ὁ (<terzi) = ράφτης
- Π ἱερζιλίχι τὸ (<terzilik) = ραπτική
- A ἱεσλίμι τὸ (<teslim) = παράδοση (γιὰ ἐμπολέμους)
- A ἱεσπίχι τὸ B, ἱασπέχα ἡ (<tespih) = κομπολόι
τέστι τὸ B, τᾱστι τὸ ΑΦ (<test) = μεγάλη στρογγυλὴ χάλκινη λεκά-
νη(κυρίως γιὰ ζύμωμα)
- Π τεζκάχι τὸ B, τᾱζκᾱχί τὸ ΑΦ (<tezkâh) = ἀργαλειὸς
ἱᾱζιρτῶς ὁ (<tikirdi) = θόρυβος, κρότος
- A ἱιλισίμι τὸ (<tilisim) = φυλαχτὸ (μὲ μαγικῆς ἐνέργειες)
τιρμίχι τὸ (<tirmik) = τσουγκράνα γιὰ μάζεμα χόρτων, ἀχύρων κλπ.
τιρμιχλάτημα τὸ (<τιρμιχλατῶ(=μάζεψω ἄχυρα, χόρτα κτλ. μὲ τὸ τιρμί-
χι) <tirmiklamak) = μάζεμα ἀχύρων, χόρτων κτλ. μὲ τιρμίχι
- E ἱιρᾱνί τὸ (<tirpan<δρεπάνι) = κοσιά
ἱισιλάτημα τὸ (<ἱισιλατῶ (= ἀγκομαχῶ, ἀναστενάζω)<tislamak) = ἀγ-
κομαχητὸ, ἀναστεναγμὸς
τισλέχι τὸ (<ITAK tislek) = ὄρεξη, διάθεση

τίτιρέτμα τὸ Β (<τίτιρετῶ (= τρέμω, τρεμουλιάζω, τρομάζω), τίτιρᾶ-
τημα τὸ ΑΦ (<τίτιρᾶτῶ (= τρέμω, τρεμουλιάζω, τρομάζω)<titremek)
= τρεμούλιασμα

τοχάς ὁ (<toka) = πόρπη, τοκάς

τοχμάχι τὸ (<tokmak) = κόπανος, γερὸ ξύλο

τόπι τὸ (<top) = τόπι, μπάλα, κανόνι, τόπι ὑφάσματος

τοπίτασι τὸ (<topiası) = στρογγυλὸ βαθουλὸ χάλκινο πιάτο

τοπάλεμα τὸ (<τοπαλεύω (= κουτσαίνω) <topalamak) = κούτσυμα

τοπλάτημα τὸ ΠΕΡΧ (<τοπλάτῶ (= μαζεύω)<toplamak) = μάζεμα

τοπούχι τὸ (<topuk) = γόνατο

τοπράς ὁ (<torba) = ντορβάς, ταγάρι

τόζι τὸ (<toz) = σκόνη

Α τοπές ὁ (<töbe ἢ tönbe) = μεταμέλεια, ποτέ. Ὑποπέ, ἡμαρτόν (= ποτέ,
ἡμαρτον), τοπέ τζὸ πααίνω (= ποτέ δὲν πηγαίνω)

τορπούς ὁ (<törbü) = ξυλοφάγος (ἐργαλεῖο ξυλουργοῦ ποὺ τρίβει τὸ
ξύλο)

Α τουβάνι τὸ Β, τουφάνι τὸ ΑΦ (<tufan) = κατακλυσμὸς

τολο(υ)μάς ὁ (<τῶς tulum = τουλούμι, εἶδος παιδικοῦ φορέματος)
= φαρασιώτικο γυναικεῖο φόρεμα σὰν σαλβάρι

τοურάς ὁ (<tura) = κορόνα, σουλτανικὴ ὑπογραφή σὲ νόμισμα

τουρνάς ὁ (<turna) = γέρανος

Π τοуртῆς ὁ (<turşu) = τουρσί

τούτάμι τὸ (<tutam) = δραξιά, χεριὰ (Στὸ Βαρασὸ λέγεται καί: δράκα ἢ
<δράζω = ἁδράζω

τουτχάλι τὸ (<tutkal) = κόλλα

τουζάχι τὸ (<tuzak) = παγίδα

τουζλάτισμα τὸ ΠΕΡΧ (<τουζλατίζω (= ἁλατίζω)<tuzlamak) = ἁλάτι-
σμα

τοуфáнкi τὸ (<tüfek) = ὄπλο, ντουφέκι

τοубекiерлiчi τὸ Β, τοуфáккäл-лiчi τὸ ΑΦ (<tüfekellik) = ἀθωότητα,
ἀγαθότητα

τούλι τὸ (<tül) = τούλι

тоумсáкi τὸ (<tümsek) = προεξοχή

тоунáтiсma τὸ (<тоунáтiзω (= κουρνιαζώ)<tünemek) = κούρνιασμα

тоутóунi τὸ (<tütün) = καπνὸς (γιά τσιγάρο)

τούι τὸ (<tüy) = τρίχωμα, χνούδι

U

οὐῶτιέσημα τὸ (<οὐῶτιέω (= πετῶ, φτερουγίζω) <uçmak) = πέταγμα,
φτερούγισμα

- ἡγρατιέσημα τὸ (<ἡγρατιέω(= ἀντικρίζω, συναντῶ, ἐπισκέπτομαι
περνώντας)<uğramak) = ἀντίκρισμα, συνάντηση
ὀγραδτιέσημα τὸ (<ὀγραδτιέω (= ἀσχολοῦμαι, καταγίνομαι)
<uğraşmak) = ἀσχολία, καταπιάνισμο, προσπάθεια
οὐλαμάς ὁ (<ulama) = προσθήκη, ἔνωση
οὐλάτισμα τὸ (<οὐλατίζω (= συνδέω, ἐνώνω, προσθέτω)<ulamak) =
πρόσθεση, σύνδεση, μπόλιασμα
οὐλαδτιέσημα τὸ (<οὐλαδτιέω(= προφταίνω)<ulaşmak) = πρόληψη
οὐλούτημα τὸ (<οὐλουτάω(= οὐρλιάζω) <ulumak) = οὐρλιασμα,
οὐρλιαχτὸ
ἡμούτι τὸ (<umut) = ἐλπίδα
οὐν-νούχι τὸ (<unluk) = ἄλεσμα, B τὸ ἀλεύρι τῆς χρονιάς
οὐρουπάς ὁ (<urba ἢ uruba) = κοστούμι
ἡφῶάχι τὸ (<uşak) = παλικάρι
ἡφῶόκ-κο τό, ἡφῶαχόκ-κο τὸ (<ἡφῶάχι+ -όκ-κο) = παλικαράκι, παιδί
A οὕτι τὸ (<ut) = οὕτι (μουσικὸ ὄργανο)
οὐιδουράς ὁ (<uydurna) = ταίριασμα, προσαρμογὴ
οὐιτιέσημα τὸ (<οὐιτιέ(γ)ω (= ταιριάζω, συμφωνῶ) <uymak) = ταίρι-
ασμα, συμφωνία

V

- A βατῆς ὁ B, βατᾶς ὁ AΦ (<vade) = ζωή, προθεσμία
A βαχίτι τὸ (<vakit) = καιρὸς, ἐποχὴ, εὐκαιρία
A βάχτι τὸ (<vakti) = σωματικὴ δύναμη
βαλής ὁ (<vali) = νομάρχης
βάτι τὸ (<vad ἢ vaad) = ὑποθήκη, παραγγελία
A βαζιφῆς ὁ (<vazife) = καθήκον, ἀρμοδιότητα
A βεκίλ(ης) ὁ (<vekil) = ἀντιπρόσωπος
A βερέμι τὸ B, βᾶρᾶμι τὸ AΦ (<verem) = φθίση, κακὴ ἀρρώστια
βερκῆς ὁ (<vergi) = ἐτήσιος φόρος
A βεζίρ(ης) ὁ (<vezir) = βεζίρης
Π βεράνι τὸ (<veran) = ἐρεϊπιο
Π βερενῆς ὁ (<verane) = ἔρημο, ἀκατοίκητο σπίτι
βιζιλτῶς ὁ (<vizilti) = βόμβος (κυρίως ἐντόμων)
A βιλαέτι τὸ B, βιλαέτι τὸ AΦ (<vilâyet) = βιλαέτι, νομὸς

Y

- γιαγλάτημα τὸ (<γιαγλατῶ(= λιπαίνω, ἀλείφω)<yağlamak) = λίπανση,
ἄλειμμα
γιαχᾶς ὁ (<yaka) = γιακάς

- γιαχαλάτημα τὸ (<γιαχαλατῶ(= ἄρπάζω, πιάνω ἀπὸ τὸ γιακὰ) <yakalamak) = ἄρπαγμα, πιάσιμο ἀπὸ τὸ γιακὰ
- γιαχίῳτιέσημα τὸ (<γιαχίῳτιέω (= ταιριάζω)<yakışmak) = ταίριασμα
- γιαλί τὸ (<yal) = τροφή ἀγελάδων, γουρουνιῶν ἀπὸ νερὸ ἢ τυρογάλο καὶ ἄλευρι ἢ πίτουρα ἢ ὑπολείμματα φαγητῶν
- γιαλάχι τὸ (<yalak) = ποτίστρα γιὰ κότες ἢ δοχεῖο φαγητοῦ σκύλου ἢ γουρουνιοῦ
- γιάνι τὸ (<yan) = πλευρό, πλάγια ὄψη
- γιανᾶζλίχι τὸ (<yanaçlık) = ἀναποδιά, δυστροπία
- γιαναῳτιέσημα τὸ (<γιαναῳτιέω(= πλησιάζω) <yanaşmak) = πλησί-
ασμα
- γιαγνίσι τὸ (<yanlış) = λάθος
- γιαγνιῳλίχι τὸ B, γιαγνιῳλίχι τὸ AΦ (<yanlışlık) = λάθος, σφάλμα
- γιαπουῳτιέσημα τὸ (<γιαπουῳτιέω(= κολλῶ [μέσο ρήμα]<yapışmak) = κόλλημα
- γιαράς ὁ (<yara) = πληγή, τραῦμα, σπυρί
- Π γιερένος ὁ (<yâr) (= φίλος, ἐραστής, ἐρωμένη) + -ένος) = ἐρωμένος, ἐραστής
- Π γιερέντσα ἡ (<yâr + -έντσα) = φίλη, συνομήλικη, ἐρωμένη
- Π γιαραν-νίχι τὸ B, yârân-nîki τὸ AΦ (<ἄστεῖο) = yaranlık
- γιαῳατιέσημα τὸ (<γιαῳατιέ(γ)ω(= ζῶ)<yaşamak) = ζήσιμο, ζωή
- γιατάχι τὸ (<yatak) = κοιτῶ, φωλιά (ζῳού)
- γιατ-σίχι τὸ B, γιατ-τσίνι τὸ AΦ(<yatsı) = ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου, τὰ μεσάνυχτα
- γιαβαν-νίχι τὸ (<yavanlık) = ἀποφυγή ἀρτήσιμων φαγητῶν
- γιαβρούμ(ου) κλητ. (<yavrum) = παιδί μου, πουλί μου (γιὰ τρυφερότητα)
- για(γ)ι τὸ (<yay) = τόξο
- για(γ)ιλᾶς ὁ (<yayla) = ὁροπέδιο, πεδιάδα
- γιαζδούρδισμα τὸ (<γιαζδουρδίζω(= γράφω κάτι μὲ τὴ βοήθεια ἄλλου)<yazdırmak) = γράψιμο μὲ τὴ βοήθεια ἄλλου
- γᾶλᾶκι τὸ (<yelek) = γελέκο
- γεμέκι τὸ (<yemek) = φαγητὸ
- γεμίσι τὸ (<yemiş) = ξερὸς καρπὸς
- A γεμίνι τὸ (<yemin) = ὄρκος
- γελ-λεῳτιέσημα τὸ B (<γελ-λεῳτιέ(γ)ω(= ἐγκαθίσταμαι, τακτοποιοῦμαι), γερλᾶῳτιέσημα AΦ (<γερλᾶῳτιέω<yerleşmek) = ἐγκατάσταση, τακτοποίηση
- γεῳίλι τὸ (<yemişilbaş = ἀρσενικὴ ἀγριόπαπια) = ἀγριόπαπια

γιετίδιτσημα τὸ (<γιετίδιτέω(= προφταίνω, καταφθάνω, ώριμά-
ζω)<yetişmek) = φτάσιμο, ώρίµασµα, πρόφτασµα

γιετίεσµα τὸ (<γιετιέω(= ώριμάζω ἐνηλικιώνοµαι)<yetmek) = ώρί-
µασµα

γεγίνι τὸ B, γιγίνι τὸ AΦ (<γιgîn) = θηµωνιά, σωρὸς

γιγίτιεσµα τὸ AΦ (<γιγίτιέ(ζ)ω(= σωριάζω)<γιgîmak) = σόριασµα

γιοχλάτσηµα τὸ (<γιοχλατῶ(= ἐπισκέπτοµαι, ψάχνω, ἐρευνῶ)<yokla-
mak) = ἐπίσκεψη, ψάξιµο, ἐρευνα

γιοχλούχι τὸ (<yokluk) = ἀνέχεια

γιολτῶτης ὁ - γιολτῶσισα ἡ (=yolcu) = ὁδοιπόρος, ταξιδιώτης

γιολδάτης ὁ (<yoldaş) = συνοδοιπόρος, σύντροφος

γιολ-λάτσηµα τὸ (<γιολ-λατῶ(= στέλνω)<yollamak) = στάλσιµο

γιολάχι τὸ (<yolak) = πέρασµα, ἀνοιγµα ἀπὸ φραγµένο τόπο

γιονγάς ὁ (<yonga) = πελεκούδι

γιοργάνι τὸ (<yorgan) = πάλωµα

γιοδμάχι τὸ (<ῖσως yosmalık = κοµψότητα, χάρη, ἐρωτοτροπία) = κε-
φαλόδεσµος Φαραῖωτισσῶν, ποὺ καλύπτει καὶ τὸ πηγούνι καὶ τὸ
στόµα

γιόνι(v) τὸ (<yön) = τρόπος, ἤδραν τὸ γιόνι(v) του (= βρῆκαν τὸν τρόπο
του) B

γιλάφι τὸ (<yulaf) = βρώµη (στὸ B λέγεται καὶ : δουφένα ἢ <ῖσως ἀπὸ
τὸ δούφι (<şif) = φλούδα, σκύβαλο ὁσπριοειδῶν, δηµητριακῶν

γιβάρι τὸ (<yular) = καπίστρι

γιουμπρούχι τὸ (<yumruk) = γροθιά (στὸ B λέγεται καὶ : ῖσχνέ ἢ)

γιούρτι τὸ (<yurt) = τόπος κατοικίας (κυρίως γιὰ παραθέριση καὶ βοσκή
τῶν ζώων), κατάλυµα, πατρίδα

Z

A ζαπίτ(ης) ὁ (<zâbit) = ἀξιωματικὸς

A ζαχράς ὁ (<zahire<ἀρβ. zahre) = σιτηρά, ζωοτροφές, προμήθεια

A ζαµάνι τὸ (<zaman) = ἐποχή, καιρὸς

A ζενεέτι τὸ B, ζεναάτι τὸ AΦ (<zenaat) = ἐπάγγελµα, τέχνη

A ζάπτι τὸ (<zapt) = συγκράτηση, δάµασµα, χαλιναγώγηση, λήψη, κα-
τοχή, ἄλωση

A ζαράρι τὸ (<zarar<ἀραβ. izrar) = ζηµιά, βλάβη

A ζάρφι τὸ (<zarf) = φάκελο

A ζαπτιάς ὁ (<zaptiye) = χωροφύλακας

A ζαϊφλάντισµα τὸ (<ζαϊφλαντίζω(= ἀδυνατίζω)<zayıflanmak) = ἀδυνά-
τισµα

A ζαϊφλίχι τὸ (<zayıflık) = ἀδυνάτισµα, καχεξία

- Π ζεχέρι τὸ B, ζεχίρι τὸ AΦ (<zehir) = δηλητήριο
- Π ζεχέρλετίσμα τὸ B (<ζεχέρλετίζω(= δηλητηριάζω), ζεχίρλετίσμα τὸ AΦ (<ζεχίρλετίζω)<zeyirlemek) = δηλητηρίαση
- A ζᾶμπι τὸ (<zem) = κακολογία
- Π ζεμπερέκι τὸ B, ζᾶμπᾶρᾶκι τὸ AΦ (<zemberek) = πόμολο πόρτας
- A ζερζελες ὁ B, ζᾶρζᾶλᾶς ὁ AΦ (<zerzele) = σεισμὸς
- ζεῆγγιν-νιέχι τὸ B, ζεῆγγιν-νίχι τὸ AΦ (<zenginlik) = πλούτισμα, πλουτισμὸς
- ζεῆγγιν-νέντισμα τὸ (<ζεῆγγιν-νεντίζω(= πλουτίζω)<zenginlemek) = πλούτισμα, πλουτισμὸς
- ζεϊπέκ(ης) ὁ, ζεϊπέκι τὸ (<zeybek) = αὐτὸς ποὺ φοράει κοντὸ παντελόνι, ζεϊπέκης
- A ζεϊτούνι τὸ (<zeytin) = ἐλιά
- A ζεῖ-γιαῖγί τὸ B, ζεῖῑν-γιαῖγί τὸ AΦ (<zeytin yaḡi) = ἐλαιόλαδο
- A ζιτ-τι τὸ (<zit) = ἀναποδιά, ἀντίθεση
- Π ζίλι τὸ (<zil) = κουδουνάκι, κυπρί
- Π Ζιντσί-δερε καὶ Ζιντσί-ταρα τὸ B, Ζιντσί-τερε τὸ AΦ, Ὑδὸ (<zincidere = ἄλυσσοπόταμος) Ὑετσι τὸ ὀνομάζει καὶ ὁ Λεβίδης = μεγάλο χωριὸ τῆς Καισάρειας
- Π ζιντᾶνι τὸ B, ζιντάνι τὸ AΦ (<zindan) = σκοτεινὸς τόπος, μεγάλη τούφα
- A τσία ἡ (<zıya) = σπίθα, μικρὸ φῶς
- Π ζιάνι τὸ (<zıyan) = ζημιὰ
- A ζιαρέτι τὸ B, ζι(γ)ᾶρᾶτι τὸ AΦ (<zıyaret) = ἱερὸς τόπος, τόπος προσκυνήματος
- ζόρι τὸ (<zor) = δυσκολία, ζόρι
- ζορπαλίχι τὸ (<zorbalık) = βία, ζορπαλίκι
- ζολ-λάτσημα τὸ B (<ζολ-λατῶ(= προσπαθῶ πολὺ), ζορλάτσημα τὸ AΦ (<ζορλατῶ) <zorlamak) = μεγάλη προσπάθεια
- Π ζουρτάς ὁ B, ζουρνάς ὁ AΦ (<zurna) = ζουρνᾶς
- Π ζουρνατῶῑς ὁ (<zurnacı) = αὐτὸς ποὺ παίζει ζουρνᾶ, ζουρνατῶῑς τῶουτῶι τὸ B, ζουτῶι τὸ AΦ (<ῑσως zücaş) = στάμνα (στὸ B σημαίνει καὶ πῆλινο βάζο)

2. Ἐπίθετα

Οἱ ἄναρθροι τύποι τῶν ἐπιθέτων, οἱ ὅποιοι καὶ προτάσσονται, χρησιμοποιοῦνται πάντοτε ὡς ἐπίθετα (ἐπιθετικοί, κατηγορηματικοί προσδιορισμοὶ καὶ ὡς κατηγορούμενα), ἐνῶ οἱ ἔναρθροι τύποι, οἱ ὅποιοι σημειώνονται ὕστερα ἀπὸ τοὺς ἄναρθρους, χρησιμοποιοῦνται ὡς οὐσιαστικά. Δὲ χρησιμοποιοῦνται ὅλα τὰ ἐπίθετα ὡς οὐσιαστικά, ἀλλὰ καὶ ὅσα χρησιμοποιοῦνται δὲ σχηματίζουν καὶ γιὰ τὰ τρία γένη οὐσιαστικά. Ἔτσι ἄλλα σχηματίζουν μόνον ἄρσενικὸ οὐσιαστικό: ἀτσεμῆς - ὁ ἀτσεμῆς, ἀχράζι - ὁ ἀχράζης, ἀβαράς - ὁ ἀβαράς, ἄλλα ἄρσενικά καὶ θηλυκά: ἀχίλ-λους - ὁ ἀχίλ-λους - ἡ ἀχίλ-λούσσα, καὶ ἄλλα σχηματίζουν καὶ τὰ τρία γένη: ἀχίλσούζι - ὁ ἀχίλσούζης - ἡ ἀχίλσούζα - τ(ὸ) ἀχίλσούζι. Χρησιμοποιοῦνται ὡς οὐσιαστικά μόνον τὰ ἐπίθετα, ποὺ ἐκφράζουν ιδιότητες ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτὰ ὅχι ὅλα. Τὰ ἐπίθετα, ποὺ ἐκφράζουν ιδιότητες πραγμάτων, κατὰ κανόνα δὲ χρησιμοποιοῦνται ὡς οὐσιαστικά.

Α

- Α Ἀτσεμῆς, ἀτσεμῆς ὁ (<acemi) = ἄπειρος, ἀρχάριος
 Α ἀχμάχι, ἀχμάχος ὁ - ἀχμάχτσα ἡ (<ahmak) = ἀνόητος, βλάκας
 ἀχράζι, ἀχράζης ὁ (<ahras) = μουγγός, βουβός
 Α ἀχίλ-λους, ἀχίλ-λους ὁ - ἀχίλ-λούσσα ἡ (<akilli) = μυαλωμένος
 Α ἀχίλσούζι, ἀχίλσούζης ὁ - ἀχίλσούζα ἡ - ἀχίλσούζι τὸ (<akilsiz) = ἄμυ-
 αλος
 Α ἀνκσούζι, ἀνκσούζης ὁ - ἀνκσούζα ἡ - ἀνκσούζι τὸ (<aksi) = ἀνάποδος
 ἀλατσάλους, ἀλατσαλούς ὁ - ἀλατσαλούσσα ἡ (<alacali) = παρδαλός,
 παρδαλοειδής
 ἀλιτχοῦνι, πληθ. ἀλιτχοῦνε Β, ἀλιτχοῦνα ΑΦ (<alısın) = συνηθισμέ-
 νος
 ἀλτουνώνα (<άλτούνι [(= χρυσός) <altın] + -ώνα) = χρυσός, χρυσα-
 φένιος
 ἀνγούτι (<angut) = βλάκας, ἀνόητος, χοντροκέφαλος
 ἀγναμάζι, ἀγναμάζης ὁ - ἀγναμάζι τὸ (<anlamaz) = αὐτὸς ποὺ δὲν κατα-
 λαβαίνει
 ἀπτάλι, ἀπτάλ(ης) ὁ ἀπταλὸς ἡ - ἀπτάλι τὸ (<aptal) = μουσουλμάνος
 καλόγερος, ζητιάνος, ἄρπαγας
 ἀρσούζι, ἀρσούζης ὁ - ἀρσούζι τὸ (<arsız) = ἄτακτος
 ἀβανάχι, ἀβανάχος ὁ - ἀβανάχτσα ἡ - ἀβανάχι τὸ (<avanak) = βλάκας,
 ἀνόητος
 Π ἀβαράς, ἀβαράς ὁ (<avara) = ἄνεργος, χασομέρης
 ἀγιάχος, ἀγιάχος ὁ (<ayak) = πεζός

- A αινής ό (<ayni) = όμοιος
 άζγούνι, άζγούνι τό (<azgin) = εύέξαπτος, λυσσασμένος, φοβερός, κα-
 κός, | άφθονος (μεταφ.)

B

- A παχίρώνα (<παχίρι τό [(= χαλκός) <bakır] + -ώνα) = χάλκινος, μπα-
 κιρένιος
 A πατ-τάλι (<battal) = χοντροκομμένος, άχαρος, / έγκαταλειμμένος κή-
 πος, χωράφι
 παγιάτι (<bayat) = μπαγιάτικος
 παού (<belli) = φανερός
 πελ-λίσουζι, πληθ. πελ-λίσουζε B, παουσούζι AΦ (<bellisiz) = άγνώρι-
 στος
 Π παραπάρι, πληθ. παραπάρε B, παραπάρα AΦ (<beraber) = ισόβαρος, ό
 μαζι
 Π περπάτι (<berbat) = καταστραμμένος, φτένω περπάτι = καταστρέφω
 A περεκετίλους (<bereketli) = άφθονος
 πεσλούς (<besli) = καλοθρεμμένος, παχύς (γιά ζωα κυρίως)
 Π πείναμάζι, πείναμάζης ό - πείναμάζι τό (<beynamaz) = άνιφτος
 πιτίσιμλούς, πιτίσιμλούς ό - πιτίσιμλούσσα ή (<biçimli) = όμορφος, κομ-
 ψός
 πιτίσιμουζι, πιτίσιμουζης ό - πιτίσιμουζα ή - πιτίσιμουζι τό (<biçim-
 siz) = άκαλαισθητος, άκομπος
 πόλι (<bol<ίσως πολύ) = εύρύχωρος, πολλαματής (<ίσως bol) = εύρύ-
 χωρος
 ποϊλούς, ποϊλούς ό - ποϊλούσσα ή (<boylu) = ψηλός στο άνάστημα (γιά
 άνθρωπο)
 πόζι (<boz) = άσπριδερός, σταχτής, χέρσος, ποζός ό (<πόζι) = τό στα-
 χτι βόδι
 ποζιέρι (<πόζι + -ιέρι) = σταχτωπός
 ποζούζι (<bozuk) = χαλασμένος
 A πουταλάς, πουταλάς ό (<budala) = βλάκας, μπουταλάς
 πουλανίχι (<bulanık) = θολός, παραγμένος, συννεφιασμένος
 πουλασίχι (<bulaşık) = λερωμένος, άπλυτος (γιά πιάτα)
 πιτούνι (<bütün) = όλος έντελώς, συνολικός, όλοκληρωτικός

C

- A τσάχέλι, τσάχέλ'(ης) ό - τσάχέλ'τσα ή - τσάχέλι τό (<cahil) = άπειρος,
 νεαρός

- Π τσαν-νούς, τσαν-νούς ό - τσαν-νούσα ή (<canlı) = ζωντανός
 Π γιαιρού-τσαν-νούς (<yaşı canlı) = μισοζώντανος, μισοπεθαμένος
 Α τσέναπέτι, τσέναπέτί(ης) ό - τσέναπέτσα (<cenabet) = κακότεροπος, άτακτος
 Α τσσεσερετλούς Β, τσσεσαρετλούς ΑΦ, τσσεσερετλούς ό - τσσεσερετλούσσα ή Β, τσσεσαρετλούς ό - τσσεσαρετλούσσα ή ΑΦ (<cesaretli) = θαρραλέος
 τσίβίχι (<cinik) = νερούλος
 τσίβιχίερί (<τσίβίχι + -έρι) = νερούλωτος
 Α τσίλβελούς (<cilveli) = θελητικός, χαριτωμένος
 Α τσίνσλούς (<cinsli) = αυτός που προέρχεται από έκλεκτή, καλή ράτσα

Ç

- τσατίρωνα (<τσατίρι τὸ [(= αντίσκηνο) <çadır] + -ώνα) = αντίσκηνέ-νιος
 τσαγαλιέρι (<τσαγαλία τὰ καὶ τσαγαλίοι οἱ [(= βότσαλα, χαλίκια) <çakıl]) = αυτός που έχει βότσαλα, χαλίκια, ό βοτσαλωτός
 τσαλγούνι, τσαλγούν(ης) ό - τσαλγούντσα ή - τσαλγούνι τὸ (<ITAK çalğın ή çalık) = ό πειραγμένος προσβλημένος από άρρώστια (κυρίως γιὰ φυτά, δέντρα)
 τσαλιμλούς, τσαλιμλούς ό - τσαλιμλούσσα ή (<çalimli) = επιδεικτικός
 τσαλισχάνι, τσαλισχάνος ό (<çaliskan) = εργατικός, δουλευτάρης
 τσάπι (<çap) = στραβός, άνάποδος
 τσαπχούνι, τσαπχούν(ης) ό (<çapkin) = άνάποδος, στραβός, δραστήριος
 τσαπούτωνα (<τσαπούτι τὸ (= πανι)<çaput) = πάνινος
 τσατλάχι, τσατλάχος ό (<çatlak) = σκασμένος
 τσαϊρώνα Β (<τσαϊρι Β (= χόρτο, λιβάδι), τσεϊρώνα ΑΦ (<τσεϊρι<çayır) = χορταρένιος
 Σ τσετίνι (<çetin) = σκληρός (κυρίως γιὰ τὰ καρύδια που δὲ βγαίνουν από τὸ τσόφλι τους), (μεταφ.) στρυφνός
 τσιπλάχος, τσιπλάχος ό - τσιπλάχι τὸ Β, τσιπλάχους, τσιπλάχους ό - τσιπλάχι τὸ (<çiplak) = γυμνός
 τσιτσακώνα (<τσιτσακί τὸ [(= λουλούδι)<çiçek] + -ώνα) = λουλουδέ-νιος
 τσιτσακλούς, τσιτσακλούς ό - τσιτσακλούσσα ή (<çiçekli) = λουλουδέ-νιος, λουλουδάτος
 τσίγι (<çiğ) = άγουρος
 τσίλι, τσίλ(ης) - τσίλου ή - τσίλι τὸ (<çil) = αυτός που έχει κουκκίδες ή στίγματα στὸ πρόσωπο, παρδαλός

- Π τῖρκάφος, τῖρκάφος ὁ (<cirkef) = κακοήθης
 τῖρκίνι, τῖρκίν(ης) ὁ - τῖρκίντσα ἢ - τῖρκίνι τὸ (<cirkin) = ἄσχημος
 τῖβίτι (<çinit) = πράσινος, βένато τῖβίτι = καταπράσινος
 ἴσοτσουχσούζι (<çocuksu) = ὁ χωρὶς παιδιὰ
 ἴσολάχι, ἴσολάχος ὁ - ἴσολαχού ἢ - ἴσολάχι τὸ (<çolak) = κουλὸς
 ἴσολπάρι, ἴσολπᾶς ὁ, ἴσολπάρ(ης) ὁ - ἴσολπάρου ἢ - ἴσολπάρι τὸ
 (<çolpa) = ἀδέξιος
 ἴσορλούς, ἴσορλούς ὁ - ἴσορλούσσα ἢ (<çorlu) = αὐτὸς ποὺ ἔχει ἀγι-
 ἀτρευτὴ ἀρρώστια, φυματικός, φθισικός
 ἴσόλι (<çöl) = ἔρημος
 ἴσουχουρλούς (<çukurlu) = βαθουλός, κοῖλος, ἴσουχουρλούς ὁ -
 ἴσουχουρλούσσα ἢ = ὁ κάτοικος τοῦ φαράσιώτ. χωριοῦ: ἴσου-
 χούρι τὸ
 ἴσουρούκι (<çürük) = σάπιος

D

- ταμαρλούς, ταμαρλούς ὁ - ταμαρλούσσα ἢ (<damarlı) = ὁ ἀπὸ ἐκλεκτὴ
 ράτσα (γιὰ ζῶα)
 ταῖγκαλάχι, ταῖγκαλάχος ὁ - ταῖγκαλάχτσα ἢ - ταῖγκαλάχι τὸ B, ταῖγκαλάχι,
 ταῖγκαλάχος ὁ - ταῖγκαλάχτσα ἢ - ταῖγκαλάχι τὸ AΦ, τῶ (<dangalak)
 = ἀνόητος, κουτὸς
 τάρι (<dar) = στενός, στενόχωρος
 τελ(ι)γαν-νούς, τελ(ι)γαν-νούς ὁ - τελ(ι)γαν-νούσσα ἢ (<delikanlı)
 = νέος
 Π τερπετέρι, τερπετέρ(ης) ὁ - τερπετέρτσα ἢ - τερπετέρι τὸ B, τᾶρπᾶτᾶρι,
 τᾶρπᾶτᾶρ(ης) ὁ - τᾶρπᾶτᾶρτσα ἢ - τᾶρπᾶτᾶρι τὸ (<derbeder) = ἄθλι-
 ος, ἀλήτης, τυχοδιώκτης, φτωχός, ταλαίπωρος
 Π τερτλούς, τερτλούς ὁ - τερτλούσσα ἢ (<dertli) = βασανισμένος, ἄρρω-
 στος ἀπὸ χρόνια ἀρρώστια
 τίτίζι, τίτίζης ὁ - τίτίζου ἢ - τίτίζι τὸ (<ITAK didiz) = ὀργίλος
 τίκι (<dik) = κάθετος, ἴσιος, ἀπότομος
 A τινσούζι, τινσούζης ὁ - τινσούζα ἢ - τινσούζι τὸ (<dinsiz) = ἄπιστος,
 ἄσεβής
 τιρής, τιρής ὁ - τιρίσσα ἢ (<diri) = ὑγιής, γερός, ζωντανός
 τιλ-λικσούζι, τιλ-λικσούζης ὁ - τιλ-λικσούζα ἢ - τιλ-λικσούζι τὸ B,
 τιρλικσούζι, τιρλικσούζης ὁ - τιρλικσούζα ἢ - τιρλικσούζι τὸ AΦ
 (<dirliksiz) = ἀσυμβίβαστος, δύστροπος, καβγατζής
 Π τιβανές, τιβανές ὁ B, τιβανᾶς, τιβανᾶς ὁ AΦ (<divane) = ἀνάποδος,
 τρελός, ἀνόητος, βλάκας

- τολασίχι (<dolaşık) = μπερδεμένος, περίπλοκος
 τοσάνι (<doşan) = μεταχειρισμένος
 τολάκι ΑΦ (<dölek) = επίπεδος, όμαλός (κυρίως για επιφάνειες)
 τούλι, τούλι τὸ (<dul) = χήρος, χήρα
 τουρούσι (<duru) = διαυγής, καθαρός
 τουτώνα (<τούτι τὸ [(= μουριά)<dut] + -ώνα) = αὐτὸς ποὺ εἶναι φτι-
 αγμένος ἢ προέρχεται ἀπὸ μουριά
 τουμ-τούζι (<dümdüz) = έντελῶς επίπεδος, όμαλός
 τουρζούς, τουρζούς ό - τουρζούσσα ἢ (<dürzü) = κακόψυχος, ἐπίβου-
 λος, προδότης, παλιάνθρωπος
 Π τουσάνος, τουσάνος ό - τουσάντσα ἢ (<düşman) = ἐχθρός
 τούζι (<düz) = επίπεδος, όμαλός

E

- ἀτεπζούζι, ἀτεπζούζης ό - ἀτεπζούζα ἢ - ἀτεπζούζι τὸ (<edepsiz) =
 ἀδιάντροπος
 Α γεσίρι, γεσίρ(ης) ό - γεσίρίτσα ἢ - γεσίρι τὸ (<esir) = αἰχμάλωτος
 Α ἐζιατλούς, ἐζιατλούς ό - ἐζιατλούσσα ἢ Β, ἄζιατλούς, ἄζιατλούς ό -
 ἄζιατλούσσα ἢ (<eziyetli) = κουραστικός, κοπιαστικός, βασανιστι-
 κός

F

- Α φενάς, φενάς ό - φενάσσα ἢ (<fena) = κακός
 Α φεραχλούς, ό - φεραχλούσσα ἢ (<ITAK ferahli) = όρεξιάτικος, χαρού-
 μενος
 Α φεσάτι, φεσάτ(ης) ό - φεσάτ'σσα ἢ - φεσάτι τὸ (<fesat) = ραδιοὔργος,
 συκοφαντής

G

- Α γαίπι (<gaip) = ἄφαντος, φτένω γαίπι = ἐξαφανίζω, ἴνουμει γαίπι
 = ἐξαφανίζομαι
 Α γαρίπι, γαρίπ(ης) ό - γαρίπ'σσα ἢ - γαρίπι τὸ (<garip) = όρφανός,
 όλομόναχος, δύστυχος, ξένος
 Α γαιρέτλούς, γαιρέτλούς ό - γαιρέτλούσσα ἢ (<gayretli) = δραστήριος
 κέντῳ Β, κἀντῳ ΑΦ, ἴτῳ (<genç) = νέος
 κεβεζές, κεβεζές ό - κεβεζού ἢ Β, κᾠβᾠζᾠς, κᾠβᾠζᾠς ό - κᾠβᾠζού ἢ ΑΦ,
 ἴτῳ (<geneze) = φλύαρος
 καβράκι (<genrek) = εὐθρυπτος
 κουμουδώνα (<κουμούδι τὸ [(= ἄσημι)<gümüş] + -ώνα) = ἄσημένιος

- Π κουναχ-κέρι, κουναχ-κέρ(ης) ό - κουναχ-κέρτσα ή - κουναχ-κέρι τó B, κουναχ-κάρι, κουναχ-κάρ(ης) ό - κουναχ-κάρτσα ή - κουναχ-κάρι τó (<günahkâr) = άμαρτωλός
- Π κουρτσούς, κουρτσούς ό, πληθ. κουρτσούδες οί (<Gürçü = Γεωργία τού Καυκάσου) = καμαρωτός, όμορφος (χρησιμοποιείται κυρίως ως ουσιαστικό)
- κουζέλι, κουζέλιτσα ή - κουζέλι τó B, κουζάλι, κουζάλιτσα ή - κουζάλι τó AΦ (<güzel) = όμορφος, ώραιος
- κουζέλικό B(<κουζέλι <güzel) = όμορφος

Η

- A χαινι, χαιν(ης) ό - χαινίτσα ή (<hain) = προδότης, άπιστος, άχάριστος, έπίβουλος, μιαρός
- Π χάμι (<ham) = άγουρος, άπειρος, άσυνήθιστος
- A χαράμι (κυρίως γιά πράγματα) (<haram) = άθέμιτος, άδικος, παράνομος
- A χαράπι (<harap) = έρειπωμένος· χαράπι τó = έρείπιο (γιά οίκοδομές, κτίσματα)
- χορδελέτσι (<hardala(= πελώριο ζώο) + -έτσί) = πελώριος, τεράστιος, (ένότουν άντι χορδελέτσί = έγινε τεράστιος(ς))
- A χάσι (<has) = καθαρός, γνήσιος, άσπρος
- χασεδώνα B, χασάδωνα AΦ (<χασές ό B, χασάς ό AΦ, 'Tó (= χασές) <hasa) + -δώνα) = από χασέ φτιαγμένος
- A χαϊλ-λούς, χαϊλ-λούς ό - χαϊλ-λούσσα ή B, χαϊρλούς, χαϊρλούς ό - χαϊρλούσσα ή AΦ (<hayırlı) = ώφέλιμος, καλότυχος
- A χαϊρσουζί, χαϊρσουζης ό - χαϊρσουζα ή - χαϊρσουζί τó (<hayırsız) = άνώφελος, άχρηστος
- A χαζίρι (<hazır) = έτοιμος, φτένω χαζίρι = έτοιμάζω
- A (χ)εσαπσουζί, (χ)εσαπσουζης ό - (χ)εσαπσουζί τó (<hesapsız) = άσυλλόγιστος
- A χαβάσης (<haves, άπαντá και heves) = όρεξιάτικος, μερακλής
- A χαβασλούς, χαβασλούς ό - χαβασλούσσα ή (<hevesli) = ό πολύ όρεξι-άτικος, ό πολύ μερακλής
- A χιλ-λεκέρι, χιλ-λεκέρ(ης) ό - χιλ-λεκέρτσα ή B (<hilekâr) = δόλιος, άπατεώνας, αυτός που κάνει δόλο, νοθεία
- Π χόσι (<hoş) = παράξενος, διαφορετικός, ένόμουν ά· χόσι (<bir hoş olmak) = παραξενεύομαι, πααίνει σό χόσι μου(<hoşuma gitmek) = παραξενεύομαι
- Π χουιλούς, χουιλούς ό - χουιλούσσα ή (<huyulı) = όύστροπος, τρομαγμένος

I

ἰσ-σούζι (<issiz) = ἔρημος, ἀκατοίκητος

İ

- Π ἱπρισιμώνα (<ἱπρισίμι τὸ [(= μετάξι)<ibrişim = μεταξύτὸ νῆμα] + -ώνα) = μεταξύτὸς
ἑκίζι (<ikiz) = οἶδμος
Α ἱμανσούζι, ἱμανσούζης ὁ - ἱμανσούζα ἢ - ἱμανσούζι τὸ (<imansız) = ἀπιστοῦς
ἱρι (<iri) = μέγας
Α ἰῶταχλούς, ἰῶταχλούς ὁ - ἰῶταχλούσσα ἢ (<istahlı) = αὐτὸς ποὺ ἔχει ὄρεξη, ἐπιθυμία, ὄρεξιάνικος
Α ἰτααίλους, ἰτααίλους ὁ - ἰτααίλούσσα ἢ (<itaatlı) = ὑπάκουος, εὐπειθής
ἰτ-ταχαλούς, ἰτ-ταχαλούς ὁ - ἰτ-ταχαλούσσα ἢ (<ITAK ittahalı) = πεισματάρης, γκρινιάρης

K

- γαπάς (<kaba) = ὁ ἐπάνω, χοντρός, ἀδυναμικός
Α γατιφελούς Β, γατιφάλους ΑΦ (<kadifeli) = ὁ ἀπὸ κατιφέ, κατιφένιος
Α γαίλι(ι), (<kail) = συγκατανευτικός, σύμφωνος, αὐτὸς ποὺ δέχεται κάτι
Α ἴνουμει γαίλι (<kail olmak) = συμφωνῶ, δέχομαι
Α γάλπι (<kalp) = βαρετός, βραδυκίνητος, τεμπέλης
Α<Π γαλπαζάνος, γαλπαζάνος ὁ (<kalpazan = παραχαράκτης) = βραδυκίνητος, τεμπέλης
γαμπούρι, γαμπούρ(ης) ὁ - γαμπουρούτσα ἢ (<kambur) = καμπούρης
Α κέμιλι (<kâmil) = ὥριμος, σεμνός
Α γανααίτους, γανααίτους ὁ - γανααίτούσσα ἢ Β, γανᾱᾱίτους, γανᾱᾱίτους ὁ - γανᾱᾱίτούσσα ἢ ΑΦ (<kanaatlı) = ὑπομονετικός
Α γαναχέρι, γαναχέρ(ης) ὁ - γαναχέρτσα ἢ - γαναχέρι τὸ Β, γαναχᾱᾱρι, γαναχᾱᾱ(ης) ὁ - γαναχᾱᾱτσα ἢ - γαναχᾱᾱρι τὸ ΑΦ (<kanaatkâr) = ὀλιγαρκής
γαναγιαχλούς, γαναγιαχλούς ὁ - γαναγιαχλούσσα ἢ (<ITAK kanayaklı) = ἀνήλικος, ἀνυπεράσπιστος, ταπεινός, ἄθως
γαν-νούς, γαν-νούς ὁ - γαν-νούσσα ἢ (<kanlı) = αἰμοχαρής, αἰμοδιψής, φονιάς
γαρά-<kara) = μαῦρος (χρησιμοποιεῖται ὡς ἀ' συνθετικὸ κυρίως ὀνομάτων)
Α γαρέρι Β, γαῤῥι ΑΦ, ᾿Τῶ (<karar) = κανονικός, ποῖκαν τα γαῤῥι (- ἀποφάσισαν, συμφάσισαν), ἐνῶ στὴν τουρκικὴ ἔχομε: kararkılmak

ἀποφασίζω τελειωτικά

γαριδίχι, γαριδῆχούνι B, γαριδούχι, γαριδῆχούνι AΦ (<karizik) = ἀνακα-
τεμένος

Π κερλούς, κερλούς ό - κερλούσσα ή B, κᾶρλούς, κᾶρλούς ό - κᾶρλούσσα ή
(<kârli) = ἐπικερδής

γατίχλούς (<katikli) = ἀνάμικτος

E κατολίκ, κατολίκ(ης) ό - κατολίκτσα ή (<katolik) = καθολικός (στο
θρήσκευμα)

γαβλάχος, γαβλάχι, γαβλάχος ό - γαβλάχτσα ή - γαβλάχι τό (<kavlak)
= φαλακρός ξεφλουδισμένος

κεβρέκι B, καβράκι AΦ (<kavruk) = πολύ ξερός ώστε νά θρυμματίζεται
γαϊγουςούζι, γαϊγουςούζης ό - γαϊγουςούζα ή - γαϊγουςούζι τό <kay-
gusuz, ἀπαντᾷ καί ὡς kaygisiz) = ξένοιαστος

A γαίτι (<kayir) = ἄφαντος, ἄορατος, χαμένος, ἐξαφανισμένος

γαϊμαχλούς (<kaymakli) = ό ἀπό κρέμα, καϊμακένιος

κάλι, κάλ'(ης) ό - κάλου ή - κάλι τό (<kel) = φαλακρός, κασιδιάρης

E κελέσι, κελέσης ό - κελέσού ή - κελέσι τό B, κᾶλάσι, κᾶλάσης ό -
κᾶλάσού ή κᾶλάσι τό (<keles <καλός) = ὁμορφος, ὠραῖος

Π κέπεζές, κέπεζές ό - κέπεζού ή B, κᾶπάζας, κᾶπάζας ό - κᾶπάζου ή
(<kepaze) = γελοῖος

κεσκίνι (<keskin) = κοφτερός

A κεφλούς, κεφλούς ό - κεφλούσσα ή (<keyfli) = εὐδιάθετος, ὀρεξιάτικος

A κέφσουζι, κέφσουζης ό - κέφσουζα ή (<keyfsiz) = ἄκεφος

γίλ-λούς, γίλ-λούς ό - γίλ-λούσσα ή (<killi) = τριχωτός

γίρι (<kir) = σταχτής, ψαρής, παρδαλός

γிரάτσι (<kirac) = πετρώδης, ἄγονος, ξερός

A γισμαίλους, γισμαίλους ό - γισμαίλούσσα ή (<kismetli) = τυχερός

γίτι (<kit) = σπάνιος

γιβράχι (<kivrak) = γρήγορος, σβέλτος

A γιμαίλους, γιμαίλους ό - γιμαίλούσσα ή (<kiymetli) = πολύτιμος

A κίπारी (<kibar) = αξιοπρεπής, κομψός, εὐγενικός, καθαρός, ὁμορφος

γοτσά (<koşa) = μεγάλος, πελώριος, κοτζάμ

κολάι (<kolay) = εύκολος

κόρι, κόρ(ης) ό - κόρτσα ή - κόρι τό (<kör) = τυφλός

γουτουζι, γουτουζης ό - γουτουζι τό (<kuduz) = λυσσιαγμένος

γουμσάρι (<kumsal) = ἀμμώδης, ἀμμουδερός

γουννάι, γουννάις ό - γουννάι τό (<kurnaz = δόλιος) = λαίμαργος,

ἀχόρταγος

A γουβαίλους, γουβαίλους ό - γουβαίλούσσα ή (<kunvetli) = δυνατός

A<Π κούφουρπάι, κούφουρπάις ό (<küfürbaz) = βλάσφημος

κούτι (<küt) = μονοκόμματος, χοντροκομμένος, παράλυτος, κουλός, κουτσός

L

- Π λαφαζάνος, λαφαζάνος ό (<lâfazan) = φλύαρος, λογάς
 Π λαφτόης, λαφτόης ό - λαφτόίσα ή (<lafci) = φλύαρος, λογάς

M

- μανγαφάς μανγαφάς ό - μανγαφάσσα ή (<mankafa) = χοντροκέφαλος
 A μαζλούμι, μαζλούμ(ης) ό - μαζλούμίσα ή - μαζλούμι τὸ (<mazlumi)
 = ήπιος, ήρεμος, ήσυχος, ταπεινός, σεμνός
 A μεζπούρ(ι) (<mecbur) = ύποχρεωμένος, αναγκαστικός, βιαστικός
 A μεμνούνι (<memnun) = εύχαριστημένος
 A μεραχλούς, μεραχλούς ό - μεραχλούσσα ή (<meraklı) = μερακλής
 A μερχαμετλούς, μερχαμετλούς ό - μερχατλούσσα B, μάχράμᾱτλούς, μά-
 χράμᾱτλούς ό - μάχράμᾱτλούσσα ή (<merhametli) = εύσπλαχνικός
 A μερχαμετσούζι, μερχαμετσούζης ό - μερχαμετσούζα ή - μερχαμετσούζι
 τὸ B, μάχράμᾱτσούζι, μάχράμᾱτσούζης ό - μάχράμᾱτσούζα ή - μάχρά-
 μᾱτσούζι τὸ AΦ (<merhametsiz) = σκληρός, ἄσπλαχνος
 μουζμούζι, μουζμούζης ό - μουζμούζα ή - μουζμούζι τὸ (<mismiz) = ἄρ-
 γοκίνητος, ύπουλος, πονηρός
 μινασούπι (<ITAK minasip) = ίκανός, σωστός, ἀπαραίτητος, ταιρι-
 αστός
 A μισκίνι, μισκίν(ης) ό - μισκίνίσα ή - μισκίνι τὸ (<miskin) = ἄθλιος,
 βρωμιάρης
 μόσ-μόρι (<mosmor) = κατάμαυρος, μελανιασμένος
 A μουτδουζετλούς (<muzizetli) = θαυματουργός (για ἄγιο)
 A μουχαπετλούς, μουχαπετλούς ό - μουχαπετλούσσα ή B, μουχαᾱτλούς,
 μουχαᾱτλούς ό - μουχαᾱτλούσσα ή AΦ (<muhabbetli) = τυχερός,
 ἀγαπητός, μονοιασμένος
 A μουχτάττι (<muhtas) = ύποχρεωμένος, ἀναγκαῖος
 Π<A μουρδάρι, μουρδάρ(ης) ό - μουρδάρίσα ή - μουρδάρι τὸ B, μουντάρι,
 μουντάρ(ης) ό - μουντάρίσα ή - μουντάρι τὸ AΦ (<murdar <ἄρβ.
 murdered) = μολυσμένος, ψόφιος
 ΠήA μουταραλούς (<müdaralı [<müdara = προσποίηση, ύποκρι-
 σία)<περσ. moudara]) = ύποχρεωμένος, ἀδύνατος, έτοιμόρροπος
 A μινκίνι (<münkün) = πιθανός, δυνάτος, μινκίνι τξό'νι (= εἶναι ἀδύνατο)
 A μιζαβούρι, μιζαβούρ(ης) ό - μιζαβούρ(ι)σα ή - μιζαβούρι τὸ (<müzenvir
 = στρεψόδικος, ἀπατεώνας) = προδότης, συκοφάντης

N

- A ναχισλούς (<nakışlı) = ό διακοσμημένος με κεντητά ή ύφαντά (ή και ξυλόγλυπτες διακοσμήσεις)
- A ναμουσλούς, ναμουσλούς ό - ναμουσλούσσα ή (<mamuslu) = ντροπαλός, σεμνός, τίμιος
- A ναμουσ-σούζι, ναμουσ-σούζης ό - ναμουσ-σούζα ή - ναμουσ-σούζι τó (<namussuz) = αδιάντροπος
- Π νακóρι, νακóρι(ης) ό - νακóρίτσα ή - νακóρι τó (<nankör) = άχαριστος
- Π ναζλούς, ναζλούς ό - ναζλούσσα ή (<nazlı) = ναζιάρης
- Π νεκέσι, νεκέσης ό - νεκέσι τó (<nekes) = τσιγγούνης, φιλάργυρος
- A νικάχλούς B, νικάχλούς AΦ (<nikâhlı) = στεφανωμένος
- A νικάχσουζι B, νικάχσουζι AΦ (<nikâhsız) = άστεφάνωτος

O

- ούλγούνι (<olgun = ώριμος) = σάπιος (γιά φαγώσιμα και κυρίως γιά φρούτα και λαχανικά)
- óρτάχος, óρτάχος ό (<ortak) = συνέταιρος
- óρτάχης AΦ (<ortak) = μισιακός

Ö

- óζι (<öz) = πραγματικός, γνήσιος
- A óζουρλούς, óζουρλούς ό - óζουρλούσσα ή (<özürlü) = άρρωστιάρης, εξαττωματικός

P

- Π πάκι (<pak) = καθάρος
- Π πίρ-πάκι (<pir-pak) = πεντακάθαρος
- παλ-λάχι B, παρλάχι AΦ (<parlak) = λαμπρός, γυαλιστερός, άστραφτερός
- παλ-λάχικ-κο και παρλάχικ-κο B (<parlak + -ók-κο) = λαμπρός, γυαλιστερός, άστραφτερός (υποκοριστικό τού παρλάχι, όπως μικρός - μικρούτσικος)
- πάσλούς (<pashı) = σκουριασμένος
- Π παϊτίάρι (<payidar = μόνιμος, διαρκής) = έρημος, άκαλλιεργητος
- παϊμάχος, παϊμάχος ό (<ITAK paymah) = κουτός, βλάκας
- πέκι B, πάκι AΦ (<pek) = στερεός, σκληρός
- παλτάχος, παλτάχος ό (<peltek) = τραυλός

- Π περιθάνι, περιθάνος ό - περιθάνι τό (<perişan) = άξιολύπητος, άθλιος, συγχυσμένος, δυστυχισμένος, ταλαίπωρος, 'ξειλάω περιθάνι (<perişan düşmek) = γίνομαι άξιολύπητος
 Π πίσι, πίσης ό - πίσι τό (<pis) = ακάθαρτος, σιχαμερός, λερωμένος
 Π πουσµάνι Β, πουσµάνι ΑΦ (<pişman) = μετανιωμένος, τρώω ή 'ίνουμαι
 πουσµάνι ή πουσµάνι (<pişman yemek ή olmak) = μετανιώνω
 πουσκούλ-λούς (<rüsküllü) = κροσσωτός

R

- A ιρεχάτι Β, (ι) ραχάτι ΑΦ, 'Τό (<rahat) (τό άρχικό ι μόλις άκούεται στο ΑΦ και 'Τό) = ήσυχος
 A ιρεχατλούς, ιρεχατλούς ό - ιρεχατλούσσα ή Β, (ι)ραχατλούς, (ι)ραχατλούς ό - (ι)ραχατλούσσα ή ΑΦ 'Τό (<rahatlı) = ήσυχος
 A ραχμετλούς - ραχμετλούσσα - ραχμετλούς Β, ιραχματλούς - ιραχματλούσσα - ιραχματλούς ΑΦ (<rahmetli) = μακαρίτης (βλέπε και ούσιαστικά)
 A ραζής - ραζίσσα - ραζής (<razi) = σύμφωνος, εύχαριστημένος, ικανοποιημένος, 'ίνουμαι ραζής (<razi olmak) = συγκατανεύω, μένω σύμφωνος
 A ιρεζίλι, ιρεζίλ(ης) ό - ιρεζίλτσα ή - ιρεζίλι τό (<rezil) = ρεζίλι, ξεφτελισμένος

S

- A σαπουρλούς, σαπουρλούς ό - σαπουρλούσσα ή (<sapırlı) = ύπομονετικός
 σαπουρσούζι, σαπουρσούζης ό - σαπουρσούζι τό (<sapırsız) = άνυπόμονος
 σαγλάμι (<sağlam) = στερεός, γερός, δυνατός
 σαγίρι, σαγίρ(ης) ό - σαγιρού ή - σαγίρι τό (<sağır) = κουφός
 σακ-κάρι, σακ-κάρ(ης) ό - σακ-καρού ή - σακ-κάρι τό (<sakar = λευκή κηλίδα στο μέτωπο του άλόγου) = αυτός που έχει λευκή κηλίδα στο μέτωπο (για τά ζώα), παρδαλός, σταμπαρισμένος, δαμονοχτυπημένος
 A σαχάτι, σαχάτ(ης) ό - σαχάτι τό (<sakat) = σακάτης, σακάτικος
 σαπάς (<sapa) = άπόκεντρος, άπόμερος
 σαπούχι, σαπούχος ό - σαπούχου ή - σαπούχι τό (<sapık) = στραβός, άνάποδος (για άνθρωπους)
 Π ξερχόσι, ξερχόσης ό (<serhos) = μεθυσμένος
 σάρπι (<sarp) = δύσβατος, άπόκρημνος, άπότομος
 σαβάχος, σαβάχος ό (ΠΑΙ σαβάχης ό) (<ITAK savah) = κουτός, άφη-

- ρημένος, ελαφρόμυαλος
 σαϊγουςούζι, σαϊγουςούζης ό - σαϊγουςούζα ή - σαϊγουςούζι τὸ (<say-
 gisiz) = ἀπερίσκεπτος, ἀστόχαστος, ἀδιάκριτος
 Α σεφίλι, σεφιλ(ης) ό - σεφιλ'τα ή σεφιλ'σσα ή - σεφίλι τὸ (<sefil) =
 ἄθλιος, ταλαίπωρος
 Α σελαμέτι Β, σελαμάτι ΑΦ (<selâmet) = ἄνετος, ἥρεμος, ἡσυχος
 Π σερπέσι, σερπέσης ό - σερπεσού ή - σερπέσι τὸ Β, σᾶρπάσι, σᾶρπάσης ό
 -σᾶρπάσου ή - σᾶρπάσι τὸ (<serpes) = ξένοιαστος, ἄσκαστος, ἐλεύ-
 θερος
 σερίνι (<serin) = δροσερὸς
 Π σερσέμι Β, σᾶρσάμι ΑΦ, 'Τό (<sersem) = κοιμισμένος, ἀργοκίνητος,
 βλάκας
 σεφσερής, σεφσερής ό - σεφσερίσσα ή (<serseri = ἀνόητος, ἀλήτης,
 πλάνος, τυχοδιώκτης) = ἀνόητος, χαζός
 σέρτι Β, σᾶρτι ΑΦ (<sert) = σκληρὸς, τραχὺς
 σίχι (<sık) = πυκνὸς
 σιχής (<siki) = σφιχτός
 Α σιφτενό(ς) Β, σιφταχνό(ς) ΑΦ (<siftah) = προηγούμενος
 Π σιπάρι (<siper) = ὑπὴνεμος
 σολάχος, σολάχος ό (<solak) = ἀριστεροχέρης, ζερβοχέρης
 σουτδλούς, σουτδλούς ό - σουτδλούσσα ή (<suçlu) = φταιχτής, ἔνοχος
 σουρκούνι (<sürgün) = ἐξόριστος
 σουρτούκί, σουρτούκ(ης) ό - σουρτούκού ή - σουρτούκί τὸ (<sürtük)
 = ἀλήτης

Ş

- Α σάπάνος, σάπάνος ό (<şaban) = βλάκας
 Α σαφάχος, σαφάχος ό (-σαφαχτενή ή Β) (<şafak = αὐγή, πρωί, ξημέρω-
 μα) = χαζός, στραβός, ἀλλήθωρος, ἄθῳς
 Π σαχπάζι, σαχπάζης, ό - σαχπάζι τὸ (<şahbaz) = βιαστικός, γρήγορος
 Α σάλωνα (<şalı τὸ (= μάλλινο ὕφασμα ὕφασμένο στὸν ἀργαλειό) <şal)
 = ό ἀπὸ σάλι, σάλενιος
 σαπδάλι, σαπδάλ(ης) ό - σαπδαλου ή - σαπδάλι τὸ (<şarşal) = ἀκατά-
 στατος
 σαπδαλ-λάχος, σαπδαλ-λάχος ό (<şarşallak) = ἀκατάστατος, ἀνάρμο-
 στος, ἀνόητος, ἀσυνάρτητος στὰ λόγια
 σαδχούνι, σαδχούν(ης) ό - σαχούνι τὸ (<şaşkın) = συγχυσμένος, ἔκ-
 πληκτος
 σοκάρώνα (<σοκάρι τὸ (= ζάχαρη)<şeker) = ζαχαρένιος
 σάνι (<şen) = χαρούμενος, πρόσχαρος

- A ὄᾱρι (<şer) = κακός
 ὀιρελοῦς B, ὀιρᾶλοῦς AΦ (<şirali ἢ şirali) = αὐτός πού ἔχει χυμό,
 μούστο (γιά τὰ φρούτα)

T

- A ταπιᾶτλούς, ταπιᾶτλούς ὁ - ταπιᾶτλούσσα ἢ (<tabiatli) = ὁ καλῆς δια-
 γωγῆς, καλοῦ χαρακτήρα ἄνθρωπος
 A ταπιατ-σοῦζι, ταπιατ-σοῦζης ὁ - ταπιατ-σοῦζα ἢ - ταπιατ-σοῦζι τὸ (<ta-
 biatsız) = ὁ κακῆς διαγωγῆς, κακοῦ χαρακτήρα, ἀνάγωγος
 A ταλιμιλούς (<talimli) = γυμνασμένους, ἐκπαιδευμένους
 A ταμαχῳκιέρι, ταμαχῳκιέρ(ης) ὁ - ταμαχῳκιέρτσα ἢ B, ταμαχῳκᾶρι, ταμαχῳ-
 κᾶρ(ης) ὁ - ταμαχῳκᾶρτσα ἢ AΦ (<tamahkâr) = τσιγγούνης, φιλάργυ-
 ρος, οἰκονόμος
 A τεμάμι (<tamam) = πλήρης
 τασίπι, τασίπ(ης) ὁ - τασίπι τὸ (<tas`ip) = στραβός, λοξός, ἀνάποδος
 ταβλούς (<tavli) = παχύς, καλοθρεμμένος (γιά ζῶα)
 ταζὸ (<taze) = καινούριος
 A τεπτίλι, τεπτίλ(ης) ὁ - τεπτίλι τὸ (<tebdil) = ἀδέσποτος, ἐλεύθερος,
 ἄφοβος, (νεγκῳθεῖ τεπτίλι = γυρίζει, περιφέρεται ἀδέσποτα)
 A τεχλικελοῦς B, τεχλικᾶλοῦς AΦ (<tehlikeli) = ἐπικίνδυνος
 τεῳκέλ-λέκι B, τεῳκᾶρῳᾶκι AΦ (<tekerlek) = στρογγυλός
 A τεῳμίλι (<tekmil) = συμπληρωμένος
 A τεῳᾶφι (<telef) = καταστραμμένος, ρημαγμένος, ἀφανισμένος
 τομπέλι, τομπέλ(ης) ὁ - τομπέλτσα ἢ B, τεῳπᾶλι, τεῳπᾶλ(ης) ὁ - τεῳπᾶλ-
 τσα ἢ (<tembel) = τεμπέλης
 A τερπιαλούς, τερπιαλούς ὁ - τερπιαλούσσα ἢ B, τεῳρπιαλούς, τεῳρπιαλούς
 ὁ - τεῳρπιαλούσσα ἢ (<terpiyeli) = αὐτός πού ἔχει ἀγωγή, μορφωμένος
 A τερπιασοῦζι, τερπιασοῦζης ὁ - τερπιασοῦζα ἢ B, τεῳρπιασοῦζι, τεῳρπι-
 ᾶσοῦζης ὁ - τεῳρπιασοῦζα ἢ (<terbiyesiz) = ἀνάγωγος, ἀμόρφωτος
 τέρσι B, τεῳρσι (<ters) = ἀνάποδος, στραβός
 A τεσλίμι (<teslim) = παραδομένος, ἔνουν τεσλίμι (<teslim oldu) = πα-
 ραδόθηκε
 τετίργκινι (<tetirgin) = σκορπισμένος, διαλυμένος, ἴνουμεν τετίργκινι
 (<tetirgin olmak) = διασκορπίζομαι, διαλύομαι
 A τεβατοῦρι (<tevatür) = σπουδαῖος, ἑακουστός
 τίτιζι, τίτιζης ὁ - τίτιζα ἢ - τίτιζι τὸ (<tütiz) = νευρικός, νευρόσπασμα
 τοῳᾶλι, τοῳᾶλ(ης) ὁ - τοῳαλοῦ ἢ (<topal) = κουτσός
 τουβεῳκιέρι, τουβεῳκιέρ(ης) ὁ - τουβεῳκιέρι τὸ B, τουῳᾶῳᾶλι, τουῳᾶῳᾶλ(ης)
 ὁ - τουῳᾶῳᾶλι τὸ AΦ (<tüfekel) = ἀπότηρευτος, ἀθῳος
 τοῳμι (<tüm) = ἀκῳραιος, ἀτόῳιος, ὀλόκληρος

τούλ-λουν τούλ-λουν B, τούλ-λους τούλ-λους AΦ (<türlü) = ποικίλος, λογιής λογιής. Ἀπαντᾷ καὶ χωρὶς ἐπανάληψη καὶ ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς καὶ μόνου του ὡς οὐσιαστικὸ μετὰ τῇ σημασίᾳ: εἶδος, σχέδιο: τοὺς τούλ-λους φαῖ ἔνι αὐτό; (= τί λογιῆς φαγητὸ εἶναι αὐτό:). τοὺς τούλ-λους ἔνι; (= τί εἶδος εἶναι;) AΦ

τουιλούς (<tüyülü) = τριχωτός, χνουδωτός

U

ὀγουρλούς, ὀγουρλούς ὁ - ὀγουρλούσσα ἡ (<uğurlu) = τυχερός
ὀγουρσουζί, ὀγουρσουζης ὁ - ὀγουρσουζα ἡ - ὀγουρσουζί τὸ (<uğursuz)
= ἄτυχος, γουρσουζης

ἴγιουντούς, ἴγιουντούς ὁ - ἴγιουντούσσα ἡ B, οὐγιουντούς, οὐγιουντούς ὁ οὐγιουντούσσα ἡ (<uyuntu) = κοιμίσης, κοιμισμένος

V

A βερέμι B, bärämi AΦ (<verem) = φυματικός, φθισικός

A βερεμλούς, βερεμλούς ὁ - βερεμλούσσα ἡ B, bärämlous, bärämlous ὁ - bärämlous ἡ (<veremli) = φυματικός, φθισικός

Y

γιαγλούς (<yağlı) = λιπαρός

γιαχίνι (<yakin) = κοντινός

γιαμάνι (<yaman) = δραστήριος, φοβερός, καταφερτής

γιανάζι, γιανάζης ὁ - γιανάζι τὸ (<yanaz) = ἀνάποδος, δύστροπος

γιαγνίδι (<yanlı) = λανθασμένος

γιαραλούς, γιαραλούς ὁ - γιαραλούσσα ἡ (<yaralı) = τραυματισμένος, τραυματίας, σπυριάρης

γιαβάνι (<yavan) = ἄπαχος, ὁ χωρὶς λάδι ἢ λίπος ἢ προσφάγι

γελ-λούς, γελ-λούς ὁ - γελ-λούσσα ἡ AΦ, γερλούς, γερλούς ὁ - γερ-λούσσα ἡ (<yerli) = ντόπιος

γεσίλι (<yeşil) = πράσινος

γιετχούνι (<yetkin) = ὥριμος, φτασμένος

γιουβαλ-λάχι B, γιουβαρλάχι AΦ (<yunarlak) = στρογγυλός

Z

ζαπούνι (<zapın) = ἄδύνατος, καχεκτικός

- A ζαβαλ-λούς, ζαβαλ-λους ό - ζαβαλ-λούσσα ή (<zavallı) = καημένος, κακόμοιρος
 A ζαϊφι (<zayıf) = αδύνατος, καχεκτικός
 ζενγγίνι, ζενγγίν(ης) ό - ζενγγίντσα ή (<zengin) = πλούσιος
 ζεβζέκι, ζεβζέκ(ης) ό - ζεβζέκι τó (<zevzek) = φλύαρος, λογάς, ζεβζέκης
 A ζίτ-τι (<zıt) = αντίθετος, ανάποδος
 Π ζιανκέρι, ζιανκέρ(ης) ό - ζιανκέρτσα ή - ζιανκέρι τó (<ziyankâr) = ζημιάρης
 ζολ-λους B, ζορλους AΦ (<zorlu) = εξαιρετικός, σπουδαίος

3. Ἀντωνυμίες

Οί αντωνυμίες, πού δανείστηκε τó ΦΙ από την τουρκική γλώσσα, είναι ελάχιστες. Ἐκτός από την άοριστη ό φιλάν(ης), πού κλίνεται, όλες οί άλλες είναι άκλιτες και χρησιμοποιούνται για όλα τά γένη και όλες τις πτώσεις και στοὺς δυό ἀριθμούς.

B

παδχά άόριστη (<başka) = άλλος
 πιρ-πρινά άλληλοπαθής (<bir birini) = ό ένας τόν άλλο

D

- τίσιπ άόριστη (<dip = βυθός, πυθμένας) = (οὐσιαστική και επιθετική)
 = όλος
 A φιλάν(ης) ό - φιλάντσα ή - φιλάνι τó άόριστη (<filân και falan) = ό τάδε, ό δείνα

H

- Π (χ)έρ B, (χ)άρ AΦ, άόριστη (<her) = (μόνο ως επιθετική) ό καθένας, ό κάθε
 Π (χ)έρ-τόινα ή -τέινα B, (χ)άρ-τόινα ή -τάρινα AΦ άόριστη (<her biri) = (μόνο ως οὐσ.) ό καθένας
 Π (χ)ερκές B, (χ)άρκās AΦ άόριστη (<herkes) = (μόνο ως οὐσιαστική) ό καθένας

K

(κ)εντι - (κ)εντινέ αὐτοπαθής και όριστική (<kendi-kendine) = ό ίδιος

τόν ἑαυτό του |, μόνος του, ὁ ἴδιος
 κεντι-παδινά ὀριστική (<kendi başına) = τοῦ κεφαλιοῦ του, μόνος του,
 μόνος
 κίμι ὀριστική (<kim) = μερικοὶ
 κίμισι ὀριστική (<kimisi) = μερικοὶ
 νάαταρ(α) ἐρωτηματική καὶ ἀναφορική (<ne kadar) = πόσος, ὅσος

4. Ἀριθμητικά

πριντόης (<birinci) = πρῶτος, καλύτερος, ἐξαιρετικὸς
 τοχσάνα (<doksan) = ἐνενήντα
 σεξέντα Β, σᾶξάνα (<seksen) = ὀγδόντα

5. Ρήματα

Τὰ ρήματα, ποὺ δανείστηκε τὸ ΦΙ ἀπὸ τὴν τουρκική, λήγουν κατὰ κανόνα
 σὲ 1) -ίζω καὶ -ῶ, 2) λιγότερα σὲ -ιέ(γ)ω Β ἢ -ιέ(ζ)ω καὶ -ιέω, 3) ἐλάχιστα σὲ
 -ά(γ)ω Β ἢ -άω καὶ 4) ἀκόμη πιὸ ἐλάχιστα σὲ -νω, -εῶ καὶ -σκω.

Α

ἀτστιτιέ(γ)ω Β, ἀτστιδιέω (<acımak) = πονῶ, λυποῦμαι
 ἴγλατίζω Β, ἴγλατίζω ΑΦ (<ağıllamak) = δηλητηριάζω
 ἄγλατ-τουρδίζω (<ağlatmak) = κάνω κάποιον νά κλάψει, νά πονέσει
 ἴγνατίζω Β, γιγνατίζω ΑΦ, ἴτῶ (<ağnamak) = κυλιέμαι σὲ στάχτη,
 σκόνη
 ἄγριτ-τουρδίζω (<ağritmak) = κάνω κάποιον, κυρίως κάποιον μέλος τοῦ
 σώματος νά πονέσει
 ἄχταρδίζω ἢ ἄχταρῶ ΑΦ, ἴτῶ (<aktarmak) = ἀνακατεύω (κυρίως τὰ
 στάχυα στὸ ἄλωνι
 ἄλδουρδά(γ)ω Β, ἄλδουρδίζω ΑΦ (<aldırmak) = συντελῶ στὸ νά κλέ-
 ψει, νά ἄρπάξει, νά κλέψει κανεὶς κάτι ἀπὸ κάποιον
 ἄλιττιέω (<alışmak) = συνηθίζω (ἀμετάβ.)
 ἄλιττουρδίζω (<alıştırmak) = συνηθίζω κάποιον σὲ κάτι
 ἄγνατίζω καὶ ἄγνατῶ (<anlamak) = ἐννοῶ, καταλαβαίνω

ἀγνατ-τουρδίζω (<anlamlandırmak) = ἐξηγῶ ἢ οἶνω σὲ κάποιον νά καταλάβει κάτι

ἀντιέζω καὶ ἀντιέω (<anmak) = θυμοῦμαι, ἀναφέρω, ὑπενθυμίζω ἀρατίζω (<aramak) = ψάχνω, γυρεύω, ἐρευνῶ

ἀρχαλατίζω καὶ ἀρχαλατῶ (<arkalamak) = ὑποστηρίζω, προστατεύω ἀσλατίζω B, ἀσिलाτίζω καὶ ἀσिलाτῶ (<as(i)lamak) = μπολιάζω, κάνω ἐμβόλαιο

ἀστιέ(γ)ω (<aşmak) = διαβαίνω ἀπὸ διάσελο ἢ πέρασμα πίσω ἀπὸ τὸ βουνό, βασιλεύω (γιά τὸν ἥλιο)

ἀβλατίζω (<avlamak) = κυνηγῶ, παρακολουθῶ

Π ἀβαρаланτίζω (<avaralanmak) = χασομερῶ

ἄζαρλατίζω καὶ ἄζαρλατῶ (<azarlamak) = μάλωνω, ἐπιπλήττω

ἄζτουρδά(γ)ω B, ἄζτουρδίζω AΦ (<azdırmak) = ἐξάπτω, ἐξερεθίζω

ἄζτιέω (<azmak) = ἐξερεθίζομαι, ἐξοργίζομαι, ἐξάπτομαι

B

παΐγρδάω (<bağırmak) = κραυγάζω, φωνάζω δυνατὰ

παχτουρδά(γ)ω B, παχτουρδίζω AΦ (<bakırmak) = βάζω κάποιον νά ἐξετάσει κάποιον

παριδτιέ(γ)ω (<barışmak) = συμφιλιώνομαι

παριδτουρδίζω (<barıştırmak) = συμφιλιώνω

παστουρδά(γ)ω B, παστουρδίζω (<bastırmak) = κλείνω τίς τρύπες, πιέζω

παδσареύω (<başarmak) = κατορθώνω, καταφέρνω, πετυχαίνω

παδσλατίζω καὶ παδσλατῶ (<başlamak) = ἀρχίζω

πατουρδά(γ)ω B, πατουρδίζω AΦ (<batırmak) = βυθίζω, καταστρέφω

πατ-τιέ(γ)ω (<batmak) = βυθίζομαι, καταστρέφομαι, χάνομαι

παϊντά(γ)ω B, παϊντίζω AΦ (<bayılmak) = λιποθυμῶ

ποεντίζω B, πᾶᾰντίζω, AΦ (<beğenmek) = διαλέγω, προτιμῶ, μοῦ ἀρέσει

πουκαντιέζω B, πουκαντιζω καὶ (σπάνια) πουκαντιέω AΦ (<beğenmek) = διαλέγω, προτιμῶ, μοῦ ἀρέσει

πεκλετίζω καὶ πεκλετῶ (<beklemek) = φυλάγω, περιμένω

πενγζετιζω (<benzemek) = παρομοιάζω

πεσλετίζω καὶ πεσλετῶ (<beslemek) = διατρέφω, παχύνω (κυρίως ζῶο)

πεζτιέω (<bezmek) = βαριέμαι

πιχτιέω (<bıkmak) = μπουχτίζω, βαριέμαι, ἀηδιάζω

πιραχτιέω (<birakmak) = ἀποβάλλω (γιά ζῶα)

πιλτουρδίζω (<bildirmek) = γνωστοποιῶ

πικρικτουρδά(γ)ω B, πικρικτουρδίζω AΦ (<biriktirmek) = μαζεύω, συγκεντρώνω, έξοικονομώ
 πιτιέζω και πιτιέω (<birmek) = τελειώνω, τερματίζω
 πογουδτιέω (<boğuşmak) = μαλώνω (για τὰ σκυλιά κυρίως)
 ποχτῶαλατίζω (<bohçalamak) = τυλίγω σὲ μπόγο (ιδίως ροῦχα)
 ποῶατίζω και ποῶατῶ (<boşamak) = παίρνω διαζῦγιο, χωρίζω
 ποῶσαντίζω (ἄορ. ποῶάντ'σα) (<boşanmak) = λύνομαι (για ζῶα), ξεχύνομαι, ρέω (για νερό ἀλλακιοῦ, δεξαμενῆς)
 πογιατίζω (<boyamak) = χρωματίζω, βάφω, μπογιατίζω
 πογιατ-τουρδίζω (<boyatmak) = βάζω κάποιον νά βάψει κάτι
 ποζτιέζω B, ποζτιέ(ζ)ω AΦ (<bozmak) = καταστρέφω, χαλῶ
 ποζτουρδά(γ)ω B, ποζτουρδίζω AΦ (<bozdurmak) = βάζω κάποιον νά χαλάσει κάτι, κάνω τὰ χρήματα ψιλὰ
 πελτιέζω B, πελτιέω AΦ (<bölmek) = μοιράζω, διαιρῶ
 πουτατίζω και (σπάνια) πουτατῶ (<budamak) = κλαδεύω
 πολαντιέ(γ)ω B, πολαντιέζω AΦ (<bulanmak) = θολώνομαι, ταρασσόμαι, συννεφιάζω
 πολαντουρδίζω (<bulandırmak) = θολώνω, βάζω κάποιον νά θολώσει
 πουλαδτιέω (<bulaşmak) = ἀναμιγνύομαι, ἀνακατεύομαι, ἀκουμπῶ
 þουρουδτιέω (<buruşmak) = μαραίνομαι
 þουρουδτουρδίζω (<buruşturmak) = μαραίνω
 πουγιοурδά (<buyurmak) = διατάζω

C

τῶαπαλατίζω και τῶαπαλατῶ (<cabalamak) = προσπαθῶ
 Π τῶαν-ναντίζω (<canlanmak) = ζωηρεύω, ζωντανεύω
 Π τῶανα(β)ουρ(d)ίζω (<canavar (= ἄγριο ζῶο) ἢ canvermek (= πεθαίνω))
 = οὐρλιάζω (για τὰ ἄγρια ζῶα και τὰ σκυλιά)
 τῶαῖτιέω (<caymak) = ἀλλάζω γνώμη, μετανιώνω
 τῶιβιλετίζω (<cinildamak) = κελαηδῶ, κάνω τσίου τσίου

Ç

τῶαλιντιέω (<çalınmak) = προσβάλλομαι ἀπὸ ἄρρώστια (κυρίως για τὸ φυτικό κόσμος)
 τῶαλιδτιέω (<çalışmak) = ἐργάζομαι, δουλεύω
 τῶαλτῶ (<çalmak) = τραβῶ τὸ μαχαίρι, πῆζω τὸ γάλα, σκουπίζω, παίζω μουσικό ὄργανο, τῶαλτιέ με ὁ ὕπνος B, τῶαλτει μι ὁ ὕπνος AΦ (= με παίρνει ὁ ὕπνος)

ἱδάλχα(λα)τίζω (<çalkalanmak) = ξεπλένω πρόχειρα (μαγειρικά σκεύη)

ἱδάρπτιέ(ζ)ω (<çarpmak) = χτυπῶ, ρίχνω με ὀρμή κάτω, ἐξάπατῶ

ἱδατίέζω (<çatmak) = συναρμολογῶ, στήνω

ἱδατιέ(γ)ω (<çatmak) = συγκρούομαι, συναντῶ, μαλώνω

ἱδατιστιέω (<çatışmak) = συγκρούομαι, μαλώνω

1. ἱδατλατίζω, 2. ἱδατλατῶ (<çatlamak) = 1. σκάζω κάποιον 2. σκάζω ἐγώ

ἱδαστεύομαι (<İsws çatmak) = βασανίζομαι, παιδεύομαι

ἱδεκιντά(γ)ω B, ἱδεκιντίζω AΦ (<çekinmek) = ντρέπομαι, δὲν ἔχω θάρρος, διστάζω, ἀποτραβιέμαι, ὀπισθοχωρῶ, ἀποφεύγω

ἱδενελετίζω B, ἱδәнәләтiзω AΦ (<çeneli(= φλύαρος) + -ιζω) = φλυαρῶ

ἱδουρδά(γ)ω (<çevirmek) = κυκλώνω, στρέφω, γυρίζω (ἐνεργ.), ράβω παπούτσια

ἱδιγிரδάω (<çığırma) = φωνάζω, κραυγάζω, τσιρίζω

ἱδιχίλατίζω (<çikilamak) = κομποδένω, βάζω κάτι μέσα σὲ κομπόδεμα

ἱδιρπτιέ(ζ)ω (<çirpmak) = τινάζω ἢ χτυπῶ (γιὰ νὰ πέσει ὁ σπόρος ἢ ὁ καρπὸς)

Π ἱδιφτελετίζω B, ἱδιφтәләтiзω AΦ (<çiftelemek) = ζευγαρώνω, κάνω κάτι ζευγάρι

ἱδιγνατίζω και ἱδιγνατῶ (<çığnemek) = καταπατῶ

ἱδιλ-λεντίζω (<çimlenmek) = βλασταίνω, πρασινίζω

ἱδιντέω (<İsws çimdik = τσίμπημα) = χαράζω με ξυράφι τὴν ἐπιδερμίδα, γιὰ νὰ φύγει τὸ μαῦρο ἢ τὸ μολυσμένο αἷμα

ἱδιβιλετίζω (<çivilemek) = καρφώνω με σφήνες κάτι, στερεώνω με σφήνες κάτι

ἱδιζεύω (<çizmek) = τραβῶ γραμμὴ (κυρίως με ἀλέτρι στὸ χωράφι)

ἱδογαλτίζω (<çoğaltmak) = πληθαίνω, αὐξάνομαι

ἱδολαχεύω (<ἱδολάχος [(= κουλὸς) <çolak]) + -εύω) = εἶμαι κουλὸς

ἱδολ-λαντίζω (<çollenmek) = ξεχειλίζω, ἀγριεύω, τρελαίνομαι σὰ χείμαρρος

ἱδορλαντίζω (<çorlanmak) = δηλητηριάζομαι, πεθαίνω ἀπὸ δηλητηρίαση (χρησιμοποιεῖται συχνὰ σὲ κατάρεις)

ἱδοκτιέ(γ)ω B, ἱδοκτιέ(ζ)ω AΦ (<çökme) = καταρρέω, ὑποχωρῶ, κατακάθομαι (στὸν πάτο)

ἱδομελτιέω (<çömelmek) = κάθομαι ἀνακούρκουδα

ἱδουλ-λαντίζω (<çullanmak) = ἐπιπίπτω, ἐγκαθίσταμαι κάπου πολλές φορές, γίνομαι φορτικός

ἱδουρουκτιέω (<çürümek) = σαπίζω

ἱδουρουκтуурди́зω (<çürütmek) = ἀφήνω ἢ συντελῶ νὰ σαπίσει κάτι

D

- ταταντίζω (<dadanmak) = καλομαθαίνω, γλυκαίνομαι
- Π ταγλατίζω (<dağlamak) = καίω, καταστενοχωρώ (μεταφορ.)
- ταντῶ καὶ καταταντῶ (<ἴσως dalamak = δαγκώνω, κεντῶ) = ἀρπάζω
- ταλαστiew AΦ, Tῶ (<dalaşmak) = δαγκώνω τὸν ἄλλο, μαλώνω (γιὰ σκυλιά)
- ταλγαλαντίζω (<dalgalanmak) = κυματίζω, ἔχω ζάλη
- ταλτιέω (<dalmak) = ἀφαιροῦμαι, βυθίζομαι σὲ βῦθο, ὄρμῳ
- τανιδεύομαι (<danişmak) = συμβουλευομαι
- ταρσιχλαντίζω (<darsıklanmak) = στενοχωριέμαι
- ταρσιχτιέω (<darsıkmak) = στενοχωριέμαι
- ταβραντίζω (<davranmak) = κινούμαι, βιάζομαι, προσπαθῶ
- ταγιαχλατίζω καὶ ταγιαχλατῶ (<dayaklamak) = στηρίζω, βάζω ὑποστήριγμα
- ταγιαντιέ(γ)ω B, ταγιαντίζω AΦ (<dayanmak) = ἀντέχω, ἀντιστέκομαι, στηρίζω
- Π τερτλεστiew (<dertleşmek) = λέω τὰ βάσανά μου στὸν ἄλλο
- τίτιδτιέω (<didişmek) = ὀργίζομαι πολὺ, πονῶ
- τικτιέω καὶ τικτιέω (<dikmek) = στήνω ὄρθιο, ὀρθώνω
1. τιλετίζω 2. τιλ-λετῶ (<dilemek = ἐπιθυμῶ) = 1. ἐπιθυμῶ, περιμένω ἀπὸ τὸ Θεό. 2. Εὐχομαι, προσεύχομαι, ἐπιθυμῶ
- τιλιμλῆτιζω (<dilimlemek) = κόβω κάτι σὲ φέτες
- τινελδιζω (<dinlemek) = περιμένω, στέκομαι ὄρθιος
- τιγνετίζω B, τιγνῆτιζω AΦ (<dinlemek) = ἀκούω, ὑπακούω, προσέχω
- τιριλιτιέ(γ)ω B, τιριλιτίζω AΦ (<dirilmek) = ζωντανεύω, ἀνασταίνομαι, ἀναρρωννύω
- τογρατίζω (<doğramak) = κομματιάζω, λιανίζω
- ῥοχαντουρδιζω (<dokandurmak) = προσβάλλω, πειράζω
- ῥοχαντιέ(ζ)ω B, ῥοχαντίζω AΦ (<dokanmak καὶ dokunmak) = προσβάλλομαι, πειράζομαι, ἀκουμπῶ
- τολατίζω (<dolamak) = περιτυλίγω, τυλίγω
- τολानτουρδιζω (<dolandırmak) = περιφέρω, τριγυρνῶ κάποιον
- τολानτίζω (<dolanmak) = περιφέρομαι, τριγυρνῶ (ἐγῶ)
- τολαστiew (<dolaşmak) = μπερδεύομαι
- τολασττουρδιζω (<dolaştırmak) = μπερδεύω κάποιον
- dονατίζω (<donamak) = στολίζω, τακτοποιῶ, σιγυρίζω
- τοΰῆτιζω (<döşemek) = στρώνω (κυρίως τὴν αὐλὴ μὲ πλάκες)
- τουμαν-νατίζω (<dumanlamak) = δίνω φωτιά, ντουμανιάζω
- τουρουλδιέ(γ)ω B, τουρουλδιζω (<durulmak) = κατακάθομαι, γίνομαι διαυγής

τουρουμλετίζω B, τουρουμλᾱτίζω AΦ (<dürülmek) = διπλώνω, τυλίγω
 τουδουντάω B, τουδουντίζω ΠΕΡΧ (düšünτίζω AΦ-D) (<düşünmek)
 = σκέπτομαι
 τουζεν-νετίζω B, τουζᾱν-νάτίζω AΦ (<düzenlemek) = τακτοποιώ
 τουζδιέ(ζ)ω (<düzmek) = τακτοποιώ, σιάζω, ραματιάζω

E

ἐγλιεντιέ(γ)ω B, ἄγλᾱντίζω AΦ (<eglenmek) = γλεντῶ, διασκεδάζω
 (γ)ερδιέω (<ermek) = φτάνω· κυρίως στη φράση: τ' ἄχίλι του τζό(γ)ερ-
 διέ' = τὸ μυαλὸ του δὲ φτάνει, δὲν κόβει
 ἐσιρκετίζω B, ἄσιρκᾱτίζω AΦ (<esirgemek) = προστατεύω, φυλάγω

F

- A φεραχλαντίζω (<ferahlanmak) = ἀνακουφίζομαι, ἡσυχάζω
 φιρλαντίζω καὶ φιρλατῶ (<fırlamak) = πετῶ, ἐκτοξεύω
 φιτλετίζω (<fitlemek) = ἐξερεθίζω, ὑποκινῶ, βάζω ζιζάνια

G

- A γαζαλιέζω (<gazelenmek) = κιτρινίζω (γιά φύλλα)
 κᾱτῶαλᾱτίζω (<gezelemek) = διανυκτερεύω, κάνω νυχτέρι
 κεῖτσιντά(γ)ω B, κᾱτῶσιντίζω AB, Ὑτῶ (<geçinmek) = διαβιῶ, περνῶ τὴ
 ζωή
 κερκιλετίζω B, κᾱρκιλᾱτίζω AΦ (<gergilemek) = τεντώνω
 κεῖτουρδά(γ)ω B, κᾱτουρδίζω AΦ (<getirtmek) = παραγγέλλω, φέρνω μὲ
 τὴ βοήθεια κάποιου κάποιον ἢ κάτι
 κοῖτσίζω B, κοῖτσᾱω AΦ (<göçmek) = μεταναστεύω, μετοικῶ
 κοῶρδίζω ΠΕΡΧ (<gövmek) = πρασινίζω
 κοζλετίζω καὶ κοζλετῶ B, κοζλᾱτίζω καὶ κοζλᾱτῶ AΦ (<gözmek)
 = περιμένω
 κουλ-λεντίζω B, κουρλᾱτίζω AΦ (<gürlemek) = βροντῶ, καίω καλᾶ μὲ
 θόρυβο (γιά τὴ φωτιά μὲ ξύλα)
 κουβεντιέ(γ)ω B, κουβᾱντίζω AΦ (<güvenmek) = βασίζομαι, ἐμπιστεύ-
 ομαι, ἐλπίζω

H

- Π χαμλατίζω (<hamlamak) = παθαίνω σωματική ὑπερκόπωση (χρησιμο-
 ποιεῖται γιά τοὺς ἀσυνήθιστους στή δουλειὰ ἀνθρώπους ἀλλὰ καὶ γιά

τὰ ἀδοϋλευτα ὑποζύγια: ἄλογα, βόδια κ.τ.λ.)

- A χαραμίζω (<χαράμι τὸ [= ἄδικο, παράνομο, ἄθεμιτο]<haram] + -ίζω)
= χαραμίζω

1. χαρτῶε(ύ)ω 2. χαρτῶεύουμαι (<harcamak) = 1. ξεδεύω 2. ξεοδιάζομαι
χαδεύω B, χασῶλατίζω καὶ χασῶλατῶ AΦ (<haslamak) = ζεματίζω

- A χαζιλ-λατίζω καὶ χαζιλ-λατῶ B, χαζιρλατίζω καὶ χαζιρλατῶ (<hazirla-
mak) = ἐτοιμάζω

χαζιλαντίζω (<ITAK hazlanmak) = εὐχαριστιέμαι, μοῦ ἄρέσει, συμπαθῶ
χαλαλαστιάω (<helâllaşmak = ἀλληλοσυγχωροῦμαι) = ἀποχαιρετῶ

- A (ἔ)εσαπλάτιζω (<hesaplamak) = λογαριάζω

- A χαβασλαντίζω (<heveslenmek καὶ havaslanmak) = ἔχω κλίση, ὄρεξη,
ἐπιθυμία

χίκ-μῶκ λέω (<hik mik) = ἀπαντῶ σὲ ἐρώτηση ἀόριστα

χαρλατίζω (<hırlamak) = γρυλίζω (γιά ζῶα)

χοῖνourδίζω (<homurdanmak) = μουγγρίζω

χοπῶλατίζω καὶ χοπῶλατῶ (<hoplamak) = πηδῶ, χοροπηδῶ

χोरλατίζω (<horlamak) = ροχαλίζω

χοσῶλαντίζω (<hoşlanmak) = εὐχαριστιέμαι, μοῦ ἄρέσει, συμπαθῶ

χοβῶλατίζω καὶ χοβῶλατῶ (<hovlamak) = ὀρμῶ, χυμῶ

- Π χουιλαντίζω (<huylanmak) = τρομάζω, ταρασσομαι, φοβοῦμαι

I

- A ιτῶαρλατίζω (<icarlamak) = νοικιάζω

- A ιλατῶλατίζω (<ilâçlamak) = βάζω φάρμακο

ιμπρεντίζω (<imrenmek) = λιμπίζομαι, ποθῶ

ιμζαλατίζω (<imzalamak) = βάζω κάποιον νὰ ὑπογράψει κάτι

- A ινατῶλαστιάω (<inatlaşmak) = πεισμώνω, βάζω πείσμα

ιῶμαρλατίζω (<işmarlanmak) = παραγγέλλω, κάνω νεῦμα

- A ιῶταχλαντίζω (<iştahlanmak) = ἔχω ὄρεξη, ἐπιθυμῶ

K

γαπαρδιέ(γ)ω B, γαπαρδίζω AΦ (<kabarmak) = φουσκώνω (ἀμετάβ.)

γατῶουρδίζω καὶ γατῶουρδάω (<kaçırmak) = φυγαδεύω

χαχτιέ(ζ)ω (<kakmak) = σπρώχνω μὲ τὰ κέρατα

γαῖλαλατίζω (<kalaylamak) = γαιώνω

γαντουρδά(γ)ω B, γαντουρδίζω AΦ (<kandırmak) = ξεγελῶ, πείθω

χαπαχοῦμαι (<kapaklanmak) = σκοντάφτω, πέφτω μπρούμυτα ἀπὸ
μπέρδεμα τῶν ποδιῶν, ἐνεργητ. χαπαχώνω

- γαπάτιζω ΑΦ, χαπάχων Β (<karamak) = κλείνω, σκεπάζω με τὸ καπάκι
- γαπαντίζω (<kapanmak) = κλείνομαι, μένω αποκλεισμένος· γαπαντισμένος = αποκλεισμένος
- χαπαν-ναντίζω (<kapanlamak) = γεμίζω τὸ ἄλεύρι στὸ χαπάνι (= μεγάλο χώρισμα στὸ σπῆτι ἢ μεγάλο σακὶ γιὰ ἄλεύρι ἢ σιτάρι)
- γαπουδτιέω (<karişmak) = ἄρπάζω, ληλατῶ
- γαπουδτουρδά(γ)ω Β, γαπουδτουρδίζω ΑΦ (<kariştirmek) = συντελῶ στὸ νὰ ἄρπάξουν, νὰ ληλατήσουν κάτι
- γαπτουρδά(γ)ω Β, γαπτουρδίζω ΑΦ (<kaptirmek) = συντελῶ στὸ νὰ ἄρπάξουν, νὰ ληλατήσουν κάτι
- γαπτιέ(γ)ω Β, γαπτιέ(ζ)ω ΑΦ (<karmak) = ἄρπάζω, |διαφεύγω, ξεφεύγω
- γαριέζω (<karamak) = κατηγορῶ, κακολογῶ, συκοφαντῶ
- γαρερλετιζω Β, γαρῆρλᾶτίζω ΑΦ (<kararlamak) = κανονίζω, ρυθμίζω
- γαριδτουρδά(γ)ω Β, γαριδτουρδίζω ΑΦ (<kariştirmek) = ἀνακατεύω
- γαριδτιέ(γ)ω Β, γαριδτιέω ΑΦ (<karişmak) = ἀνακατεύομαι
- γαρδिलातō Β, γαρδिलातिζω ΑΦ (<karşilamak) = συναντῶ, προϋπαντῶ, ἀντιλέγω
- Α κίσιφλετιζω Β, κίσιφλᾶτίζω ΑΦ (<kâşiflemek και keşiflemek) = παρακολουθῶ κρυφά, κρυφακούω, ἀφουγκράζομαι κρυφά
- γατιένω Β, γατιέ(ζ)ω, ποντ. γατεύω και χατεύω (<μᾶλλον kovmak και ὄχι katmak) = διώχνω
- γαβλατίζω (<kavlamak) = ξεφλουδίζω
- γα(β)ουρδάω (<kavurmak) = καβουρδίζω
- γα(β)ουδτιέω (<kavuşmak) = πλησιάζω, εφαρμόζω, σμίγω, συναντῶ (ἀμετάβατο)
- γαβουδτουρδίζω (<kavuştirmek) = εφαρμόζω, σμίγω, συναντῶ, πλησιάζω (μεταβατ.)
- γαϊρδά(γ)ω (<kaymak) = ὑποστηρίζω, ὑπερασπίζομαι
- γαζαντίζω (<kazanmak) = κερδίζω
- καμουρδά(γ)ω (<kemirmek) = τραγανίζω, κατατρῶγω, μασῶ κάτι σκληρὸ
- κέρτεύω (<kertmek) = χαράζω, κάνω ἐντομή, ἐγκοπῇ
- κῆστουρδίζω Β, κᾶστουρδίζω ΑΦ (<kestirmek) = κόβω διὰ μέσου ἄλλου, βάζω κάποιον νὰ κόψει κάτι
- ἴν-νατίζω (<kinamak) = κακρίνω, ἀποδοκιμάζω, ἐπικρίνω
- ἴνιριχτιέω ΠΕΡΧ (<kırılmak) = στραμπουλιζώ, σπάζω
- ἴνιρδάω (<kirmek) = καταστρέφω
- ἴνρῆτιέω (<kırmak) = ψαλλιδίζω, κουρεύω, περικόπτω
- ἴνσχαντιέ(γ)ω Β, ἴνσχαντίζω ΑΦ (<kışkanmak) = ζηλεύω

- γιβιρδάω (<kinirmek) = κλώθω, στρίβω (ένεργ.)
 γιβραντίω (<kinranmak) = στριφογυρίζω, περιφέρομαι
 Α γιυτιέω (<kiymak) = λυποῦμαι, τσιγγουνεύομαι
 γιζτιέω (<kizmak) = ἐξάπτομαι, ἐξοργίζομαι
 κίδνετιζω και κίδνετῶ (<kişnemek) = χλιμιντρίζω
 γολαϊλατιζω (<kolaylamak) = διευκολύνω
 γολτούχλατιζω (<koltuklamak) = πιάνω κάποιον ἀγκαζέ
 γοντιέω (<konmak) = καταλύω, ἐγκαθίσταμαι κάπου
 γονουστιέω (<konusmak) = συζητῶ
 γοπάρδιζω (<koparmak) = ἀποσπῶ
 γοπτιέω (<kormak) = ἀποσπάζομαι
 γοβαλατιζω και γοβαλατῶ (<konalamak) = διώχνω, κυνηγῶ
 κόπουρδιζω (<körürmek) = βγάζω ἀφρό, ἀφρίζω
 κόριενέσκω Β, κόριένω ΑΦ (<kör (= τυφλός)+ -ιεν(εσκ)ω) = τυφλώνομαι
 κότουλάντιζω (<kötülenmek) = ἀδυνατιζω, ἀσχημίζω
 γουτσαχλατιζω και γουτσαχλατῶ (<kucaklamak) = ἀγκαλιάζω
 γουτουρδάω Β, γουτουρδιζω και γουτουρδιέω ΑΦ (<kudurmak) = λυσιαίζω
 γουλ-λαντιζω (<kullanmak) = χρησιμοποιοῶ, μεταχειρίζομαι, φλογίζομαι
 γουλ-λαντιζει ή νιστία = φουντώνει ή φωτιά, γουλ-λαντιζω χίλε Β = σκέπτομαι
 γουρδιέ(ζ)ω (<kurmak) = ἐτοιμάζω, στήνω
 κούφλεντιζω Β, κούφλάντιζω ΑΒ (<küflenmek) = μουχλιάζω
 κούφλεντουρδιζω Β, κούφλάντουρδιζω ΑΦ (<küflendirmek) = συντελῶ, γίνομαι αἴτιος νά μουχλιάσει κάτι
 κούκρώνω Β, κούκράτιζω και κούκράτῶ ΑΦ (<kükremek) = ἀφρίζω

L

- Α ἰλεχίμλετιζω (<lehimlemek) = συγκολλῶ μὲ καλὰ ή ἄλλη συγκολλητική οὐσία μέταλλα

M

- μᾱλᾱτιζω και μᾱλᾱτάω (<melemek) = βελάζω
 Α μεραχλαντιζω (<meraklanmak) = ἐπιθυμῶ πολὺ, μερακλεύομαι
 Π<Α μουνταρεύω Β, μουνταρλατιζω ΑΦ, ᾿Τὸ (<murdarlamak) = μολύνω, μαγαρίζω
 Α μouxουρλατιζω (<mühürlemek) = σφραγίζω

Α μιζαβουρλατίζω (<müzevirlemek) = προδίνω

N

ναμουσλαντίζω (<ναμούσι τὸ [(= ντροπή, τιμή, ὑπόληψη)<namus]
+ -λαντίζω) = ντρέπομαι

Π ναζλαντίζω (<nazlanmak) = κάνω νάζια

Π λεμερδίζω B, λᾱmᾱrdíζω AΦ (<nemlenmek) = ὑγραίνομαι

Α νικάχλατίζω B, νικᾱχλᾱτίζω AΦ (<nikâhlanmak) = στεφανώνω

Π νισαν-νατίζω ΠΕΡΧ (<nışanlanmak) = ἄρραβωνιάζω

Α νι(γ)ετλεντίζω (<niyetlenmek) = σκοπεύω, προστίθεμαι, ἀποφασίζω

O

οὐλτιέ(γ)ω καὶ οὐλτιέ(ζ)ω B, οὐλτιέω B (<οὐλγούνι [(= ὥριμος)<olgun]
+ -τιέ(γ)ω ἢ -τιέ(ζ)ω) = σαπίζω, ἀλλοιώνομαι ἀπὸ τῆ ζέστη

ὀλ-λατίζω καὶ ὀ(ρ)λατίνω B, ὀρλατίζω καὶ ὀρλατῶ AΦ, Ὑῶ (<ITAK
ollamak ἢ orlamak) = σκαρφαλώνω

ὀβελετίζω B, ὀβᾱλᾱτίζω καὶ ὀβᾱλᾱτῶ AΦ (<ovalamak) = τρίβω, θρυμ-
ματίζω, κυλῶ ἢ πλάθω μὲ τὰ χέρια μου (ζυμᾶρι, κνιά, πηλό), γιὰ νὰ
κάνω σβολάκια

χοβλατίζω καὶ χοβλατῶ (<onlamak) = ὀρμῶ, ἐπιτιθεμαι

ὀτιέω (<oymak) = τρυπῶ, γλύφω μὲ μαχαίρι μυτερὸ ἢ τρυπάνι

ὀϊνατ-τουρδά(γ)ω B, ὀϊνατ-τουρδίζω AΦ (<oynatmak) = βάζω ἢ ἀναγ-
κάζω κάποιον νὰ χορέψει, κοροϊδεύω, παιδεύω, κάνω σὲ κάποιον
νούμερα

ὀρσελετίζω B, ὀρσᾱλᾱτίζω καὶ ὀρσᾱλᾱτῶ AΦ (<örselemek) = ἀνακα-
τεύω, καταστρέφω μὲ τὸ ἀνακάτεμα (κυρίως κηπευτικά φυτὰ)

ὀζᾱτίζω ΠΕΡΧ (<özetmek) = πολτοποιῶ, λειώνω (κάτι τὸ στερεὸ)

P

Π πακλατίζω καὶ πακλάτῶ (<paklamak) = καθαρίζω

παλ-λατίζω B, παρλατίζω καὶ παρλατῶ (<parlamak) = λάμπω, λαμποκο-
πῶ, γυαλίζω

πασλαντίζω (<paslanmak) = σκουριάζω

πατλάτίζω καὶ πατλάτῶ (<patlamak) = σκάζω

παλῑαχεύω (<παλῑάχος [(= τραυλός)<peltek] + -εύω) = τραυλίζω

περῑσιμλετίζω B, περῑσιμλετίζω AΦ (<perşinlemek) = περτσινώνω

Π περῑσαν-ναντίζω (<περῑσάνι [(= ἀξιολύπητος)<perişan] + -ναντίζω) =

συγχύζομαι, γίνομαι άξιολύπητος, δυστυχῶ

πισλετιζω και πισλετω (<rislemek) = λερώνω, μολύνω

Π πουσμαντιζω (<πουσμάνι [(= μετανιωμένος)<rişman)]) + -τιζω) = με-
τανιώνω

πορτιέω (<ITAK portmak η pörtmak) = ξεπετιέμαι, ξεπηδῶ

πουστιέω (<pusmak) = συστέλλομαι και δὲ μιλῶ, ζαρώνω, τρυπώνω,
κρύβομαι

R

A ιρεχατλαντῶ B, (i)ραχατλαντιζω AΦ (<rahatlanmak) = ήσυχάζω

S

σαγίργιαίνω (<σαγίρι[(= κουφός)<sağır] + -γιαίνω) = κουφαίνομαι

σαχιντά(γ)ω B, σαχιντιζω και σαχιντάω (<sakınmak) = σκιάζομαι,
παραμερίζω

σαλ-λατιζω και σαλ-λατῶ (<sallamak) = κουνῶ, σείω

σαλ-λαντιζω (<sallanmak) = κουνιέμαι, σείομαι

σαντῶιλαντιζω (<sancılanmak) = ἔχω δὲ ὑπότομο περιοδικὸ πόνο,
κολικόπονο

σαπτιέω (<sapmak) = παραμερίζω (ἀμετάβ.)

σαπтурдд(γ)ω B, саптурддизω (<saptırmak) = παραμερίζω (μεταβ.)

сарарддизω (<sararmak) = χλωμιάζω, κιτρινίζω

сабуоттиэω (<savuşmak και sınışmak) = απομακρύνομαι, φεύγω κρυ-
φά, περνῶ, τὸ στρίβω

сабуоттурддизω (<savuştırmak) = ξεπερνῶ, απομακρύνω, διώχνω, ξε-
προβοδῶ

саїлдизоуμαι (<sayılmak) = ὑπολογίζομαι, λογαριάζομαι

саїтиэ(γ)ω B, саїтиэ(ζ)ω (<saymak) = ὑπολογίζω, λογαριάζω

септеілетіэω (<sepetlemek) = δέρνω πολὺ κάποιον, ὥστε τὸν κάνω τοῦ
ἀλατιοῦ

A себдалантдизω (<sevdamak) = ἐρωτεύομαι

A себвинтдизω B, сәвинтдизω AΦ (<sevinmek) = χαίρομαι

ситісиратдизω και ситісиратῶ (<sıçtırmak) = πετιέμαι ἐπάνω, πηδῶ ἐπάνω,
πιτσιλίζω

сигтурддизω (<sigdirmek) = κάνω κάτι νά χωρέσει κάπου

сигтиэω (<sigmak) = χωράω

сикілтдизω(γ)ω (<sıkılmak) = στενοχωριέμαι, συγχύζομαι

сикістурддизω (<sıkıştırmak) = πιέζω, στενοχωρῶ κάποιον

синатдизω και синатῶ (<sinatmak) = δοκιμάζω

σιριμλετίζω B, σιριμλᾶτίζω AΦ (<σιρίμι τὸ [(= στενὸ λουρὶ ἀπὸ ἀκατέργαστο δῆρμα γιὰ ράψιμο τσαρουχιῶν) <siřim] + -ίζω) = ἐπιδιορθώνω τσαρούχι ράβοντάς το μὲ σιρίμι
 σιρταρδίζω καὶ σιρταρδῶ (<siřtarmak) = ἀντιστέκομαι, ἀντιμιλῶ
 σουβατίζω (<sivamak) = σουβατίζω
 σιρδάω (<siyirmek) = ξύνω (κυρίως ἐπιφάνεια ἐδάφους)
 σιζιλατίζω καὶ σιζιλατῶ (<sizlamak) = πονῶ, ὑποφέρω ἀπὸ πόνο
 σικτουρδίζω καὶ σικτουρδάω (<siktirmek) = διώχνω, ἐξαποστέλλω, |τὸ β' σημαίνει καὶ : φεύγω
 σοχτιέω (<sokmak) = μπήγω, χώνω
 σοκραντίζω (<sokranmak) = γκρινιάζω, μεμψιμοιρῶ
 σολδιενέσκω (<soldurmak) = μαραίνομαι
 σολουτίζω (<solumak) = λαχανιάζω ἀπὸ κούραση
 1. σουρδίζω, 2. σοῦορδίζω, σομουρδίζω καὶ σομουρδάω (<somurtmak = εἶμαι σκυθρωπὸς, κατεβάζω τὰ μοῦτρα, κατσουφιάζω) = 1. βαρυκομῶ, γκρινιάζω, 2. τρώω γρήγορα σὰν πεινασμένος
 σοϊτιέω (<soymak) = ληστεύω. κυρίως λέγεται: ξυμνώνω <ξεγυμνώνω
 σοϊλετίζω καὶ σοϊλετ-τουρδίζω (<soyletmek) = ἀναγκάζω κάποιον νὰ μιλήσει, τὸν κουράζω μὲ τὸ κουβεντολῶ, τὴ φλυαρία
 σιρδάω (<sürmek) = ξύνω, διαρκῶ
 σουρτεύω (<sürtmek) = προστρίβω, τρίβω, σουρτεύομαι = προστρίβομαι, τρίβομαι
 σουρτουκλεντίζω B, σουρῖουκλᾶντίζω AΦ (<sürtüklenmek) = ἀλητεύω
 σουρουντουρδίζω (<süründürmek) = βασανίζω
 σουρουντίζω (<sürünmek) = βασανίζομαι
 σουζδιέ(ζ)ω (<süzmek) = στραγγίζω (μεταβ. καὶ ἀμετάβ.)

§

- A ἄσφαχλαντίζω (<ITAK şafaklanmak) = κοιτάζω ὁλόγυρα σὰν χαζός, στραβός, ἀλλήθωρος
 ἄσφουρδάω (<şaşırmak) = συγχέω, μπερδεύω (ἀμετάβ.)
 ἄσφουρδίζω (şaşırtmak) = συγχύζω, μπερδεύω (μεταβατ.)
 ἄσφτιέ(ζ)ω (<şaşmak) = τὰ χάνω, μένω ἐκπληκτός
 ἄφωφίζω (<ῥάφτη ἢ [(= φῶς) <şavk] + -ίζω) = φέγγω
 ἄφρνετίζω καὶ ἄφρνετῶ (<şıfırmak) = ἀποθρασύνομαι, ἀτακτῶ (λέγεται κυρίως γιὰ τὰ κακοαναθρεμμένα παιδιὰ)
 ἄφουφλετίζω καὶ ἄφουφλετῶ (<sıfılemek) = ξεφλουδίζω
 ἄφουφλετίζω (<süpfelenmek) = ὑποψιάζομαι, ὑποπτεύομαι

Τ

τανιτίζω και τανιτάω (<tanımak) = κοιτάζω, διακρίνω, αναγνωρίζω
 τανιδεύομαι (<tanışmak) = συμβουλευόμαι, ζητώ τη γνώμη κάποιου
 τapan-νατίζω (<tapannamak) = ισοπεδώνω με τὸ τᾱπάνι
 ταῖτιτίζω και ταῖτιτά(γ)ω (<taşımak) = χρησιμοποιῶ, μεταχειρίζομαι
 ταῖσλατίζω και ταῖσλατῶ (<taşlamak) = πετροβολῶ, ρίχνω πέτρες σὲ
 κάποιον

ταῖτιέω (<taşmak) = ξεχειλίζω

ταβαν-νατίζω (<tavannamak) = ταβανιάζω

ταβλαντίζω (<tavlanmak) = παχαίνω (γιά τὰ ζῶα)

ταζιλ-λατίζω B, ταζιρλαντίζω AΦ (<tâzırlamak) = ἐπιπλήττω, μαλῶνω

ταμπᾶλ-λάντίζω (<tembellenmek) = τεμπελιάζω

A τεμπεχλετίζω και τεμπεχλετῶ (<tembihlemek) = συσταίνω, παραγ-
 γέλλω

τεπέλετίζω και τεπέλετῶ (<tepelemek) = καταπατῶ, κακοποιῶ καταπα-
 τώντας

τιρμιχλατίζω και τιρμιχλατῶ (<tirmiklamak) = μαζεύω ἄχυρα, χόρτα
 κ.τ.λ. με τὸ τιρμίχι (= τσουγκράνα)

τίσιλατίζω και τίσιλατῶ (<tıslamak) = ἀγκομαχῶ

τίτιρετίζω και τίτιρετῶ B, τίτιρᾶτίζω και τίτιρᾶτῶ (<titirmek) = τρέμω,
 τρεμουλιάζω, τρομάζω

τοχμαχλατίζω (<tokmaklamak) = κοπανίζω, χτυπῶ με τὸν κόπανο

τοπαλεύω (<topalamak) = κουτσαίνω

τοπλάτίζω και τοπλάτῶ ΠΕΡΧ (<toplamak) = μαζεύω (κυρίως λέγεται
 σωρεύω)

τοζλετίζω B, τοζλατίζω AΦ (<tozlamak) = σκονίζω, σηκώνω σκόνη

τουταμλατίζω (<tutamlamak) = φουχτώνω, ἀδράχνω

τουζλατίζω ΠΕΡΧ (<tuzlamak) = ἄλατίζω

τουνετίζω B, τουνᾶτίζω AΦ (<tünemek) = κουρνιάζω

U

οὔῑτιέω (<uşmak) = πετῶ, φτερουγίζω

ῑγρατιέω (<uğramak) = ἀντικρίζω, συναντῶ, ἐπισκέπτομαι κάτι ἢ κά-
 ποιον, περνώντας ἀπὸ ἐκεῖ

ὀγραῖτιέω (<uğraşmak) = ἀσχολοῦμαι, καταγίνομαι

οὔλατίζω (<ulamak) = συνδέω, ἐνώνω, προσθέτω

οὔλαῖτιέω (<ulaşmak) = προφταίνω, προλαβαίνω

οὔλτιέ(γ)ω B, οὔλτιέ(ζ)ω AΦ (<ulmak) = σαπίζω (γιά καρπούς, σάρκες)

οὔλουτίζω (<ulumak) = οὔρλιάζω

ῥμουτιέ(γ)ω B, οὔμδιέ(ζ)ω AΦ (<unmak) = ἐλπίζω, περιμένω
 οὔμουτλαντίζω (<umutlanmak) = ἐλπίζω
 ὄντιέ(γ)ω B, οὔντιέζω AΦ (<unmak) = βρίσκω κάτι καλό, γίνομαι πλούσιος
 ὀσαντίζω καὶ ὀσαντιέω (<usanmak) = βαριέμαι, πλήττω
 ὀσαντουρδά(γ)ω B, ὀσαντουρδίζω (<usandirmek) = ἐνοχλῶ πολύ, ζαλίζω κάποιον
 οὔιδουρδά(γ)ω B, οὔιδουρδίζω AΦ (<uydurmak) = ταιριάζω, προσαρμόζω κάτι
 οὔιτιέ(γ)ω B, οὔτιέ(ζ)ω AΦ (<uymak) = ταιριάζω (ἀμεταβ.), συμφωνῶ
 οὔζατίζω ΠΕΡΧ (<uzamak) = ἐπεκτείνω, μακραίνω

V

βιζιλατίζω καὶ βιζιλατῶ (<vizlamak) = βομβῶ (γιά ἔντομα κυρίως)
 βανιλατίζω (<vinlamak) = βομβῶ (γιά ἔντομα κυρίως)

Y

ἐγλατώνω B, γιαγλατίζω καὶ γιαγλατῶ AΦ (<yağlamak) = λιπαίνω, ἀλείφω
 γιαχίῳτιέω (<yakışmak) = ταιριάζω με κάτι
 γιαναῳτιέω (<yanaşmak) = πλησιάζω
 γιαπouῳτιέ(ζ)ω (<yapışmak) = κολλῶ (ἀμετάβ.)
 γιαπouῳτουρδά(γ)ω B, γιαπouῳτουρδίζω AΦ (<yapıştırmak) = κολλῶ κάτι πάνω σὲ κάτι
 γιαραλατίζω καὶ γιαραλατῶ (<yaralamak) = τραυματίζω
 γιαρατιέ(γ)ω B, γιαρατιέ(ζ)ω AΦ (<yaramak) = χρησιμεύω, παρουσιάζομαι ἀπρόσμενα, ἀπροσδόκητα
 γιαῳατιέ(γ)ω B, γιαῳατιέ(ζ)ω AΦ (<yasamak) = ζῶ
 γιαρατίζω (<yaratmak) = δημιουργῶ
 γιαζδουρδίζω (<yazdırmak) = γράφω κάτι μὲ τὴ βοήθεια κάποιου ἄλλου
 γελ-λεῳτιέ(γ)ω B, γερλᾶῳτιέω AΦ (<yerleşmek) = ἐγκαθίσταμαι, τακτοποιοῦμαι
 ἔλ-λεῳτουρδά(γ)ω B, γερλᾶῳτουρδίζω (<yeleştirmek) = τοποθετῶ, τακτοποιῶ
 γεῳτιέῳτιέω (<yetişmek) = ὀριμάζω, προφταίνω, καταφθάνω
 γεῳτιέω (<yetmek) = ἐπαρκῶ, ὀριμάζω, ἐνηλικιώνομαι
 ἐγτιέζω B, γιγτιέ(ζ)ω AΦ (<yığmak) = σωριάζω, στοιβάζω
 γιοχλατίζω καὶ γιοχλατῶ (<yoklamak) = ἐπισκέπτομαι, ψάχνω, ἐρευνῶ

χ'λατῶ (μέλλ. ἄχ'λατήσω, ἄορ. χ'λάτ'σα) (<ĩσως yoklamak) = ψάχνω,
ἐρευνῶ

γιολ-λατίζω καὶ γιολ-λατῶ (<yollamak) = στέλνω, ξεπροβοδῶ

γιορδιέω (<yoramak) = ἐξηγῶ, ἐρμηνεύω

Z

ζαπουν-ναντίζω καὶ ζαπουντίζω (<zapınmak) = ἀδυνατίζω (γιά ζῶα)

Π ζε'χέρλετίζω B, ζε'χίρλετίζω AΦ (<zehirlemek) = δηλητηριάζω, φαρμα-
κῶνω

ζεν'γγιν-νεντίζω (<zenginlemek) = πλουτίζω

ζολ-λατίζω B, ζορλατίζω καὶ ζορλατῶ (<zorlamak) = προσπαθῶ πολὺ

II. ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ἐπιρρήματα

Ἀντίθετα μὲ ὅ,τι συμβαίνει στήν ΚΝΕ στοῦ ΦΙ δὲ σχηματίζονται ἀπ' ὅλα τὰ ἐπίθετα ἐπιρρήματα. Ἡ ἀδυναμία αὐτὴ καλύπτεται μὲ ἐπιρρηματικὸ κατηγορούμενο: κἀθιτι σαπουρλοῦς (= κἀθετα ὑπομονετικός, καὶ ὄχι ὑπομονετικά) καὶ μὲ διάφορους ἄλλους τρόπους: ἀντί: ζεῖ πλούσια, λέμε: εἶναι πλούσιος, ἀντί: μίλησες κουτά, λέγεται: μίλησες σάν κουτὸς

A

- A ἄτῶπα καὶ ἄτῶάφ' (<acaba) = ἄραγε, μήπως
 A ἄμ-μα (<am(m)a) = καλὰ, ὥραϊα, |ὅμως (σύνδ.)
 ἄντῶα(ς) (<anca(k)) = μόνο, μόλις
 ἄραγιὰ (<araya) = στοῦ ἐνδιαμέσο, στή μέση, στήν ἐρημιά. Ἀπαντᾷ στή φράση: χάνουμαι ἄραγιὰ (= χάνομαι, ἐξαφανίζομαι).
 A ἀσιλὰ (<asil) = κυρίως, προπάντων
 Π ἄσκάρᾱ (<aşkâre) = φανερά
 A ἀσούρου (<aşure) = πέρα ἀπὸ τὸ πρέπον
 ἄζγοῦνα (<azgin) = φοβερά, πάρα πολὺ

B

- Π βαχδιάρ (<bahtiyar = εὐτυχισμένος) = καλὰ
 πᾶσ-ουστουνᾶ (<başüstüne) = μάλιστα
 πασῶν-πασᾶ (<baştanbaş) = ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη
 A πεντζερὲ B, πᾶντζᾶρᾱ ΑΦ, παζᾶν (<bazi, bazen) = κάπου κάπου, κάποτε κάποτε
 πέρκι καὶ πέλκι, βελ-λέκι B, πελ-λέκι ΑΦ (<belki) = ἴσως, σχεδὸν
 πελ-λίσουζε B, παουσούζα (<bellisiz) = ἀγνώριστα
 Π παραπάρε B, παραπάρα ΑΦ (<beraber) = μαζὶ, ἰσόβαρα
 Π πέτε-χαβᾶ B, πέτα-χαβᾶ ΑΦ, Ὑτῶ (<betahava) = δωρεάν
 πιτόμισουζα (<biçimsiz) = ἀκαλαισθητά, ἄσχημα
 πιλὲ B, πιλᾶ ΑΦ (<bile) = μαζὶ
 бирдѣн, бирдѣн-бирѣ B, бирдѣн, бирдѣн-пирᾶ ΑΦ, Ὑτῶ (<birdev, birdenbire) = ἁμέσως, μεμιάς, μονομιᾶς.
 ποδουνᾶ (<boşuna) = στοῦ κενό, στὰ χαμένα, ἄδικα
 πιτόוני (<bütün) = ἐντελῶς, ὁλοκληρωτικά, ἐξ ὁλοκλήρου

C

- τῶαπατᾶν (<cabadan) = δωρεάν, τῶάπα-βερεσιὲ B, τῶάπα-βᾶρᾶσιᾶ ΑΦ
 (<caba-veresiye) = δωρεάν

Ç

- ἰσάπα (<çap) = στραβά
 ἰσάπχοῦνα (<çapkin) = στραβά, ἀνάποδα
 ἰσοχπίρ (<çokbir) = ὄχι συχνά, σπάνια

D

- A τάιμα (<daima) = πάντοτε, κάθε φορά
 τικίνε (<dikine) = κατακόρυφα
 τολασίχα (<dolaşık) = μπερδεμένα, περίπλοκα

E

- A χέλπετ-τα B, ἄλπαῖ (<elbet) = βέβαια, καὶ βέβαια
 ἔν (<en) = πίο, περισσότερο (μόριο ἐπιτατικό σχετικού ὑπερθετικού)
 ἔστάφαλε (<estagfurullah) = ὄχι δά, δὲν ὑπάρχει λόγος, μὲ συγχωρεῖς,
 ἄπαγε τῆς βλασφημίας
 A ἐβελδέν B, ἄβᾶλδᾶη AΦ (<e(v)elden) = πρωτύτερα

F

- A φεράχα (<ferah) = ἄνετα, ὀρεξιάρτικα, χαρούμενα

G

- Π κᾶχ (<gâh καὶ kâh) = κάποτε κάποτε, πότε πότε
 κᾶτόᾱ-κουντοῦζ (<gecegündüz) = νύχτα μέρα
 κερτῶέκ (<gerçek) = ἀλήθεια, ἴσως, μᾶλλον, πιθανόν
 κιβι ἢ κιπι (<gibi) = σάν
 γογιά (<göya ἢ güya) = τάχα, ὀθῆεν
 κουτίιλα B, κουτῶᾶλᾶν AΦ (<güçle) = μὲ δυσκολία
 A χαβαρτσουζε B, χαπαρσουζα AΦ (<habarsız) = ξαφνικά, ἀπροειδοποι-
 ητα
 χαλῆ B, (χ)ᾶλᾶ AΦ (<hele) = πρῶτα, μόνο, τουλάχιστο, προπάντων
 Π (χ)ῆρ-χαλ(τά) B, ἔρ-χαλ(τά) AΦ (<herhalde) = ὅπωςδῆποτε, μᾶλλον,
 ἴσως
 Π (χ)ῆρ-γιερ(d)ῆ B, (χ)ᾶρ-γιερ(d)ᾶ AΦ (<heryer(d)e) = παντοῦ, σὲ κάθε
 μέρος
 A (χ)εσαψουζα (<hesapsız) = ἀσυλλόγιστα
 Π (χ)ῆτζ (<hiç) = καθόλου
 Π (χ)εῖῶ-ὀλμάσα (<hiçolmazsa) = τουλάχιστο
 A χουσουσί (<hususî) = ἰδιαίτερα, ἐπίτηδες, γι' αὐτὸ καὶ μόνο

I

- A ιχπαλά B, ἐχπαλά AΦ (<ikbala) = στήν τύχη, τυχερά, καλά
 A ἱλ-λε (<ille ἢ illâ) = ὅπωςδῆποτε
 A ἱνατῶνâ (<inatina) = ἐπίτηδες, πεισματικά, γιά πείσμα

K

- E γαπαλά (<kabala) = κουτουρού, πρόχειρα, ἐπιπόλαια, κατ' ἀποκοπή
 κέχ B, κᾶχ AΦ (<kâh ἢ gâh) = κάποτε, ἄλλοτε
 A γάλπα (<kalp) = βαρετά, τεμπέλικα
 γαρᾶρτῶε B (<kararca) = δίκαια, κανονικά
 E κελέσα B, κᾶλᾶσᾶ AΦ (<keleş <καλός) = ὁμορφα, ὥραϊα
 ἱιβράχα (<kinrak) = σβέλτα, γρήγορα
 γουρνάζα (<kurnaz) = δόλιος, δόλια) = λαίμαργα, ἀχόρταγα

M

- A μάχσους (<mahsus) = ἐπίτηδες
 A μαζλουῦμα (<mazlum) = ἥπια, ἥρεμα, ἡσυχα, ταπεινά, σεμνά
 A μεραχλουῦδε B, μεραχλουῦδα AΦ (<meraklı) = μερακλίδικα, μέ μεράκι
 A μερχαμεῖσουζα B, μάχρᾶμᾶῖσουζα AΦ (<merhametsiz) = σκληρά,
 ἄσπλαχνα
 A μεσελέ B, μᾶσᾶλᾶ AΦ (<meselâ) = λόγου, παραδείγματος χάρι
 μουσμουζα (<mısmız) = ἀργοκίνητα, ὑπουλα, πονηρά
 A μουτλάχ(ι) (<mutlak) = ἐξάπαντος, ἴσως

N

- A ναμουσ-σοῦζα (<namussuz) = ἀδιάντροπα

P

- Π πάκâ (<pak) = καθαρά
 πίσα (<pis) = ἀκάθαρτα, σιχαμερά, βρώμικα

R

- A (ι)ρεχάτε B, (ι)ραχάτα AΦ, ῾Tῶ(<rahat) = ἡσυχα
 Π ἱράστα (<ras) = τυχαῖα

S

- A ζαπάαναν (<sabaanan) = πρῶι
 A σαπουρσουζα (<sabırsız) = ἀνυπόμονα
 σαγλάμε B, σαγλάμα AΦ (<saglam) = γερά, στερεά
 Π σερπέσε B, σᾶρπᾶσα AΦ (<serpes) = ξένοιαστα, ἐλεύθερα

σέρτα B, σάρτα AΦ (<sert) = σκληρά

σίχα (<sık) = πυκνά

A σιφτάχι B, σουφτάχι AΦ (<siftah) = πρωτότερα

§

σάσχουνα (<şaşkın) = έκπληκτα, συγχυσμένα

T

A τabi (<tabii ή tâbi) = βέβαια

A ταπιāt-σουζα (<tabiatsız) = ανάγωγα

A<Π ταμαχκίερα B, ταμαχκάρα AΦ (<tamahkâr) = τσιγγούνικα, πλεονε-
κτικά

ταμάν (<taman) = αναμφίβολα

τανιμαζικά A, τανιμαζούχα 'Tô (τανιμαζούκα AΦ-D) = πρωί πρωί

ταςίπα (<tas'ip) = στραβά, λοξά, ανάποδα

A τέρπιασουζα B, τάρπιασουζα AΦ (<terbiyesiz) = ανάγωγα

τέρσα B, τάρσα AΦ (<ters) = ανάποδα

τέρσινε B, τάρσινâ AΦ (<tersine) = ανάποδα

τούλ-λουν τούλ-λουν B, τούλ-λους τούλ-λους AΦ (<türlü) = λογής λο-
γής

Ü

οüstou-πασι ή πασινâ (<üstü başını) = επάνω του, στο κεφάλι του, από
πάνω ως κάτω, έξ ολοκλήρου, όλόκληρος

V

A βερεσιέ B, βάρρασιâ AΦ (<veresiye) = με πίστωση

Y

Π γιάχοτ ή γιαχότ (<yahut) = είδεμή, άλλιώς >Γιάχο = έ όρε! B
γιαχίνα (<yakına) = κοντά, κοντινά, πρόσφατα

γιάνα (<yan = πλευρά, πλάγια όψη) = λοξά, πλάγια

γιανάζα (<yanaz) = ανάποδα, δύστροπα

γιαβάσα (<yavaş) = σιγά

γιόχ (<yok) = όχι

Z

A ζâir(ı) (<zâhir) = ίσως, βέβαια, αναμφίβολα

A ζâti B, ζâtiân AΦ, ζâti(v) 'Tô(<zaten) = εξάλλου

A ζιτ-τινά (<zittına) = ανάποδα, πεισματικά

ζορ-ζορουνâ (<zor-zoruna) = με τό ζόρι, με δυσκολία, με τη βία

Σύνδεσμοι

A

ἀμ-μά (<amma) = ὁμως, |καλά, ὠραῖα (ἐπίρρ.)

D

δεμέκ(-κι) B, τεμέκ(-κι) A (<demek ki) = ὥστε, δηλαδή, σὰν νὰ λέμε
τεῖ καὶ δεῖ (<deyi ἢ diye) = μὲ τὴν ἰδέα ὅτι τάχα ἦ δῆθεν

Π ἔρ B, ἄρ AΦ, Ἵτ (<eger) = ἄν, σὲ περίπτωσιν ποῦ

G

κερέκ-κερέκ B, κᾶρᾶκ -κᾶρᾶκ AΦ (<gerek) = εἴτε-εἴτε, κερῆκ B, κᾶρᾶκ
= ἐφόσον, ἂν εἶναι ἀνάγκη

H

A χαλπούκι (<halbuki) = ἐξάλλου, ἐν τούτοις

Π (ῥ)έμι B, ἄμι AΦ (<hem) = καὶ (προσθετικὸς)

M

ματέμ(-κι) B, ματᾶμ(-κι) AΦ (<matem ki) = ἐφόσον, ἀφοῦ

Π μέρισα(μ) B, μᾶρισᾶ(μ) AΦ (<meyer ise) = ὥστόσο, ὥστε, ἐπομένως

N

νὲ-νὲ B, νᾶ-νᾶ AΦ (<ne-ne) = οὔτε-οὔτε

S

σάνκι (<sanki) = μήπως, σάμπως

Y

Π γιά (<ya) = ἀλλά, γιά-γιά (<ya-ya) = ἦ-ἦ

Π γιά μου (<ya mi) = μήπως, ἦ μήπως

γιάνι (<yani) = δηλαδή

γιόγουσα καὶ γιόχτσα (<yoksa) = μήπως

Ἐπιφωνήματα

A

Π ἄφεριμ ἦ ἔφεριμ (<aferim) = μπράβο, εὐγε!

ἁμάν(ι) (<aman) = ἁμάν!

Ç

ἰσόυş (<şüş) = ἐπιφώνημα με τὸ ὅποιο σταματᾷ κανεὶς τὸ γαϊδούρι

H

(ḥ)έιβαḥ (<heynah) = ἄχ, δυστυχία μου!

ḡḡt (<hoḡt) = ἐπιφώνημα γιὰ τὸ διώξιμο τῶν σκυλιῶν

I

A ἰῶαλ-λᾶ (<i(n)şallah) = μακάρι!

K

κέῶκε B, κᾶῶκᾶ AΦ (<keşke) = μακάρι!

M

A μάῶ-ῶαλά(ḥ) (<maşallah) = μπράβο!

U

ὀλᾶν (<ulan) = ὦρέ, βρέ!

V

βάḥ (<vah) = ἄχ, βάχ!

βάι (<vay) = ἀλίμονο!

Y

γιαῶλ-λαḥ (<yallah) = ἐμπρός, δρόμο!

Μόρια

ἰῶτῆ B, ἰῶτᾶ AΦ, ῾Τῶ (<işte) = μόριο δεικτικό: νά!

κῖ (<ki) = μόριο ποὺ μπαίνει στὸ τέλος τῶν προτάσεων ἢ φράσεων

τᾶ ἦ τῆ (<ta) = (ἐπιτατικό μόριο γιὰ χρόνο καὶ ἀπόσταση): ὦς, ἀπὸ

Ἀνετυμολόγητες

φαρασιώτικες λέξεις, ἀπὸ τίς ὁποῖες μερικὲς μοιάζουν με τουρκικὲς

῾Αδαμιντᾶ ἐπίρρ. = συχνὰ πυκνὰ

ᾶζ-ζᾶ ἢ -πληθ. ᾶζ-ζᾶδες οἱ = τουρκάλα

ᾶσλανίχι τ' = ᾶστεῖο, ᾶσλανίχα ἐπίρρ. = ᾶστεῖα

γιεκτούς ὁ - γιεκούσσα ἢ = ἀλήτης - ἀλήτισσα <ῖσως περσ. γεκιατῆ
= μοναδικός

ἵρσετέρ(ης) ὁ = χωροφύλακας
 ἵρσότης ὁ = κουμπι (ρούχου)
 ἐπαχάς ὁ - ἐπαχάδες οἱ = διακεκριμένος, ἀξιότιμος
 ζιού ἢ - ζιουδι(ς) οἱ ΑΦ = κιλίμι
 ἱνκέν ἱνκέν ἐπίρρ. = ὅπωςδήποτε
 κάρτδούπι = κατάφορτος, κάρτδούπι 'πίδι = κατάφορτη ἀπιδιὰ < ἴσως
 ἄρμ. kar = πέτρα
 κέξι(λα) = ἴσως, λέγω 'τι κέξι = νομίζω ὅτι...
 κισίπι = ἀφθονία, μεγάλο πλήθος
 κίτδάνι τὸ = θηλύκι, κόψα, μικρὸ τσαπράζι, ποὺ χρησιμεύει γιὰ κούμ-
 πωμα ρούχων
 μασούρι τὸ = ὁ πέρα ἀπὸ τὸ κανονικὸ, ὁ ἀνώτερος
 μαῶ-σαλ-λὰς ὁ Β, μαῶσαλὰς ὁ ΑΦ = ἀβραγιά ἢ τμήμα κήπου, ποὺ χρησι-
 μεύει γιὰ φυτῶριο φυτῶν, διάφορων ζαρζαβατικῶν
 παγάρτῑ τὸ = ζυμᾶρι, μισοψημένο ψωμί
 παγάρτῑκο τὸ = ἄζυμο ψωμί
 πάτῑ τὸ, πάτῑε τὰ = κομμάτι ἡλιαστοῦ κρέατος < πατῑζῶ = ξεσχίζω
 πιρίλ(ης) ὁ = πασπάλη, ψιλὸ ἄλεύρι
 πιῑράς ὁ = σκοτούρα, πιῑράς τζὸ 'ῑε = δὲν τὸν πολυενδιαφέρει
 ἱεβετσούκι τὸ = μάλλινο ὕφασμα
 ἱῑαντίρ(ης) ὁ - ἱῑαντίρῑσα ἢ - ἱῑαντίρι τὸ = ἐξωμότης, ἄτακτος· ἔτσι
 ἔλεγαν οἱ Φαρασιῶτες καὶ τὸν Τοῦρκο, ποὺ μιλοῦσε φαρισιῶτικα
 τῑαγέω = βροντῶ, κάνω θόρυβο μὲ μεταλλικὰ νομίσματα
 ἱῑάρι τὸ = τρίχα, τῑάρ' τὸ ΠΔΙ < μήπως ἄρβ. zar, πληθ. ezar
 ἱῑαρπάνας ὁ = παλιὸ μεταχειρισμένο παπούτσι γιὰ πέταμα
 τσιλίδι τὸ = ἀναμμένο κάρβουνο, ΠΔΙ τσιλίδ' τὸ
 ἱῑί(χ)λα ἐπίρρ. = μόνον πάντοτε, ἱῑίχλα ἄσπρο = μόνον ἄσπρο
 χᾱίτσης ὁ Β, χᾱί(ῑ)ση ἢ ΑΦ = κάμπος, πεδιάδα, ἐρημιὰ· 'πόμεινιν σῑ
 χᾱίση Α = ἔμεινε στοὺς πέντε δρόμους, σῑν ἐρημιὰ, κατάμονος
 χαλῑῑ τὸ = μεγάλο καζάνι, χᾱλκινὸς λέβητας, < ἴσως ἑλλ. χαλκὸς
 χαπικάς ὁ = δισάκι, πρβ. τὸ τουρκικὸ heybe καὶ τῑς ΠΔΙ χᾱίπᾱ ἢ